

משפט וביטחון לאומי

לקט ידיעות

המכון למחקרי ביטחון לאומי
INSS

קובץ לקטי ידיעות – שנת 2018

מנחת התכנית: אלי"ם (מיל') עו"ד פנינה שרביט ברוך

רכזת התכנית: עו"ד ליאור צור

עורכת הקובץ: זהר שדמון

צוות המחקר: שחף אסולין, שיר בוקרה, וולטר בן ארצי, קרן גוטמן,
עומרי גור אפטר, ניצן דורנבוים, שירה האזור, אחינעם הראל, יונתן חסון,
רועי יעקובי, עמית לירן, נועם מוריס וזהר שדמון

בקובץ הנוכחי מרוכזות כל הידיעות שנכללו בלקטים של שנת 2018 במסגרת שלוש הקטגוריות
הבאות: ידיעות מתוך ישראל; ידיעות בינלאומיות שקשורות לישראל; וידיעות בינלאומיות.
תוכן העניינים המפורט כולל קישורים לידיעות עצמן שנמצאות בהמשך, בחלוקה לפי נושאים
וחדשים. אנו תקווה שתמצאו את הקובץ מועיל.

תוכן עניינים

20	ידיעות מתוך ישראל
20	חקיקה
20	ינואר:
20	חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל (תיקון מס' 2)
20	פברואר:
20	חוק המאבק בטרור (תיקון), התשע"ח-2018 – אופן ההכרזה על ארגון טרור זר
	חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון מס' 20), התשע"ח-2018 – הרחבת סמכות המועצה
21	להשכלה גבוהה לחול גם ביהודה ושומרון
21	מרץ:
	חוק הכניסה לישראל (תיקון מס' 30), התשע"ח-2018 – ביטול רישיון לישיבת קבע בגין
21	הפרת אמונים
	חוק למניעת הפצה ומימון של נשק להשמדה המונית, התשע"ח-2018 – הכרזה על גורמים
21	זרים המסייעים להפצה ומימון של נשק להשמדה המונית
22	חוק המאבק בטרור (תיקון מס' 3), התשע"ח-2018 – סמכות לעכב מסירת גופת מפגע

22.....	חוק הכניסה לישראל (תיקון מס' 29 והוראות שעה), התשע"ח-2018 – עבירות הסעה של שוהים בלתי חוקיים
22.....	אפריל:
22.....	חוק יסוד: הממשלה (תיקון מס' 6) - סמכות לאשר פתיחה במלחמה
23.....	חוק יסוד: הכנסת (תיקון מס' 47) - מניעת התמודדות בבחירות של מי שהורשע בטרור....
23.....	צו בתי משפט לעניינים מנהליים (שינוי התוספות הראשונה והשנייה לחוק) - העברת סמכויות מבג"ץ בענייני מנהל אוכלוסין
23.....	מאי:
23.....	חוק הכניסה לישראל (תיקון מס' 31), התשע"ח-2018
24.....	יוני:
24.....	חוק יסוד: ישראל - מדינת הלאום של העם היהודי (חוק הלאום)
24.....	חוק בתי משפט לעניינים מנהליים (תיקון מס' 117), התשע"ח-2018 - הסמכת בית המשפט לעניינים מנהליים בירושלים לדון בענייני אזור יהודה ושומרון (במקום בג"ץ)
24.....	חוק חינוך ממלכתי (תיקון מס' 17), התשע"ח-2018 (חוק "שוברים שתיקה") - מניעת פעילות במוסד חינוך של גורמים חיצוניים הפועלים נגד צה"ל
24.....	חוק להקפאת כספים ששילמה הרשות הפלסטינית בזיקה לטרור מהכספים המועברים אליה מממשלת ישראל, התשע"ח-2018
24.....	חוק יסוד: הממשלה (תיקון מס' 7) - ביטול הסעיף המאפשר לראש הממשלה ושר הביטחון לבדם להכריז על מלחמה
24.....	חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 75), התשע"ח-2018 - החלת עבירת האינוס האזרחית שבחוק העונשין בבתי הדין הצבאיים
25.....	נובמבר:
25.....	חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה (תיקון מס' 17), התשע"ט-2018 - התרת בנייה למגורים בתחום המוכרז כגן לאומי
25.....	חוק לתיקון פקודת בתי הסוהר (מס' 54 והוראת שעה), התשע"ט-2018 - שחרור אסירים לפני תום תקופת מאסרם כאשר תפוסת האסירים גבוהה מתקן הכליאה, כחלק מהמענה לפסיקת בג"ץ בעניין הרחבת שטח המחיה של אסירים
25.....	דצמבר:
25.....	חוק המאבק בטרור (תיקון מס' 4), התשע"ט-2019 - ביטול האפשרות לשחרור על-תנאי מנשיאת יתרת מאסר (קיצור שליש) למבצעי מעשי טרור
25.....	חוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט) (הוראת שעה) (תיקון מס' 4), התשע"ט-2018 - הארכת תוקפו של האיסור הפלילי על הוצאת כספי מסתנן מישראל לשנתיים נוספות
25.....	חוק העונשין (תיקון מס' 135), התשע"ט-2018 - קביעת עונש מאסר של עד עשר שנים על גניבת נשק
25.....	חוק להסדרת הביטחון בגופים ציבוריים (הוראת שעה) (תיקון), התשע"ט-2018 - קובע כהוראה קבועה שמערך הסייבר הלאומי יהיה הגוף המנחה המקצועי לעניין אבטחת מערכות ממוחשבות חיוניות

25.....פסיקה

25.....ינואר:

בג"ץ הכריע בעתירה למימוש צווי ההריסה שהוצאו ביחס לבנייה הבלתי חוקית במאחז "עדי עד".....
25.....
בג"ץ מחק עתירה בדבר הפליה נגד דתיים בבידוק בכניסה להר הבית.....
26.....
בג"ץ דחה עתירת ישראלי כנגד צו איסור כניסה לאיו"ש שהוצא נגדו על רקע היותו "פעיל גבעות קיצוני ואלים".....
26.....
בג"ץ דחה עתירה ליישום חוק ההסדרה.....
27.....

27.....פברואר:

בית המשפט העליון דחה את ערעור המורשעים ברצח הנער מחמד אבו חדיר.....
27.....
דחיית עתירה לביטול צו הריסה שהוצא ביחס למגורי הנאשם ברצח ראובן שמרלינג ז"ל...
28.....
ערר (י-ם) 1010-14 - פסק דין של בית הדין לעררים לפי חוק הכניסה לישראל לגבי זכות לקבלת מעמד פליט בגין עריקה מצבא אריתריאה.....
28.....

29.....מרץ:

בג"ץ דחה את עתירת מתנחלי בית המכפלה וקבע כי המדינה רשאית לפנותם.....
29.....
בג"ץ דחה את עתירת בני משפחת הנרצחים בפיוגוע בחלמיש, שביקשה להרחיב את צו ההריסה שהוצא נגד בית המחבל.....
29.....
ערר (י-ם) 4447-17 - בית הדין לעררים מכוח חוק הכניסה לישראל חייב את המדינה להעניק רישיון ישיבה ארעי ל-5 מבקשי מקלט מסודן שכן הכרעתה בבקשותיהם מתעכבת מעל שנה.....
29.....

בג"ץ הוציא צו מניעה ארעי המקפא את יישום נוהל גירוש מבקשי המקלט.....
30.....

30.....אפריל:

בג"ץ הורה לשר הביטחון להכניס פלסטינים לישראל לצורך השתתפותם בטקס הזיכרון המשותף של משפחות שכולות ישראליות ופלסטיניות.....
30.....
בג"ץ קיבל עתירה שביקשה לאפשר מעבר בישראל של תושב עזה שנפצע במהלך האירועים במרחב הגדר לצורך טיפול רפואי.....
30.....

בג"ץ פסק בעתירות נגד הרחקת מבקשי המקלט למדינות שלישיות.....
31.....
בית המשפט המחוזי גזר דינו של חייל מג"ב שהורשע בפציעה בנסיבות מחמירות ובגרם מוות ברשלנות במסגרת שירותו הצבאי.....
31.....

זיכוי מפגע שדקר אזרחית מניסיון רצח על ידי בית המשפט הצבאי ביהודה (הורשע בגרימת חבלה בכוונה מחמירה).....
31.....

בג"ץ דחה עתירות נגד הריסת ביתו של אחד ממבצעי רצח הרב רזיאל שבח ז"ל.....
32.....
לבית משפט צבאי סמכות לדון בפלסטינים תושבי אזור A.....
32.....

32.....מאי:

בג"ץ דחה את העתירות נגד הוראות הפתיחה באש באירועים בגבול עזה וישראל.....
32.....
בג"ץ אישר הריסת יישוב בדואי בגדה המערבית - ח'אן אל-אחמר.....
33.....

- בג"ץ דחה עתירה נגד החוק להדחת חבר כנסת בשל הסתה לגזענות או תמיכה במאבק
מזוין נגד ישראל..... 34.....
- בית המשפט המחוזי השהה את ההחלטה לסלק מהארץ את מנהל תחום ישראל ופלסטין של
ארגון זכויות האדם HRW ודחה את גירושו..... 34.....
- בג"ץ מחק עתירה המבקשת להסדיר את המקרקעין של היישוב עפרה בהתאם לחוק
ההסדרה..... 34.....
- בג"ץ דחה בקשה לדיון נוסף בפסק דין זיאדה, תוך הבהרה כי קביעת השופט ג'ובראן לגבי
הפקעת קרקע פרטית ביו"ש לא מהווה הלכה..... 35.....
- בג"ץ מחק שתי עתירות להעברת גופות מחבלים לידי בני משפחותיהם..... 35.....
- בית הדין לעררים פסל החלטה של משרד הפנים לגרש מירושלים אם בשל מעשי בנה,
שנחשד בביצוע פיגוע דקירה (ונהרג ע"י כוחות הביטחון)..... 35.....
- יוני :**..... 36.....
- משפט זוטא במסגרת משפטם של הנאשמים בהצתה בכפר דומא- קבילות ההודאות שנגבו
מהנאשמים..... 36.....
- בג"ץ דחה עתירה לגבי חברותם של נציגי קק"ל במועצת מקרקעי ישראל..... 36.....
- בג"ץ אישר הריסת דירתו של מפגע שביצע פיגוע דריסה שהביא למותם של שני חיילים.... 37.....
- בית המשפט המחוזי דחה את בקשת שר הפנים לשלול אזרחות מאזרחי ישראל, ממשפחה
שעברה איחוד משפחות, שביצע פיגוע..... 37.....
- בית הדין הארצי לעבודה דחה ערעור של תושבי שכונת הדואר הכלואים מזרחית לירושלים
בשל גדר ההפרדה, לגבי הגדרתם כתושבי ישראל לצורך הביטוח הלאומי..... 38.....
- יולי :**..... 38.....
- בית המשפט המחוזי הטיל עיקול זמני על שתי ספינות שהשתתפו במשט לעזה..... 38.....
- בג"ץ דחה עתירה שביקשה להפסיק מכירת אימונים של צה"ל לכוחות ביטחון זרים למטרת
רווח..... 38.....
- בית המשפט העליון דחה ערעור על פסיקת בית המשפט המחוזי שקבעה כי לא הוכחה
אחריותה בנזיקין של הרשות הפלסטינית לפיגוע במלון "פארק" שביצעו אנשי חמאס..... 38.....
- בית המשפט המחוזי דחה תביעה לפיצויים בגין מותם ופציעתם של תושבים בעזה מירי של
צה"ל במסגרת מבצע "קשת בענן" ב-2004..... 38.....
- אוגוסט :**..... 39.....
- בג"ץ חייב לאפשר כניסת תושבות עזה החולות בסרטן לקבלת טיפול רפואי מציל חיים
במזרח ירושלים..... 39.....
- בג"ץ דחה עתירה שביקשה להתיר לתושבת עזה לצאת מעזה ולהיכנס לגדה המערבית
לצרכי השתלמות מקצועית..... 39.....
- בית המשפט העליון החמיר את עונשו של בן דרי, שהורשע בגין ירי שביצע בשירותו הצבאי
בכוונה לפצוע צעיר בן 17 שיידה אבנים, ושגרם למותו, למרות שלא נשקפה ממנו סכנה
ובניגוד לנהלים, מ-9 חודשי מאסר ל-18 חודשי מאסר..... 39.....
- בית המשפט העליון החמיר את עונשו של מבצע ההצתה של כנסיית הלחם והדגים מארבע
שנות מאסר לחמש וחצי שנות מאסר..... 40.....

- בית המשפט המחוזי פסק כי תושבי מאחז מצפה כרמים, המצוי על קרקע פרטית של פלסטינים, יושבים בקרקע כדין ולא ניתן לפנותם, משום שהקרקע הוקצתה בתום לב במחשבה שהיא מהווה רכוש ממשלתי שניתן להקצותו 40
- בית הדין לעררים דחה ערר של אזרח אריתריאה שערק משירותו הצבאי על ההחלטה לדחות בקשתו למקלט מדיני בישראל, תוך שהוא ממליץ למדינה להורות על הרחקתם הישירה של מסתננים מאריתריאה בחזרה למדינתם 40
- בית המשפט העליון דחה ערעור על הרשעתו של עורך דין ישראלי בעבירות ביטחוניות בגין העברת מסרים בין אסירי חמאס הכלואים בישראל ובין אסירי חמאס לגורמי חוץ, אך הקל בעונשו 40
- בית המשפט המחוזי, בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים, דחה עתירה לפי חוק חופש המידע, שביקשה להורות למשרד המשפטים למסור מידע על התקשרויותיו עם משרדי עורכי דין בחו"ל במסגרת המאבק ב-BDS באירופה 40
- ספטמבר:** 40
- בג"ץ דחה את העתירות הנוספות נגד פינוי הכפר חאן אל-אחמר בגדה המערבית 40
- בג"ץ דחה עתירה נגד ההחלטה לסגור את תיק החקירה בעניין מותו של מפגין פלסטיני, באסם אבו רחמה, מירי כוחות צה"ל בבילעין ב-2009 41
- בג"ץ דחה עתירה בדבר קציבת עונשם של אסירי עולם שנשפטו בבתי המשפט הצבאיים (הפועלים בשטחים) ומרצים את עונשם בישראל 41
- בג"ץ דחה עתירה בדבר התמשכות הטיפול של בית הדין לעררים בעררים שהגישו מבקשי מקלט על אי מתן מענה לבקשות המקלט שלהם על ידי משרד הפנים 41
- בית המשפט המחוזי הטיל על חמאס לשלם פיצויים לנפגע כתוצאה מפגיעו באלנבי ב-1998 ובני משפחתו, וביסס פסיקת פיצויים עונשיים בין היתר על חוק יסוד: ישראל- מדינת הלאום של העם היהודי 41
- בית המשפט המחוזי, בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים, דחה עתירה בעניין בקשה לפי חוק חופש המידע לקבלת מידע ממשרד הביטחון על הקשר הביטחוני של ישראל עם סרי לנקה בשנים 2002-2011 41
- אוקטובר:** 41
- בית המשפט העליון הפך את החלטת בית המשפט המחוזי והורה למדינה לאפשר את כניסתה ושהייתה של הסטודנטית לארה אלקאסם בישראל 41
- בג"ץ דחה עתירות נגד הליכי התכנון של הישוב עמיחי באזור יהודה והשומרון המיועד עבור מפוני עמונה 42
- בג"ץ דחה עתירה של משפחת גולדין ליישום החלטות הקבינט בעניין צעדים כנגד גורמים בעלי זיקה לארגון החמאס, שתכליתם להביא את החמאס להסדר שיכלול את השבת אזרחי ישראל וגופות החיילים המוחזקים על ידו 42
- בג"ץ דחה עתירת תושב שכם לביטול החלטה לדחות את בקשתו להיתר שהייה בישראל מטעמים הומניטריים מיוחדים, הנוגעים להימצאות בנותיה מנישואים קודמים של אשתו-אזרחית ישראלית- בישראל 42

- בג"ץ דחה עתירת תושב איו"ש לביטול החלטה לדחות בקשתו להיתר שהייה בישראל מטעמים הומניטריים מיוחדים, הנוגעים לכך שהוא נשוי לאזרחית ישראלית ולהם ילדים משותפים ישראלים ולכך שמרכז חייו עוד מילדותו מצוי בישראל. 42.....
- בית הדין לעררים לפי חוק הכניסה לישראל ביטל את איסור הכניסה לישראל שהוצא כנגד איזבל פירי, סגנית מזכ"ל מועצת הכנסיות העולמית, בטענה כי היא מעורבת בקידום חרמות נגד ישראל, והורה למשרד הפנים לבחון עניינה מחדש. 42.....
- נובמבר:** 42.....
- בג"ץ דחה עתירה לביטול החלטה שלא לפתוח בחקירה נגד חוקרי שב"כ בגין עינויים ולביטול הנחיית היועץ המשפטי לממשלה בעניין חקירות שב"כ והגנת הצורך והנחיות השב"כ שמכוחה. 42.....
- בג"ץ דחה עתירת תושבי הכפר סילוואן לביטול תעודת האפטרופוס הכללי המעבירה את זכויות השימוש במקרקעין שבהם הם מתגוררים עשרות שנים לנאמנים היהודים של הקדש שנוצר לגבי המקרקעין בשלהי המאה ה-19, מה שיוביל לפינויים. 43.....
- בג"ץ דחה עתירה שבה נטען לאפליית יהודים בהסדרי הבידוק בכניסה להר הבית, שכן רק בנקודת הבידוק שדרכה נכנסים יהודים מוצבים מגנומטרים. 43.....
- מחיקת עתירות בעניין הגבלת סיקור עיתונאי בעיר העתיקה בירושלים בעקבות מהומות, לאור גיבוש נוהל חדש על ידי הרשויות שעניינו הסדרת אופן התנהלות המשטרה אל מול גורמי התקשורת במהלך אירועים מבצעיים המתרחשים במרחב הציבורי. 43.....
- בית המשפט העליון דחה ערעור על דחיית עתירה לגילוי מסמכים הקשורים להחלטת מנכ"ל משרד הביטחון בזמנו על הקפאת הייצוא הביטחוני מישראל לרואנדה בהקשר רצח העם שהתרחש במדינה בשנת 1994. 43.....
- בג"ץ דחה עתירה לנקיטת צעדי אכיפה כנגד מבנים שנבנו באופן לא חוקי על ידי תושבים בדואים פלסטינים באזור במדבר יהודה שבשטח C. 44.....
- בית המשפט העליון הפחית עונשי מאסר שנגזרו על אזרחים ישראלים שהצטרפו לדאעיש. 44.....
- בית המשפט המחוזי דחה על הסף תביעת נזיקין של תושב עזה שטען כי נפגע מירי צה"ל בנובמבר 2014, בהסתמך על הוראת החוק הקובעת סייג לאחריות בנזיקין כלפי נתין אויב, תוך קביעה כי הסייג הינו חוקתי. 44.....
- דצמבר:** 44.....
- בית המשפט העליון הורה לרשות האוכלוסין וההגירה לתת היתר שהייה זמני לעותר שמתגורר במזרח ירושלים מאז היה ילד, ואשר אשתו וילדיו מתגוררים כדן במזרח ירושלים, וקבע כי בנסיבות המקרה הרשות חרגה ממתחם הסבירות כאשר לא נתנה את המשקל המכריע לזיקתו של העותר למזרח ירושלים. 44.....
- בג"ץ דחה עתירה לביטול צו הריסה שהוצא ביחס לשתי קומות (מתוך שלוש) בבית המגורים שבו התגורר מבצע הפיגוע באזור התעשייה ברקן באוקטובר 2018, אשר בהן מתגוררים בני משפחתו. 44.....
- בג"ץ דחה עתירה כנגד הריסת ביתו של המפגע המואשם ברצח החייל רון לוברסקי ע"י השלכת בלוק על ראשו, בו מתגוררים בני משפחתו ובני משפחה נוספת (בשכירות). 44.....
- בג"ץ דחה עתירה לביטול הגבלה שהטיל המפקד הצבאי על מעבר בגרם מדרגות בחברון (מרחוב השוהדא אל בית הספר קורדובה ולשכונת תל רומיידה), שמאריכה את דרכו של העותר לביתו בשכונת תל רומיידה באופן משמעותי. 44.....

בית המשפט המחוזי דחה את תביעת עזאלדין אבו-אלעיש לפיצויים מהמדינה בגין הריגתו של שלוש בנותיו ואחייניתו ופציעתם של בני משפחה נוספים מירי פגזים של צה"ל על ביתם בג'בליה שבעזה במהלך עופרת יצוקה ב-2009, בהיות הירי בגדר "פעולה מלחמתית" שהמדינה אינה נושאת באחריות בנזיקין בגינה.....	45
ביהמ"ש המחוזי קבע כי צעירים פלסטינים ישלמו פיצוי נזיקי לתלמיד ישיבה שתקפו בירושלים בשל היותו יהודי.....	45
בית המשפט המחוזי דחה עתירה לחשיפת הדוח המלא של ועדת שמגר שעסקה בקביעת עקרונות לניהול משא ומתן לפדיון שבויים, חטופים ונעדרים.....	45
עדכונים נוספים	45
ינואר	45
רשות ההגירה והאוכלוסין פרסמה נוהל בדבר הרחקת מבקשי מקלט למדינות שלישיות.....	45
המשרד לעניינים אסטרטגיים פרסם רשימת ארגונים התומכים בחרם שפעיליהם לא יורשו להיכנס לישראל.....	46
התקבלה החלטת ממשלה בדבר אימוץ הגדרת עבודה לאנטישמיות.....	46
מרץ	47
פורסם דוח מבקר המדינה על פעילות צה"ל בהיבטים של המשפט הבינלאומי במבצע צוק איתן.....	47
ועדת השחרורים הצבאית החליטה על קיצור עונשו של אלאור אזריה בשליש.....	47
אפריל	47
תגובת המדינה בבג"ץ לעתירה בעניין הוראות הפתיחה באש במסגרת ההפגנות בעזה.....	47
מאי	48
פורסם דוח הצוות המקצועי לגיבוש מתווה להסדרת בנייה באיו"ש (דוח זנדברג).....	48
יוני	48
החלטת נשיאות הכנסת לפסול מהנחה על שולחן הכנסת את הצעת חוק יסוד: מדינת כל אזרחיה.....	48
ביטול היטל עובד זר למעסיקים של פלסטינים החיים בישראל במסגרת הליך איחוד משפחות.....	49
הפרקליטות חזרה מכתב אישום נגד חיילים שירו בנער פלסטיני.....	49
יולי	49
צו למניעת הפצה ומימון של נשק להשמדה המונית (הכרזה על גורמים זרים המסייעים להפצה ומימון של נשק להשמדה המונית), התשע"ח-2018.....	49
צו המאבק בטרור (ביטול הכרזה שאדם זר הוא פעיל טרור), התשע"ח-2018.....	49
צו המאבק בטרור (הכרזה שחבר בני אדם הוא ארגון טרור) (תיקון מס' 2), התשע"ח-2018 לפיו ערוץ החדשות אל-קודס הוא ארגון טרור.....	50
אוגוסט	50
עדכון הפצ"ר בדבר החלטות לגבי אירועים חריגים ב"צוק איתן", לרבות החלטתו שלא לפתוח בחקירה ביחס לאירועי "יום שישי השחור" ברפיח באוגוסט 2014.....	50

הפצ"ר החליט לפתוח בחקירה פלילית לגבי שני אירועים בהם נהרגו שני פלסטינים מירי כוחות צה"ל במסגרת האירועים בגבול עזה	51
ספטמבר:	51
עמדת המשנה ליועץ המשפטי לממשלה בדבר עיכובים ותחקורים של פעילי חברה אזרחית ואחרים במעברי גבול, בצירוף התייחסות השב"כ	51
תקנות המאבק בטרור (הכרזה על ארגון טרור ועל פעיל טרור) (תיקון), התשע"ח-2018	51
אוקטובר:	51
צו המאבק בטרור (הכרזה שחבר בני אדם הוא ארגון טרור) (תיקון), התשע"ט-2018- הכרזה קבועה על שלושה ארגונים כארגוני טרור	51
נובמבר:	51
צו המאבק בטרור (הכרזה שחבר בני אדם הוא ארגון טרור) (תיקון מס' 2), התשע"ט-2018	51
דצמבר:	51
חוות דעת משלימה של היועץ המשפטי לממשלה בעניין שימוש בסעיף 5 לצו בדבר רכוש ממשלתי (יהודה והשומרון) (מס' 59), התשכ"ז-1967 (סעיף "תקנת השוק") לצורך הסדרת בנייה בלתי חוקית בהתנחלויות	51
ידיעות בינלאומיות שקשורות לישראל	52
ינואר:	52
הנציב העליון לזכויות אדם של האו"ם פרסם דוח בדבר עסקים שפעילותם קשורה להתנחלויות	52
תקיפת ישראל בבסיס הצבאי בסוריה - ניתוח משפטי	52
ארה"ב הוסיפה את איסמעייל הנייה לרשימת הטרוריסטים העולמית	52
במשרד המשפטים האמריקאי הוקם צוות מיוחד שיעסוק בחיזבאללה	53
פברואר:	53
"החוק הפולני" אושר בפרלמנט ונחתם על ידי נשיא פולין	53
גורמים באו"ם קראו לישראל לשחרר את עאהד תמימי וטענו להפרת המשפט הבינלאומי במעצרה	53
הטיפול במבקשי מקלט בישראל	54
בית משפט לערעורים בארה"ב הפך פסיקה לפיה בנק יכול להיחשב כמבצע טרור בינלאומי בשל אספקת שירותים פיננסיים לחמאס	54
בית המשפט העליון בארה"ב פסק כי לא ניתן לממש פסק דין שניתן בתביעה של קורבנות טרור כנגד איראן על ידי מימוש רכוש איראני שנמצא בארצות הברית	55
משרד האוצר האמריקאי הטיל סנקציות על גורמים הקשורים למימון חיזבאללה באפריקה ובמזרח התיכון	55
ארגון אמנסטי הבינלאומי פרסם את הדוח השנתי על מצב זכויות האדם בעולם בשנת 2017	55
מרץ:	56

56.....	חקיקה חדשה בארה"ב מקצצת בכספים שמעבירה ארה"ב לרשות הפלסטינית בשל תמיכת הרשות במחבלים מורשעים ומשפחותיהם
56.....	מועצת זכויות האדם של האו"ם אימצה חמש החלטות בנוגע לישראל
57.....	דוח של הדו"ח המיוחד של האו"ם לעניין מצב זכויות האדם בשטחים הפלסטיניים הכבושים
57.....	התקיפה הישראלית של הכור הגרעיני בסוריה והגנה עצמית מקדימה במשפט הבינלאומי
57.....	אפריל:
57.....	הצהרת תובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי לגבי העימותים בעזה
58.....	הפלסטינים הגישו תלונה נגד ישראל בטענה להפרת האמנה למיגור אפליה גזעית (זהו השימוש הראשון במנגנון התלונות הבין-מדינתי שבאמנה)
58.....	מחלקת המדינה האמריקאית פרסמה את הדוח השנתי שלה בדבר זכויות אדם במדינות העולם (בין השינויים מדוחות קודמים - השמטת הביטוי "השטחים הכבושים" ביחס לעזה והגדה המערבית)
58.....	בית המשפט העליון בארה"ב דחה את התביעה בתיק Jesner v. Arab Bank העוסק באחריות הבנק למימון פעולות טרור בישראל ובשטחים
59.....	בית המשפט העליון של ארה"ב דחה ערעור של קורבנות טרור אמריקאים בתביעה נזיקית כנגד הרשות הפלסטינית
59.....	דיווח תקופתי של שליח האו"ם למזרח התיכון, ניקולאי מלדנוב, למועצת הביטחון בדבר יישום החלטה 2334
60.....	מאי:
60.....	הפניה (Referral) על ידי פלסטין של המצב בפלסטין לתובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי
60.....	מועצת זכויות האדם של האו"ם החליטה על הקמת ועדת חקירה בהקשר ההפגנות בגבול עזה
60.....	הצטרפות פלסטין לאמנה בדבר נשק כימי
61.....	הצהרת האיחוד האירופי בדבר עבודת פעילי זכויות אדם בישראל
61.....	דוח של ארגון Human Rights Watch בדבר פגיעה בזכויות אדם על ידי בנקים ישראליים הפועלים בהתנחלויות
61.....	יוני:
61.....	דיווח שישי של שליח האו"ם למזרח התיכון, ניקולאי מלדנוב, למועצת הביטחון על יישום החלטה 2334
62.....	פרישת ארה"ב ממועצת זכויות האדם של האו"ם בשל העוינות שלה כלפי ישראל
62.....	נאום שר החוץ הבריטי במועצת זכויות האדם של האו"ם והתייחסותו ליחס לישראל
62.....	יולי:
62.....	החלטת ערכאת קדם-המשפט של בית הדין הפלילי הבינלאומי ביחס לפנייה לציבור (Outreach) ומידע עבור קורבנות של המצב בפלסטין
63.....	אוגוסט:
63.....	ארה"ב הודיעה על החלטתה להפסיק את כל המימון שלה לאונר"א

- דוח מזכ"ל האו"ם לגבי הגנה בינלאומית על האוכלוסייה הפלסטינית האזרחית בשטחים 63..
 יו"ר ועדת החקירה של מועצת זכויות האדם של האו"ם בעניין הפרות שבוצעו בהקשר
 ההפגנות בגבול עזה התפטר מתפקידו..... 63.....
ספטמבר: 63.....
 מדינת פלסטין פתחה בהליכים נגד ארה"ב בבית הדין הבינלאומי לצדק בגין העברת
 השגרירות האמריקאית לירושלים..... 63.....
 החלטת ממשל טראמפ לסגור את נציגות אש"ף בווינגטון..... 64.....
אוקטובר: 64.....
 הודעת מלך ירדן על הפסקת החכירה לישראל של שטחי צופר ונהריים (הנמצאים בריבונות
 ירדנית וצמודים לגבולה עם ישראל) מכוח נספח להסכם השלום עם ירדן..... 64.....
 הצהרת תובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי בעניין חאן אל-אחמר..... 64.....
 דוח של ארגון זכויות האדם Human Rights Watch על מעצרים שרירותיים ועינויים של
 מתנגדים ומבקרים על ידי הרשות הפלסטינית וחמאס..... 64.....
 לאור בחירת הרשות הפלסטינית לעמוד בראש קבוצת המדינות המתפתחות באו"ם בשנת
 2019, העניקה לה העצרת הכללית זכויות חדשות הנוגעות להשתתפות בפעילות העצרת 65
 בהמשך לפניית הפלסטינים לבית הדין הבינלאומי לצדק בעניין העברת השגרירות
 האמריקאית לירושלים, הודיע היועץ לביטחון לאומי בארה"ב, ג'ון בולטון, כי ארה"ב תפרוש
 מהפרוטוקול הנלווה לאמנת וינה בדבר יחסים דיפלומטיים, העוסק ביישוב סכסוכים..... 65.....
נובמבר: 65.....
 ערכאת קדם-המשפט של בית הדין הפלילי הבינלאומי הורתה לתובעת בית הדין לבחון
 מחדש את אירוע המשפט לעזה מ-2010, לאחר שהתובעת קיבלה החלטה סופית בנובמבר
 2017 שלא לפתוח חקירה בעניינו, וזאת בעקבות בקשת האיחוד של א"י קומורו (שספנת
 המאווי מרמרה הפליגה תחת דגלה) לבחינה שיפוטית של החלטת התובעת..... 65.....
 משרד האוצר האמריקאי הטיל סנקציות על תשעה אנשים וחברות המעורבים ברשת
 בינלאומית איראנית-רוסית המספקת סיוע לממשל אסד, חיזבאללה וחמאס..... 65.....
דצמבר: 65.....
 דוח תובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי בדבר בדיקות מקדמיות לשנת 2018, הכולל עדכון
 בדבר הבדיקה המקדמית בעניין ההתנהלות בגדה המערבית וברצועת עזה..... 65.....
 דיווח של מתאם האו"ם לתהליך השלום במזרח התיכון, ניקולאי מלדנוב, על יישום החלטת
 מועצת הביטחון 2334 (2016)..... 66.....
 ביה"ד הכללי של האיחוד האירופי (General Court of the European Union) דחה
 את תביעת חמאס בעניין הקפאת כספי הארגון..... 66.....
 יוניפי"ל אישר את קיומן של ארבעת המנהרות בגבול לבנון-ישראל וכי שתיים מהן חוצות את
 הגבול תוך הפרה של החלטת מועצת הביטחון 1701..... 67.....
 החלטה המגנה את פעולות חמאס, לרבות ירי טילים לתוך ישראל והעמדת אזרחים בסיכון,
 נפלה בעצרת האו"ם, על אף שרוב המדינות החברות הצביעו בעדה..... 67.....
 היועץ המשפטי של הרשות הפלסטינית נבחר לכהן בוועדה המייעצת בדבר מועמדים לשיפוט
 בית הדין הפלילי הבינלאומי..... 67.....

67 דיני מלחמה

67 ינואר:

טראמפ חתם על צו מינהלי המבטל את הצו שהוציא אובמה המורה על סגירת מתקן המעצר בגואנטנמו

יום השנה ה-16 למתקן המעצר בגואנטנמו צוין בהגשת עתירה של 11 עצורים המוחזקים במתקן שנים רבות ללא הגשת אישומים או משפט

בדיקות מעבדה קושרות את ממשלת סוריה לתקיפה בגז סארין

ארה"ב האשימה את ממשלת סוריה בתקיפה בגז כלור

69 פברואר:

ועדת החקירה של מועצת זכויות האדם של האו"ם בדבר סוריה מגנה את החרפת האלימות במדינה

דוח שנתי של האו"ם בדבר ההגנה על אזרחים באפגניסטן בשנת 2017

ממשל טראמפ הודיע כי הוא מוסמך להמשיך להפעיל כוחות צבאיים בסוריה ובעיראק

תמיכת ארה"ב בלחימה של ערב הסעודית בתימן

החלטה של מועצת הביטחון לקיים בסוריה הפסקת אש למטרת סיוע הומניטרי

71 מרץ:

דוח ממשל טראמפ בדבר המדיניות והמסגרת המשפטית לשימוש בכוח צבאי על ידי ארה"ב

ההתנקשות במרגל רוסי בבריטניה וטענת תרזה מיי כי מדובר בשימוש בלתי חוקי בכוח על ידי רוסייה- ניתוח משפטי

דוח חדש של ועדת החקירה של מועצת זכויות האדם של האו"ם בדבר סוריה

72 אפריל:

חוקיות התקיפה בסוריה על ידי ארה"ב, צרפת ובריטניה

73 מאי:

מיפוי התגובות של מדינות העולם לתקיפה בסוריה ע"י ארה"ב, צרפת ובריטניה

73 יוני:

עמדת משרד המשפטים האמריקאי בדבר חוקיות התקיפה בסוריה

דוח משרד ההגנה האמריקאי על פגיעה באזרחים במבצעים צבאיים בשנת 2017

74 יולי:

החלטת מועצת הביטחון של האו"ם בדבר הגנה על ילדים בעימותים מזוינים

74 אוגוסט:

בחוק תקציב משרד הביטחון האמריקאי לשנת 2019 נכללות הוראות לגבי שיפור הטיפול בסוגיה של נפגעים אזרחים במבצעים צבאיים של ארה"ב

דוח של קבוצת מומחים שמינתה מועצת זכויות האדם של האו"ם מוצא שיש סבירות שבוצעו פשעי מלחמה בתימן על ידי כל הצדדים לסכסוך

74..... ספטמבר:

מזכיר המדינה פומפאו אישר לקונגרס האמריקאי כי ערב הסעודית ואיחוד האמירויות
הערביות נוקטות בצעדים להפחתת הסיכון לפגיעה באזרחים ותשתיות אזרחיות בתימן;
74..... אישור שנדרש על פי החקיקה הנוגעת לסיוע הביטחוני למדינות אלה
הצבא האמריקאי עדכן כי מעל 1100 אזרחים נהרגו במתקפות בהובלת ארה"ב נגד דאע"ש
74..... בסוריה ובעיראק

75..... אוקטובר:

האזרח האמריקאי שהוחזק על ידי ארה"ב במעצר בעיראק ללא משפט מעל שנה בחשד
להיותו לוחם דאע"ש שוחרר לחיק משפחתו בבחריין ודרכו האמריקאי בוטל, אך הוא שומר
75..... על אזרחותו האמריקאית במסגרת עסקת השחרור
75..... האגודה למשפט בינלאומי פרסמה דוח בנושא שימוש בכוח

75..... נובמבר:

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום (ICRC) השיק דוח של מומחים בינלאומיים בנושא עיקרון
75..... המידתיות במשפט הבינלאומי ההומניטרי
ועדת החקירה הבינלאומית העצמאית בדבר סוריה של האו"ם פרסמה דוח בדבר המספרים
75..... הגבוהים של נעדרים ועצורים בסוריה שגורלם ומקום הימצאם לא ידוע
תגובת ממשלת בריטניה לדוחות הוועדה למודיעין וביטחון של הפרלמנט בדבר טיפול בלתי
75..... הולם בעצורים והסגרות עצורים למדינות אחרות
ירי של רוסיה על ספינות אוקראיניות, החרמת הספינות ומעצר אנשי הצוות - ניתוח לפי
75..... המשפט הבינלאומי

75..... דצמבר:

מאבטח לשעבר בחברת "בלקוור", חברת פרטית לשירותי צבא וביטחון שארה"ב שכרה
שירותיה במהלך מלחמת עיראק, הורשע על ידי בית משפט בארה"ב ברצח מדרגה ראשונה
75..... בגין השתתפותו בירי והרג אזרחים רבים בעיראק ב-2007
מועצת הביטחון של האו"ם אימצה החלטה לשליחת צוות לפיקוח על יישום הסכם הפסקת
76..... אש שהושג בין הממשל לבין החות'ים בתימן ב-13 בדצמבר ביחס לאזורי לחימה מסוימים

76..... מאבק בטרור

76..... ינואר:

76..... דוח ממשל טראמפ בדבר כניסת טרוריסטים זרים לארה"ב

76..... פברואר:

בית משפט לערעורים בארה"ב אישר פסיקה ששללה אחריות נזיקית על טוויטר בקשר
76..... להתקפה של דאע"ש, בגין אספקת חשבונות טוויטר לארגון

77..... מרץ:

77..... האיחוד האירופי פרסם המלצות לחברות האינטרנט בדבר הסרת תוכן טרוריסטי ופילילי

77..... אפריל:

77..... בית משפט בארה"ב חייב את איראן לשלם פיצויים לנפגעי התקפת הטרור של 11/9

77..... ספטמבר:

- פסיקת שופט פדרלי בארה"ב המחייבת את איראן בפיצויים לקורבנות פיגוע בערב הסעודית
ב-1996, שגבה חיי 19 אנשי צבא אמריקאים 77
- אוקטובר:** 77
- הבית הלבן פרסם את האסטרטגיה הלאומית למאבק בטרור (לראשונה מאז 2011) 77
- הוגש הדוח השנתי של דווחית האו"ם לנושא הגנה על זכויות אדם וחירויות במסגרת המאבק
בטרור 78
- חוק חדש בארה"ב המקל על תביעה אזרחית ומימוש פסקי דין בארה"ב כנגד ישויות זרות
בגין מעשי טרור 78
- נובמבר:** 78
- משלחת הסיוע של האו"ם לעיראק והנציב העליון לזכויות אדם של האו"ם פרסמו דוח משותף
לפיו נמצאו כ-202 קברי המונים של אלפי קורבנות באזורים שהיו בשליטת דאע"ש בעיראק
..... 78
- משפט בינלאומי פלילי** 78
- ינואר:** 78
- דוח שנתי בנושא פיראטיות 78
- פברואר:** 79
- תובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי הודיעה על פתיחת בדיקות מקדמיות של המצב
בוונצואלה ושל המצב בפיליפינים 79
- ערכאת קדם המשפט של בית הדין הפלילי הבינלאומי הורתה לתובעת בית הדין לספק מידע
נוסף במסגרת בקשתה לאישור פתיחה בחקירה באפגניסטן 79
- הנחיות האו"ם לצוות שחוקר את פשעי דאע"ש בעיראק 79
- ועדה של האו"ם לזכויות אדם בדרום סודן הצביעה על מעל 40 חשודים בביצוע פשעים
בינלאומיים המועמדים להישפט בערכאות שנקבעו בהסכם השלום 80
- פסיקת בית המשפט לערעורים של קניה קובעת כי המדינה מחויבת לעצור את נשיא סודן,
אל-באשיר, באם יחזור לקניה, לאור צו המעצר של בית הדין הפלילי הבינלאומי 80
- מרץ:** 81
- נשיא הפיליפינים הודיע על פרישה מחוקת רומא וקורא לפרישה המונית 81
- פסק דינו של בית הדין הפלילי הבינלאומי בערעור של חמישה נאשמים שהורשעו בעבירות
שיבוש מהלכי משפט בהקשר תיק במבה 81
- שני פסקי דין של בית הדין הפלילי הבינלאומי בעניין פיצויים לקורבנות בתיקים אל-מאדי
וקטנגה 81
- אפריל:** 82
- ערכאת הערעור של מנגנון האו"ם לבתי דין פליליים בינלאומיים (מנגנון ההמשך ל-ICTY)
הפכה חלקית את זיכיו של וויסלב ששל והרשיעה אותו בפשעים נגד האנושות 82
- מפקד מיליציה לשעבר מליבריה שנכנס לארה"ב, נדון למאסר של 30 שנים על בסיס חוקי
הגירה בארה"ב 82
- יוני:** 82

- ערכאת הערעורים של בית הדין הפלילי הבינלאומי זיכתה את ז'אן-פייר במבה גומבו, לאחר שהורשע על ידי ערכאת המשפט, מביצוע פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות. 82.....
- יולי:** 83.....
- בית הדין הפלילי הבינלאומי יכול להפעיל את סמכותו ביחס לפשע התוקפנות. 83.....
- אוגוסט:** 83.....
- דוח ועדת הבדיקה שהקימה מועצת זכויות האדם של האו"ם בעניין מיאנמר קובע כי יש לחקור ולהעמיד לדין בכירים בצבא מיאנמר בגין פשעים בינלאומיים כולל רצח עם. 83.....
- ספטמבר:** 84.....
- ערכאת קדם-המשפט של בית הדין הפלילי הבינלאומי קבעה שיש לבית הדין סמכות שיפוט בעניין גירושם (לכאורה) של בני הרוהינגה ממיאנמר, ותובעת בית הדין פתחה בבדיקה מקדמית מלאה. 84.....
- מועצת זכויות האדם של האו"ם קיבלה החלטה על הקמת מנגנון לאיסוף ראיות בדבר ביצוע פשעים בינלאומיים חמורים במיאנמר החל מ-2011. 84.....
- נאום היועץ לביטחון לאומי בארה"ב, ג'ון בולטון, על מדיניות ארה"ב ביחס לבית הדין הפלילי הבינלאומי. 84.....
- תובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי החליטה לסגור את הבדיקה מקדמית וקבעה כי אין מקום לפתוח בחקירה פלילית בנוגע למצב בגבון. 84.....
- בית הדין הפלילי הבינלאומי נתן את גזר הדין הסופי בתיק של במבה ואח', בעניין שיבוש הליכי משפט, לאחר שהתיק הוחזר מערכאת הערעורים לשם קביעה מחדש של גזר הדין. 85.....
- נובמבר:** 85.....
- הטריבונל המיוחד של קמבודיה הרשיע שני מנהיגים בכירים לשעבר של הקמר רוז' ברצח עם, פשעים נגד האנושות והפרות חמורות של אמנות ג'נבה. 85.....
- שופטי בית הדין הפלילי הבינלאומי אימצו תיקונים לתקנות בית הדין בעניינים פרוצדורליים, שנדרשו בעקבות הפעלת סמכות בית הדין על פשע התוקפנות החל מיולי 2018. 86.....
- זכויות אדם:** 86.....
- ינואר:** 86.....
- מומחי זכויות אדם של האו"ם גינו את השימוש של ערב הסעודית בחקיקה נגד טרור לרדיפת פעילי זכויות אדם. 86.....
- ארגון Human Rights Watch פרסם את הדוח השנתי שלו בדבר זכויות אדם בעולם. 86.....
- פברואר:** 87.....
- בית המשפט האינטר-אמריקאי לזכויות אדם פרסם חוות דעת בדבר חובות מדינות תחת האמנה האמריקאית לזכויות האדם בהקשר של נזקים סביבתיים. 87.....
- מרץ:** 87.....
- בית המשפט האירופאי לזכויות אדם פסק כי בית המשפט השווייצרי אינו מחויב לדון בתיק נזיקי העוסק בעינויים בתוניסיה. 87.....
- בית המשפט האירופי לזכויות אדם דחה בקשה של אירלנד לבחון מחדש פסק דין מ-1978 בו נקבע כי בריטניה לא ביצעה עינויים. 88.....

דווחית האו"ם לעניין זכויות אדם במיאנמר קובעת כי אירועי האלימות כלפי קבוצות אתניות במדינת רקין במיאנמר עולים כדי רצח עם	88
אפריל:	88
פסק דין של בית המשפט לצדק של האיחוד האירופי בנוגע לזכות לאיחוד משפחות למי שהיגרו למדינה אירופית לבדם כקטינים	88
פסק דין של בית המשפט לצדק של האיחוד האירופי בנוגע לזכאותו של מי שעבר עינויים במדינת מוצאו למעמד מוגן	89
מאי:	89
פסיקות בית המשפט האירופי לזכויות אדם בדבר מעורבות ליטא ורומניה בכליאת חשודים בטרור לאחר התקפות 9/11 בבתי הכלא הסודיים של ה- CIA	89
יוני:	90
בית משפט בדנמרק קבע כי על הממשלה הדנית לפצות אזרחים עיראקים שהיו עצורים בעיראק ב-2004 בעקבות מבצע בו השתתפו כוחות דניים	90
קטאר פתחה בהליכים בבית הדין הבינלאומי לצדק נגד איחוד האמירויות הערביות בגין הפרת האמנה לביעור האפליה הגזעית	90
יולי:	90
פסיקה של בית הדין האירופי לזכויות אדם בדבר הפרת זכויות קניין על ידי רוסיה בשטחים שבמחלוקת בינה לבין מולדובה	90
פסיקה של בית הדין האירופי לזכויות אדם המאשרת חקיקה שוודית בדבר איסוף מידע ומעקב נרחבים (bulk surveillance)	91
אוגוסט:	91
הוועדה האינטר-אמריקאית לזכויות אדם קיבלה שתי החלטות במסגרתן ארה"ב מתבקשת לנקוט בצעדים להבטחת זכויותיהם של הילדים שהופרדו מהוריהם במסגרת מדיניות הממשל ולאיחוד מחדש של כל הילדים עם משפחותיהם	91
ספטמבר:	91
בית הדין האירופי לזכויות אדם פסק כי בלגיה הפרה את האמנה האירופית לזכויות אדם בגין הרחקת אישה מאולם בית משפט עקב סירובה להסיר את החיג'אב שלה	91
אוקטובר:	91
ועדת זכויות האדם של האמנה הבינלאומית לזכויות אזרחיות ופוליטיות קבעה שצרפת הפרה את זכויות האדם של שתי נשים בכך שקנסה אותן על לבישת ניקאב (רעלה מוסלמית מסורתית לאישה בעלת פתח צר לעיניים בלבד)	91
18 מדינות נבחרו על ידי העצרת הכללית של האו"ם לחברות חדשות במועצת זכויות האדם של האו"ם לתקופה של שלוש שנים שתחל בינואר 2019	92
הפרלמנט של פינלנד אישר תיקון לחוקת המדינה המאפשר להפר פרטיות וסודיות של תקשורת כאשר הדבר הכרחי לצורך השגת מידע בדבר פעולות שמהוות איום חמור על ביטחון המדינה	92
נובמבר:	92
בית הדין האירופי לזכויות אדם פסק שרוסיה הפרה מספר סעיפים באמנה האירופית לזכויות אדם בסירוב של הרשויות ברוסיה לאשר בקשות לקיומן של הפגנות בנושא זכויות של להט"בים	92

בית הדין האירופי לזכויות אדם פסק כי אוסטריה לא הפרה את חופש הביטוי המעוגן באמנה האירופית לזכויות אדם בכך שהרשיעה אזרחית בעבירת זלזול בדוקטרינות דתיות בשל דברים שאמרה על הנביא מוחמד בסמינר שאורגן על ידי מפלגת הימין באוסטריה.....	92
דיני סייבר	92
פברואר	92
ארה"ב ובריטניה ייחסו באופן רשמי את מתקפת הסייבר שהתרחשה ביוני 2017 לרוסיה...	92
מאי	93
עמדת בריטניה על משפט בינלאומי וסייבר- בנאומו של היועץ המשפטי הבריטי.....	93
ספטמבר	93
בית הדין האירופי לזכויות אדם פסק שתכנית המעקב האלקטרוני ההמוני של בריטניה הפרה את האמנה האירופית לזכויות אדם.....	93
הבית הלבן פרסם את אסטרטגיית הסייבר הלאומית של ארה"ב.....	93
מחלקת ההגנה האמריקאית פרסמה סיכום של דוח אסטרטגיית הסייבר שלה לשנת 2018	93
דצמבר	93
מדינות, תאגידים וארגונים הצטרפו להצהרה בדבר עקרונות משותפים בנושא ביטחון סייבר שיזמה צרפת.....	93
סנקציות	94
ינואר	94
טראמפ הודיע כי הוא מוותר על הטלת סנקציות על איראן בהתאם להסכם הגרעין, אך כי זו הפעם האחרונה שיעשה זאת אם לא יתוקן ההסכם.....	94
ארה"ב הודיעה כי לא תטיל סנקציות נוספות על גורמים העושים עסקים עם תעשיות ההגנה והמודיעין הרוסיות, בהתאם ל"חוק הסנקציות" האמריקאי.....	94
מועצת הביטחון של האו"ם האריכה את משטר הסנקציות כנגד הרפובליקה המרכז אפריקאית.....	94
פברואר	95
מועצת הביטחון של האו"ם אימצה החלטה המחדשת את הסנקציות על תימן.....	95
מרץ	95
דוח פאנל המומחים של האו"ם החוקר הפרות סנקציות שהוטלו על צפון קוריאה.....	95
אפריל	95
משרד האוצר האמריקאי הכריז על סנקציות כלכליות נגד רוסיה.....	95
האיחוד האירופי האריך את תוקף הסנקציות על איראן המוטלות בגין הפרות זכויות אדם..	96
מאי	96
סנקציות חדשות של משרד האוצר האמריקאי על גורמים ברשת המימון של חיזבאללה באיראן.....	96
משרד האוצר האמריקאי הטיל סנקציות על חמישה איראנים בגין אספקת סיוע בטיילים בליסטיים לחות'ים בתימן.....	96
יולי	97

הגרעין.....	97
אוגוסט:.....	97
הממשל האמריקאי שב והטיל מחדש על איראן סנקציות רבות שהוסרו בשל הסכם הגרעין	97
הממשל האמריקאי הטיל סנקציות על שני שרים בממשלת טורקיה בשל מעצרו של כומר אמריקאי על ידי הממשל הטורקי.....	97
ספטמבר:.....	98
הנשיא טראמפ הוציא צו מנהלי בדבר הטלת סנקציות במקרה של התערבות זרה בבחירות בארה"ב.....	98
אוקטובר:.....	98
בית הדין הבינלאומי לצדק הורה על סעדים זמניים לבקשת איראן במסגרת ההליך שפתחה נגד ארה"ב בגין החזרת הסנקציות בעניין הגרעין.....	98
בהמשך להחלטת בית הדין הבינלאומי לצדק בבקשת איראן לסעדים זמניים, הודיע מזכיר המדינה האמריקאי, מייק פומפאו, על פרישת ארה"ב מאמנת הידידות, היחסים הכלכליים והזכויות הקונסולריות בין ארה"ב לאיראן מ-1955.....	98
נובמבר:.....	98
הממשל האמריקאי השלים את הטלתן מחדש של כל הסנקציות על איראן, שהוסרו בעבר בשל החתימה על הסכם הגרעין.....	98
מועצת הביטחון של האו"ם, בהחלטה מכוח פרק 7 למגילת האו"ם, הסירה את הסנקציות שהוטלו על אריתריאה, שכללו אמברגו על נשק, איסורי נסיעה, הקפאת נכסים ועוד, ובמקביל חידשה את הסנקציות על סומליה השכנה.....	98
נשק.....	99
פברואר:.....	99
סקירת מצב הגרעין של משרד ההגנה האמריקאי.....	99
אפריל:.....	99
ממשל טראמפ פרסם שני מסמכי מדיניות חדשים בעניין ייצוא נשק.....	99
עמדות ארה"ב ובריטניה לגבי מערכות נשק אוטונומיות.....	99
מאי:.....	100
הממשל האמריקאי הודיע על פרישה מהסכם הגרעין עם איראן.....	100
אוקטובר:.....	100
הנשיא טראמפ הודיע על כוונת ארה"ב לפרוש מהאמנה לפירוק נשק גרעיני לטווח בינוני שנחתמה בין ארה"ב לברית המועצות ב-1987.....	100
דצמבר:.....	101
מזכיר המדינה האמריקאי מייק פומפאו הכריז כי ארה"ב מצאה שרוסיה מפרה מהותית את ההסכם בדבר פירוק נשק גרעיני לטווח בינוני, וכי ארה"ב תשהה את מחויבותיה מכוח ההסכם בתוך 60 ימים, אם רוסיה לא תחזור לציות מלא.....	101
דיני הגירה.....	101
ינואר:.....	101

- בנגלדש ומיאנמר הגיעו לסיכום בדבר החזרת פליטים בני הרוהינגה למיאנמר תוך שנתיים
101.....
- פברואר:** 101.....
- המשרד לביטחון פנים בארה"ב האריך בשנה וחצי את ההגנה על 7,000 אזרחים סורים
שנמצאים בארה"ב 101.....
- בית המשפט העליון בארה"ב הפך פסיקה של ערכאת הערעורים וקבע כי מהגרים שנעצרו
אינם זכאים לשימועים תקופתיים לבחינת שחרורם בערבות. 102.....
- מרץ:** 102.....
- דוח הדווח המיוחד של האו"ם לנושא עינויים קובע כי פרקטיקות מסוימות שנוקטות מדינות
למניעת הגירה עולות כדי עינויים או טיפול מזיק. 102.....
- אפריל:** 103.....
- האו"ם ובנגלדש הסכימו על מסגרת לחזרה מרצון של פליטים בני רוהינגה למיאנמר. 103.....
- יוני:** 103.....
- בית המשפט העליון בארה"ב ביטל את צו המניעה שהוצא נגד הצו של הנשיא טראמפ האוסר
על כניסת אזרחי מספר מדינות מוסלמיות לארה"ב. 103.....
- מדיניות טראמפ כלפי מהגרים והפרדת הילדים מהוריהם בראי המשפט הבינלאומי. 103.....
- מזכר הבנות נחתם בין האו"ם ומיאנמר בנוגע לשיבת פליטי הרוהינגה למיאנמר. 104.....
- אוגוסט:** 104.....
- בית הדין האירופי לצדק פסק כי פלסטיני המחזיק בסטטוס פליט מאונר"א לא יכול לקבל
סטטוס של פליט באיחוד האירופי כל זמן שהוא מקבל הגנה אפקטיבית או סיוע מאונר"א
וקבע את התנאים לפיהם יוכל פלסטיני בסטטוס האמור לקבל מקלט או הגנה משנית באיחוד
האירופי. 104.....
- נובמבר:** 104.....
- הכרזה נשיאותית של הנשיא טראמפ בדבר הגירה נרחבת דרך הגבול הדרומי של ארה"ב
וכללי המשרד לביטחון הפנים האמריקאי ליישום, אשר מונעים קבלת מקלט בארה"ב למי
שנכנס אליה מהגבול הדרומי שלא דרך נמלי הכניסה הרשמיים. 104.....
- הנשיא טראמפ אישר פריסת חיילים ושימוש בכוח צבאי, לרבות כוח קטלני, ככל שנדרש,
בנמלי הכניסה לארה"ב לצורך הגנה על פקחי הגבולות בארה"ב ופעילותם. 105.....
- דצמבר:** 105.....
- מנהיגים ונציגי 164 מדינות אימצו את ההסכם הגלובלי בדבר הגירה (Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration) - ההסכם אינו מחייב משפטית אך יוצר
מסגרת מנחה לשיתוף פעולה גלובלי בנושא הכוללת התחייבויות של מדינות. 105.....
- התפתחויות מדיניות ודיפלומטיות** 105.....
- ינואר:** 105.....
- הפרקליט הראשי של בית הדין לצדק של האיחוד האירופי פרסם חוות דעת בהליך בדבר
מעבר סהרה, העוסקת בשאלות של הגדרה עצמית וכיבוש. 105.....
- הפרלמנט האוקראיני העביר חוק המגדיר את השטחים שבשליטת מורדים בתמיכת רוסיה
ככבושים ומאפשר פעילות צבאית להחזרתם לשליטת אוקראינה. 106.....

פסק דין של בית הדין הבינלאומי לצדק במחלוקת לעניין הגבולות בין קוסטה ריקה לניקרגואה	106
פברואר:	106
פסק דין של בית הדין הבינלאומי לצדק בנוגע לפיצוי בגין נזקים סביבתיים שגרמה ניקרגואה לקוסטה ריקה	106
הגבלות וסנקציות על המשטר בדרום סודן נוכח האלימות המתמשכת במדינה	107
מאי:	107
הולנד ואוסטרליה קבעו כי רוסיה נושאת באחריות להפלת טיסת MH17 של מלזיה ארליינס ב-2014	107
יוני:	107
הצהרה משותפת של טראמפ וקים ג'ונג און לאחר מפגש הפסגה בסינגפור	107
שינוי שם מקדוניה בכדי לפתור סכסוך ארוך עם יוון	108
חקיקה נרחבת בתחום הביטחון הלאומי באוסטרליה	108
יולי:	108
הכרזה על שלום וסיום הסכסוך בין אריתריאה לאתיופיה	108
האיחוד האירופי פתח בהליכי הפרה נגד פולין לאור החקיקה הפולנית בעניין בית המשפט העליון במדינה	108
בית הדין הבינלאומי לצדק פסק סעדים זמניים לבקשת קטאר נגד איחוד האמירויות הערביות	108
ספטמבר:	109
הנציבות האירופית הפנתה את פולין לבית הדין האירופי לצדק, וכן ביקשה סעדים זמניים, בגין החקיקה הפולנית בדבר בית המשפט העליון, המפרה לטענתה את עיקרון העצמאות השיפוטית	109
אוקטובר:	109
בית הדין האירופי לצדק הקפיא את יישום החוק הפולני שכפה את פרישתם של שליש משופטי בית המשפט העליון הפולני, ודרש את החזרתם של מי שכבר הוצאו לפרישה מכוחו	109
בית הדין הבינלאומי לצדק פסק בתיק של בוליביה נגד צ'ילה, כי צ'ילה אינה מחויבת לנהל משא ומתן עם בוליביה בכדי להגיע להסכם על מתן גישה ריבונית לבוליביה לאוקיינוס השקט	109
נובמבר:	110
מועצת הביטחון האריכה את המנדט של כוח הביטחון הזמני של האו"ם באב"י-אזור המצוי במחלוקת בין סודן ודרום סודן- עד מאי 2019	110
דצמבר:	110
בית הדין לצדק של האיחוד האירופי קיבל את בקשת הנציבות האירופית לסעד זמני והורה לפולין להשעות מידית את יישום החקיקה בדבר הנמכת גיל הפרישה של שופטי בית המשפט העליון (עד למתן פסק דין בהליך שפתחה הנציבות בנושא)	110
ממשל טראמפ:	110
ינואר:	110

- ממשל טראמפ הוסיף את פקיסטן לרשימה מיוחדת של מדינות המעורבות בהפרות חמורות של חופש דת וכן הודיע כי הסיוע הביטחוני של ארה"ב למדינה ישעה.....110
- מחלקת ההגנה האמריקאית פרסמה סיכום לא מסווג של אסטרטגיית ההגנה הלאומית של ארה"ב.....111
- משפט בינלאומי כללי**.....111
- אוקטובר:**111
- הדוח השנתי של הוועדה למשפט בינלאומי של האו"ם.....111
- רצח העיתונאי הסעודי בקונסוליה של ערב הסעודית בטורקיה והתגובות אליו- משמעויות במשפט הבינלאומי.....111

ידיעות מתוך ישראל

חסיקה

ינואר:

חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל (תיקון מס' 2)

ב-2 בינואר אושרה בקריאה שנייה ושלישית בכנסת [הצעת חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל \(תיקון מס' 2\)](#), בתמיכת 64 חברי כנסת אל מול 52 מתנגדים. התיקון בחוק העלה את הרוב הנדרש לשינוי סעיף 6 לחוק היסוד, שעניינו איסור על העברה לגורם זר של סמכויות המתייחסות לתחום ירושלים (הכולל את כל השטח שבתחום השיפוט של העיר), מ-61 חברי כנסת ל-80 חברי כנסת. בנוסף, נקבע כי את ההוראה האמורה הקובעת את הרוב הנדרש, ניתן יהיה לשנות ברוב של 61 חברי כנסת (2 בינואר, [כנסת ישראל](#)).

פברואר:

חוק המאבק בטרור (תיקון), התשע"ח-2018 – אופן ההכרזה על ארגון טרור זר

ב-12 בפברואר אישרה מליאת הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את [הצעת חוק המאבק בטרור \(תיקון\), התשע"ח-2018](#). בהצעת החוק תמכו 51 חברי כנסת ו-10 התנגדו. החוק קובע כי הסמכות להכריז על ארגון טרור או פעיל טרור זר, בשל הכרזה על כך על ידי גורם מוסמך מחוץ לישראל, תעבור מוועדת השרים לענייני ביטחון לאומי אל שר הביטחון, אלא במקרים חריגים. כמו כן, שונה הליך ההכרזה על ארגון טרור או פעיל טרור זר במקרה שקיימת הכרזה כאמור על ידי מועצת הביטחון של האו"ם, כך שזו תקבל תוקף מיידי לזמן קצוב, בכדי לעמוד בתנאים הנדרשים לאישור הכרזה בישראל תוך עמידה בסטנדרטים בינלאומיים. על פי דברי ההסבר להצעת החוק, ההליך הקיים לאימוץ הכרזות מחוץ לישראל מסורבל ומונע מישראל לעמוד בסטנדרטים בינלאומיים ועל כן נדרש שינוי (12 בפברואר, [כנסת ישראל](#)).

חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון מס' 20), התשע"ח-2018 – הרחבת סמכות המועצה להשכלה גבוהה לחול גם ביהודה ושומרון

ב-12 בפברואר אישרה מליאת הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון מס' 20), התשע"ח-2018. בהצעת החוק תמכו 56 חברי כנסת ו-35 התנגדו. החוק מרחיב את סמכות המועצה להשכלה גבוהה כך שתחול, החל מעוד שנה, גם על ישראלים ביהודה ושומרון. משום שחקיקת הכנסת מוחלת ככלל בגבולות מדינת ישראל, חוק המועצה להשכלה גבוהה לא חל על אזורים יהודה ושומרון והמועצה לא מוסמכת להפעיל סמכויותיה באזור זה. לאור זאת, פועלת כיום מערכת נפרדת לאסדרת תחום ההשכלה הגבוהה באזור יהודה ושומרון, המעוגנת בתחיקת הביטחון של מפקד כוחות צה"ל באזור. על פי דברי ההסבר להצעת החוק, החלת חוק המועצה להשכלה גבוהה גם ביהודה ושומרון תיצור אחידות באסדרת תחום ההשכלה הגבוהה של כלל אזרחי ישראל (12 בפברואר, כנסת ישראל).

מרץ:

חוק הכניסה לישראל (תיקון מס' 30), התשע"ח-2018 – ביטול רישיון לישיבת קבע בגין הפרת אמונים

ב-7 במרץ אישרה מליאת הכנסת את הצעת חוק הכניסה לישראל (תיקון מספר 30), התשע"ח-2018. בהצעת החוק תמכו 48 חברי כנסת ו-18 התנגדו. החוק מעגן בצורה מפורשת את סמכות שר הפנים לבטל רישיון לישיבת קבע בישראל בעילה של הפרת אמונים. הצעת החוק באה בעקבות פסק דין של בג"ץ מספטמבר 2017, בו נפסק כי בעוד שהחקיקה הקיימת מקנה סמכות כללית לשר הפנים לביטול רישיון ישיבה בישראל, נדרשת הסמכה מפורשת בחקיקה לביטול תושבות קבע של תושבי מזרח ירושלים מטעמים של הפרת אמונים למדינת ישראל. החוק מגדיר "הפרת אמונים למדינת ישראל" כמעשה טרור, סיוע או שידול למעשה כאמור, נטילת חלק פעיל בארגון טרור, או בגידה או ריגול חמור לפי חוק העונשין. האגודה לזכויות האזרח טוענת כי החוק אינה חוקתי ונוגד את הדין הבינלאומי, שכן לתושבי מזרח ירושלים מעמד ייחודי ולא ניתן לכפות עליהם חובת נאמנות (7 במרץ, כנסת ישראל; 5 במרץ, האגודה לזכויות האזרח בישראל).

חוק למניעת הפצה ומימון של נשק להשמדה המונית, התשע"ח-2018 – הכרזה על גורמים זרים המסייעים להפצה ומימון של נשק להשמדה המונית

ב-7 במרץ אישרה מליאת הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את הצעת חוק למניעת הפצה ומימון של נשק להשמדה המונית, התשע"ח-2018. בהצעת החוק תמכו 44 חברי כנסת, ללא מתנגדים. החוק קובע מנגנונים לאימוץ ויישום הכרזות של מועצת הביטחון של האו"ם או של גורם מוסמך זר על גורמים זרים המסייעים בהפצה ובמימון של נשק להשמדה המונית למדינות מסוימות המנויות בתוספת לחוק, או לארגונים הפועלים במדינות אלה. כיום מנויות בתוספת איראן וצפון קוריאה. כמו כן, החוק קובע הוראות והגבלות ביחס לקשר עם גורם שהוכרז עליו וגורמים הקשורים אליו, כהגדרתם בחוק, כגון איסור פעילות כלכלית עם גורמים אלה, וכן הוראות עונשיות כגון עבירה של סיוע בפיתוח, ייצור, הפצה או מימון של נשק להשמדה המונית, שדינה 9

שנות מאסר. על פי דברי ההסבר, החוק יאפשר לישראל ליישם סנקציות כלכליות באופן מיידי על גורמים המסייעים להפצה ומימון נשק להשמדה המונית במדינות המנויות ולקלוט הכרזות כאמור באופן שעומד בסטנדרטים בינלאומיים (7 במרץ, [כנסת ישראל](#)).

חוק המאבק בטרור (תיקון מס' 3), התשע"ח-2018 – סמכות לעכב מסירת גופת מפגע

ב-7 במרץ אישרה מליאת הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את הצעת [חוק המאבק בטרור \(תיקון מס' 3\), התשע"ח-2018](#). בהצעת החוק תמכו 48 חברי כנסת ו-10 התנגדו. החוק מסמך מפקד מחוז במשטרה להורות בצו על תנאים מגבילים לעריכת לוויה של מפגע (שביצע או שניסה לבצע מעשה טרור) ולדרוש ערובה להבטחת קיומם. כמו כן, מוסמך מפקד מחוז, לעכב את מסירת גופת המפגע וקיום לווייתו, אם סבר כי הדבר דרוש באופן חיוני למניעת פגיעה בביטחון הנפש, מעשה טרור, הסתה לטרור או גילוי הזדהות עם טרור, שיש חשש סביר שייגרמו בשל או במהלך לוויית מפגע. על פי דברי ההסבר, הצעת החוק באה בעקבות פסיקת בג"ץ מיולי 2017 שדרשה קיומה של הסמכה חוקית לעיכוב השבת גופות מפגעים והחזקתן בידי המשטרה, שכן מדובר בפעולה הפוגעת בזכויות יסוד (7 במרץ, [כנסת ישראל](#)).

חוק הכניסה לישראל (תיקון מס' 29 וחוראות שעה), התשע"ח-2018 – עבירות הסעה של שוהים בלתי חוקיים

ב-5 במרץ אישרה הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את הצעת [חוק הכניסה לישראל \(תיקון מס' 29 וחוראות שעה\), התשע"ח-2018](#). בהצעת החוק תמכו 63 חברי כנסת ו-14 התנגדו. החוק הופך את הוראת השעה העוסקת בעבירות הסעה של שוהים בלתי חוקיים להוראת קבע; משנה את מדרג הענישה בעבירות אלה; קובע הוראות לעניין שלילה מנהלית של רישיון נהיגה לתקופות בהתאם לחומרת העבירה; וקובע כהוראת שעה גם קנסות מינימליים, הן ליחיד העובר עבירה כמוגדר (10,000 ש"ח) והן לתאגיד (40,000 ש"ח). בנוסף, החוק מאריך בשלוש שנים את תוקפן של הוראות השעה בעניין קנסות מינימליים שנקבעו לעבירות הלנה והעסקה של שוהים בלתי חוקיים, ומאפשר לדרוש ערובה במסגרת צו הגבלה מנהלי או צו הגבלה שיפוטי, שהוצאו לגבי מקום שנחשד כמשמש להלנה והעסקה כאמור, לצורך הבטחת קיום תנאי הצו. על פי דברי ההסבר, הסעה שלא כדין היא עבירה נפוצה, שמבצעה מעדיפים את טובתם הכלכלית על פני ביטחון הציבור. עוד נכתב כי השוהים הבלתי חוקיים מהווים אמצעי נוח לקידום פעולות טרור וניכרת מעורבותם במעשי טרור בשנים האחרונות (5 במרץ, [כנסת ישראל](#)).

אפריל:

חוק יסוד: הממשלה (תיקון מס' 6) - סמכות לאשר פתיחה במלחמה

ב-30 באפריל אישרה מליאת הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את הצעת [חוק יסוד: הממשלה \(תיקון מס' 6\)](#), בתמיכת 62 ח"כים לעומת 41 מתנגדים. החוק מרחיב את הפעולות הדורשות אישור ממשלה, כך שלצד מלחמה, גם פעולה צבאית משמעותית העלולה להוביל, ברמת הסתברות

קרובה לוודאי, למלחמה, תחייב אישורה. לצד זאת, החוק קובע כי הממשלה יכולה לאצול את סמכותה לאשר מלחמה או פעולה כאמור לוועדת שרים, וזו תפעיל סמכותה רק בתנאי שראש הממשלה יאשר כי הדבר נדרש מטעמי ביטחון המדינה או יחסי חוץ, לרבות מטעמי סודיות. ועדת השרים שנקבעה, במסגרת [חוק הממשלה \(תיקון מס' 12\), התשע"ח-2018](#), שעבר באותו יום, היא ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי (הקבינט). עוד קובע החוק שהתקבל כי המניין החוקי לקבלת החלטה בקבינט יהיה מחצית מחברי הממשלה המכהנים בו, ואולם בנסיבות קיצוניות ואם הדבר הכרחי מטעמי דחיפות, רשאים ראש הממשלה ושר הביטחון לקבל את ההחלטה במניין מצומצם יותר (30 באפריל, [כנסת ישראל](#)).

חוק יסוד: הכנסת (תיקון מס' 47) - מניעת התמודדות בבחירות של מי שהורשע בטרור

ב-30 באפריל אישרה הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את [הצעת חוק יסוד: הכנסת \(תיקון מס' 47\)](#), בתמיכת 86 ח"כים לעומת 10 מתנגדים. החוק שהתקבל קובע כי אדם שהורשע בעבירת טרור או ביטחון חמורה ונגזר עליו מאסר של שבע שנים לפחות, לא יוכל להתמודד בבחירות במשך 14 שנים מיום שחרורו מהמאסר. בדברי ההסבר נכתב, בין היתר, כי יש למנוע התמודדות לכנסת של מי שכבר הוכיח כי הוא פועל נגד קיומה של המדינה או נגד שלום אזרחיה על רקע אידיאולוגי, דתי וכל היוצא בזה (30 באפריל, [כנסת ישראל](#)).

צו בתי משפט לעניינים מנהליים (שינוי התוספות הראשונה והשנייה לחוק) - העברת סמכויות מבג"ץ בענייני מנהל אוכלוסין

ב-11 באפריל אישרה ועדת החוקה, חוק ומשפט את [צו בתי משפט לעניינים מנהליים \(שינוי התוספות הראשונה והשנייה לחוק\), התשע"ח-2018](#). הצו מעביר סמכויות שיפוט נוספות מבג"ץ לבתי המשפט לעניינים מנהליים. רוב הסמכויות המועברות הן בענייני מנהל אוכלוסין, למעט החלטות ממשלה ועניינים שבסמכות בית הדין לעררים - הכוללים את רוב החלטות רשות האוכלוסין וההגירה לפי חוק הכניסה לישראל ולפי סעיף 7 לחוק האזרחות. בין הנושאים שיועברו: החלטות התאזרחות לפי סעיף 5 לחוק האזרחות; החלטות פרטניות לפי חוק מרשם האוכלוסין; החלטות פרטניות לפי חוק השבות. להערכת משרד המשפטים, היקף העתירות שיעברו מכוח הצו מהווה כרבע מהעתירות המוגשות כיום לבג"ץ (11 באפריל, [כנסת ישראל](#)).

מאי:

חוק הכניסה לישראל (תיקון מס' 31), התשע"ח-2018

ב-21 במאי אישרה מליאת הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את [הצעת חוק הכניסה לישראל \(תיקון מס' 31\), התשע"ח-2018](#). החוק המוצע מבטל את רוב התקנות במסגרת תקנות שעת חירום (יציאה לחוץ לארץ), התש"ח-1948 ומעגן את ההסדרים שבהן, בהתאמות הנדרשות, בחוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952. זאת, במטרה לנתק חקיקה שהצורך בה קיים גם בשגרה מהזיקה להכרזה על מצב חירום. בחוק הכניסה לישראל ישנו חלק העוסק בהסדרי הכניסה לישראל, ובמסגרת התיקון שעבר, נוספה התייחסות בחוק גם לנושא היציאה מישראל, כפי שהיה

מעוגן בתקנות שעת החירום. בין היתר, החוק אוסר (כפי שאסרו התקנות) יציאת כל אדם מישראל למדינות המנויות בסעיף 2א לחוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), התשי"ד-1954 וכניסת אזרח או תושב ישראלי למדינות אלה, גם שלא מישראל, אלא בהיתר שר הפנים או ראש הממשלה. לפי דברי ההסבר להצעת החוק, זאת מכיוון ששהות במדינות אלה עלולה להביא לסיכון ביטחוני, שעדיין מתקיים (ראו: [דברי ההסבר להצעת החוק](#) מיום 2.8.17).

יולי:

חוק יסוד: ישראל - מדינת הלאום של העם היהודי (חוק הלאום)
התקבל ב-19 ביולי. [חוק היסוד](#); [הודעת הכנסת](#); [הצעת חוק היסוד עם דברי ההסבר](#). ראו גם: איל בנבנישתי ודורין לוסיג, 24 ביולי, [Just Security](#).

חוק בתי משפט לעניינים מינהליים (תיקון מס' 117), התשע"ח-2018 - הסמכת בית המשפט לעניינים מנהליים בירושלים לדון בענייני אזור יהודה ושומרון (במקום בג"ץ)
התקבל ב-17 ביולי. [החוק](#); [הודעת הכנסת](#); [הצעת החוק עם דברי ההסבר](#).

חוק חינוך ממלכתי (תיקון מס' 17), התשע"ח-2018 (חוק "שוברים שתיקה") - מניעת פעילות במוסד חינוך של גורמים חיצוניים הפועלים נגד צה"ל
התקבל ב-17 ביולי. [החוק](#); [הודעת הכנסת](#); [תקציר החוק ומסמכי החקיקה באתר הכנסת](#).

חוק לחקפאת כספים ששילמה הרשות הפלסטינית בזיקה לטרור מהכספים המועברים אליה מממשלת ישראל, התשע"ח-2018
התקבל ב-2 ביולי. [החוק](#); [הודעת הכנסת](#); [תקציר החוק ומסמכי החקיקה באתר הכנסת](#).

חוק יסוד: הממשלה (תיקון מס' 7) - ביטול הסעיף המאפשר לראש הממשלה ושר הביטחון לבדם להכריז על מלחמה
התקבל ב-17 ביולי. [החוק](#); [הודעת הכנסת](#); [תקציר החוק ומסמכי החקיקה באתר הכנסת](#).

חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 75), התשע"ח-2018 - החלת עבירת האינס האזרחית שבחוק העונשין בבתי הדין הצבאיים
התקבל ב-16 ביולי. [החוק](#); [הודעת הכנסת](#); [תקציר החוק ומסמכי החקיקה באתר הכנסת](#).

נובמבר:

חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה (תיקון מס' 17), התשע"ט-2018 - התרת בנייה למגורים בתחום המוכרז כגן לאומי

החוק התקבל ב-19 בנובמבר. [החוק](#); [הודעת הכנסת](#). ראו גם על משמעות החוק ביחס לעיר דוד: [יהונתן ליס](#), 19 בנובמבר, [הארץ](#).

חוק לתיקון פקודת בתי הסוהר (מס' 54 והוראת שעה), התשע"ט-2018 - שחרור אסירים לפני תום תקופת מאסרם כאשר תפוסת האסירים גבוהה מתקן הכליאה, כחלק מהמענה לפסיקת בג"ץ בעניין הרחבת שטח המחיה של אסירים

החוק התקבל ב-5 בנובמבר. [החוק](#); [מסמכי החקיקה ותקציר החוק](#); [הודעת הכנסת](#).

דצמבר:

חוק המאבק בטרור (תיקון מס' 4), התשע"ט-2019 - ביטול האפשרות לשחרור על-תנאי מנשיאת תורת מאסר (קיצור שליש) למבצעי מעשי טרור

החוק התקבל ב-25 בדצמבר. [החוק](#); [הודעת הכנסת](#).

חוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט) (הוראת שעה) (תיקון מס' 4), התשע"ט-2018 - הארכת תוקפו של האיסור הפלילי על הוצאת כספי מסתנן מ ישראל לשנתיים נוספות

החוק התקבל ב-10 בדצמבר. [החוק](#); [הודעת הכנסת](#).

חוק העונשין (תיקון מס' 135), התשע"ט-2018 - קביעת עונש מאסר של עד עשר שנים על גניבת נשק

החוק התקבל ב-10 בדצמבר. [החוק](#); [הודעת הכנסת](#).

חוק להסדרת הביטחון בגופים ציבוריים (הוראת שעה) (תיקון), התשע"ט-2018 - קובע כהוראה קבועה שמערך הסייבר הלאומי יהיה הגוף המנחה המקצועי לעניין אבטחת מערכות ממוחשבות חיוניות

החוק התקבל ב-24 בדצמבר. [החוק](#); [הודעת הכנסת](#).

פסיקה

ינואר:

בג"ץ הכריע בעתירה למימוש צווי ההריסה שהוצאו ביחס לבנייה הבלתי חוקית במאחז "עדי עד"

ב-1 בינואר פסק בג"ץ בעתירה שביקשה לחזרת על פינוי המאחז "עדי עד" ועל מימוש צווי ההריסה שהוצאו ביחס לבנייה הבלתי חוקית בו. בית המשפט ציין כי אין חולק כי המאחז הוקם

שלא כדין וכי הוא אינו מוסדר מבחינה תכנונית או מוניציפלית. לצד זאת, בית המשפט הכיר בכך שהמדינה רשאית להגדיר לעצמה סדרי עדיפויות באכיפה ובמסגרת זאת להבחין בין קבוצות שונות של בניו שלא כדין. לפי בית המשפט, לגבי המבנים שמצויים על אדמות מדינה מוכרזות, הסדרתם נמצאת בעיצומו של טיפול מנהלי ולכן יש למחוק את העתירה לגביהם, תוך שמירת אפשרות הצדדים לפנות שוב לבית המשפט בנושא. לגבי המבנים שמחוץ לאדמות מדינה מוכרזות, רובם מצויים על אדמות שהמדינה מנהלת בדיקה לגבי מעמדן, אשר טרם הושלמה. על כן, העתירה לגביהם תישאר תלויה ועומדת ויימסרו לבית המשפט עדכונים תקופתיים, שעל פיהם יכריע בשאלת מימוש צווי ההריסה. זאת, בתנאי כי לא תהא כל בנייה חדשה בלתי חוקית בתחומי המאחז. לגבי מבנה אחד שמצוי בחלקו על אדמות שאין כלל טענות כי הן אדמות מדינה, ניתן לבצע את צו ההריסה, בכפוף לשהות קצרה למדינה לצורך השלמת פערי מידע ועדכון בית המשפט בדבר היתכנות פתרונות שנבחנו בעניינו (1 בינואר, בג"ץ 8395/14 ראש מועצת הכפר תורמוסעיא נ' שר הביטחון).

בג"ץ מחק עתירה בדבר הפליה נגד דתיים בבידוק בכניסה להר הבית

ב-21 בינואר מחק בג"ץ עתירה בה התבקש להורות על הפסקת הפליה בין יהודים בעלי חזות דתית לבין אחרים בבידוק בכניסה להר הבית. בעתירה נטען שההפליה מתבטאת בשלושה אופניים: תור נפרד; בקשה להצגת תעודת זהות ותדרוך נפרד טרם העלייה להר; וכינוס לקבוצה נפרדת אשר מלווה על ידי שוטרים ואנשי ווקף ממקום למקום במתחם הר הבית בעוד אחרים יכולים לשוטט במתחם בחופשיות. בית המשפט החליט כי אין מקום להתערבותו במקרה זה, בהדגישו את רגישותו ונפישותו של הר הבית, המצדיקות מתן שיקול דעת רחב למשטרה בשמירה על הסדר הציבורי. דרך הבידוק של העולים להר והתנהלות הביקור במקום נמצאות בליבת שיקול דעתה. כן ציין בית המשפט כי מטבע הדברים, החשש לפרובוקציה מצד מי מאנשי הווקף או מתפללים אחרים גדול יותר כלפי בעלי חזות דתית. בית המשפט קבע כי ככל שהמשטרה סבורה כי ההגנה על המבקרים במתחם או ההגנה מפני המבקרים במתחם מחייבת פעולות הקשורות ברקע המבקרים, כוונתם, או חשש לכוונתם, הצעדים הננקטים מסורים לשיקול דעתה (21 בינואר, בג"ץ 19/17 עמותת שוחרי הר הבית והמקדש נ' השר לביטחון פנים).

בג"ץ דחה עתירת ישראלי כנגד צו איסור כניסה לאיו"ש שהוצא נגדו על רקע היותו "פעיל גבעות קיצוני ואלים"

ב-21 בינואר דחה בג"ץ עתירת אזרח ישראלי כבן 15 שעתר כנגד צו איסור כניסה לאיו"ש שהוצא נגדו, לתקופה של ארבעה חודשים. הוצאת הצו התבססה על חומר מודיעיני שלפיו העותר הוא פעיל גבעות קיצוני ואלים, שהיה מעורב בשורת אירועים אלימים, התעמת עם גורמי הביטחון ומפעילותו נשקפת מסוכנות. העותר טען כי נוכח הפגיעה בחופש התנועה של הפרט, ניתן להוציא צו כאמור רק כאשר הסתברות הפגיעה בביטחון הציבור (מכניסת העותר לאזור) היא קרובה לוודאי (מבחן הוודאות הקרובה). המדינה טענה, מנגד, כי מדובר בעוצמת פגיעה נמוכה יחסית בזכות ויש להסתפק בקיום חשש כן ורציני לפגיעה בביטחון הציבור להוצאת צו כאמור (מבחן החשש הכן והרציני). בית המשפט לא נדרש להכריע בשאלה, שכן קבע כי בעניין העותר קיימת ודאות קרובה לכך שכניסתו לאזור תוביל לפגיעה בביטחון הציבור. זאת, בהתבסס על התשתית

המודיעינית החסויה שהוצגה בפניו. כמו כן, ציין בית המשפט כי אין מדובר בפגיעה ברף הגבוה: ההגבלה היא למשך ארבעה חודשים בלבד, וככל שנפגעת, כנטען, אפשרות העותר ללמוד בישיבה בה בחר (שנמצאת ביצהר), הוא יכול לעת הזו ללמוד במקומות אחרים. לאור האמור, נדחתה עתירתו (21 בינואר, [בג"ץ 9876/17 פלוני נ' מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון](#)).

בג"ץ דחה עתירה ליישום חוק ההסדרה

ב-9 בינואר דחה בג"ץ עתירה הדורשת את מימוש הוראותיו המהותיות של חוק ההסדרה וכן את ביצוען של פעולות הכנה ומטה הדרושות לשם יישום החוק. בית המשפט הבהיר כי במסגרת עתירות כנגד חוקתיות החוק הוצא צו ביניים ארעי האוסר זמנית על פעולות ליישום החוק כמבוקש בעתירה (עד להכרעה סופית בעניין הוצאת צו ביניים), אשר מייתר את הדיון בדרישה למימוש החוק. באשר לדרישה השנייה, צו הביניים הארעי לא מונע קיום פעולות בחינה ובדיקה שנדרשות לבירור העובדות הרלוונטיות ליישום החוק. עם זאת, בית המשפט קבע כי עמדת המדינה, לפיה אין הצדקה לבצע את כל עבודות המטה בשלב זה לנוכח ההליכים התלויים נגד החוק וצו הביניים הארעי שהוצא, היא סבירה ונובעת משיקולים רלוונטיים. זאת, לאור פרק הזמן הקצר עד למועד הדיון בעתירות נגד החוק ולאור נכונות המדינה לבצע עבודות מטה הנדרשת לשם יישום החוק באופן נקודתי ולבחון בקשות קונקרטיות בעניין זה לגופן (9 בינואר, [בג"ץ 6240/17 מיילס יהושע נ' ראש הממשלה](#)).

פברואר:

בית המשפט העליון דחה את ערעור המורשעים ברצח הנער מחמד אבו חדיר

ב-8 בפברואר דחה בית המשפט העליון את ערעורם של המורשעים בחטיפת ורצח הנער מחמד אבו חדיר ביולי 2014 והחליט להותיר על כנם את ההרשעות והעונשים שהוטלו עליהם. המורשעים הם בגיר ושני קטינים בני 17 ו-16 וחצי. בית המשפט דחה את טענתו של הבגיר כי לא היה שפוי בעת ביצוע מעשיו, שכן הוא היה בשליטה מלאה בליל האירוע ופעל ממניע גזעני ומשנאה לערבים ולא כתוצאה מאובדן כושר נפשי. בית המשפט דחה גם את טענתם של שני הקטינים לפיה לא התכוונו מלכתחילה להמית, שכן מחקירותיהם עולה כוונה ברורה לחטוף במטרה להרוג, ולמצער, התגבשה אצלם החלטה להמית תוך כדי ביצוע המעשים. לעניין העונש, התייחס בית המשפט לגילאי הקטינים ולכך שהם הביעו חרטה על הרצח, אך הדגיש מאידך את אכזריות המעשים ורשעותם המופלגת, בצירוף המניע האידיאולוגי והגזעני שבבסיסם, המחייב החמרה בענישה. בית המשפט מצא כי אין מקום להתערב בגזרי הדין שהושתו על שלושת המערערים: הבגיר נידון למאסר עולם ול-20 שנות מאסר נוספות בגין מעשים נוספים שבוצעו לפני אירוע הרצח (שירוצו במצטבר), אחד הקטינים נידון למאסר עולם ול-3 שנות מאסר נוספות בגין המעשים כאמור (שירוצו בחופף) והקטין האחר, בעל חלק קטן יותר באירוע, נידון ל-21 שנות מאסר (8 בפברואר, [ע"פ 2067/16 פלוני נ' מדינת ישראל](#)).

דחיית עתירה לביטול צו הריסה שהוצא ביחס למגורי הנאשם ברצח ראובן שמרלינג ז"ל

ב-28 בפברואר דחה בג"ץ עתירה לביטול צו החרמה והריסה שהוצא ביחס לחדר ומטבח במבנה בו מתגורר הנאשם בביצוע פיגוע במהלכו רצח, עם אדם נוסף, את ראובן שמרלינג ז"ל. במבנה מתגוררים גם בני משפחתו של הנאשם. לאחר הגשת העתירה, הודיעו המשיבים כי הצו יעודכן כך שההריסה תבוצע באמצעות אטימה, וכי האטימה תוגבל לחדר בו התגורר הנאשם בלבד. בית המשפט קבע כי אין לדון במסגרת הליך זה בשאלות העקרוניות בדבר חוקיות מדיניות הריסת בתי משפחה של מי שנאשמים בביצוע פיגועים והאפקטיביות שלה, שכן קיימת הלכה בנושא וזו מחייבת עד שלא תשתנה, ככל שכך יקרה, בדיון בהרכב מורחב. ביחס למקרה הספציפי, קבע בית המשפט כי לאור ההודעה העדכנית של המשיבים, הפגיעה בבני המשפחה מוגבלת ונשמר יחס ראוי בין האישומים החמורים המיוחסים לנאשם לבין הסבל שייגרם לבני המשפחה כתוצאה מאטימת חדרו בלבד. בנוסף, התייחס בית המשפט לטענת המשפחה כי במקרה הנדון אין יסוד לשיקול ההרתעה העומד בבסיס הוצאת הצו, שכן מי שהסגיר את הנאשם היה אחיו. בית המשפט ציין כי מדובר בשיקול מרכזי שעל המפקד הצבאי לשקול, אך במקרה הנדון הדבר נלקח בחשבון כאשר הוחלט לאטום רק את חדרו של הנאשם. בסיום, העיר השופט פוגלמן כי חובת המפקד הצבאי לוודא מראש כי תינקט שיטת הריסה שבגדרה לא ייפגעו חלקי מבנה שאינם באים בגדרי הצו (28 בפברואר, בג"ץ 628/18 חאלד מוסטפא יאסין כמיל נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית).

ערר (י-ם) 1010-14 - פסק דין של בית הדין לעררים לפי חוק הכניסה לישראל לגבי זכות לקבלת

מעמד פליט בגין עריקה מצבא אריתריאה

ב-15 בפברואר קבע בית הדין לעררים בירושלים לפי חוק הכניסה לישראל, כי עצם פעולת העריקה מצבא אריתריאה והיציאה ממנה שלא כדין עשויה להקים זכאות למעמד פליט, על יסוד עילה של רדיפה פוליטית, המעוגנת באמנת הפליטים. בית הדין הבהיר כי עריקה מצבא אריתריאה יכולה להקים עילה של דעה פוליטית המיוחסת לעריק על ידי השלטונות. הוא דחה את עמדת רשות האוכלוסין וההגירה לפיה נדרש מבקש מקלט להוכיח כי פעל באופן אחר, נוסף על עצם עריקתו מהצבא וקבע כי הדגש הוא בהוכחה כי הענישה בעקבות עריקתו עולה כדי "רדיפה". כמו כן, נפסק כי אם קיימת אפשרות סבירה שהמבקש יעמוד מול פגיעה מהותית כלשהי כאשר ישוב לארץ המוצא, ניתן לקבוע כי פחדו של המבקש כי יירדף הוא מבוסס היטב. סבירות יכולה להילמד מניסיונם של אנשים אחרים במצבו של המבקש ומראיות חיצוניות בדבר התנאים במדינה, ואין צורך להוכיח כי המבקש יירדף באופן אישי. עוד הבהיר בית הדין כי גם אם בעצם בואו לישראל עמד לנגד עיני המבקש אינטרס כלכלי של פרנסה, אין בו כדי לשלול קיום פחד מבוסס היטב מרדיפה בארצו. במקרה הפרטני, קבע בית הדין כי מבקש המקלט הביא ראיות חיצוניות לכך שעריקתו נתפסת על ידי שלטונות אריתריאה כהתנגדות פוליטית, וראיות סובייקטיביות לכך שעריקתו הביאה לענישה קשה ולא פרופורציונלית שיש לראותה כרדיפה. לפיכך, נקבע כי הוא זכאי למעמד של פליט בישראל וינתן לו רישיון תושב ארעי (15 בפברואר, ערר (י-ם) 1010-14 פלוני נ' משרד הפנים - רשות האוכלוסין וההגירה).

בג"ץ דחה את עתירת מתנחלי בית המכפלה וקבע כי המדינה רשאית לפנותם

ב-12 במרץ דחה בג"ץ את עתירתם של ישראלים שנכנסו לבית המכפלה בחברון וקבע כי המדינה רשאית לפנותם. בית המשפט קבע כי על פי הדין החל באזור בהעדר הכרעת הוועדה לרישום ראשון (הדנה ברישום זכויות קנייניות בנדל"ן שטרם נרשם), או הכרעה שיפוטית אחרת, זכויות הקניין של הישראלים במקרקעין טרם התבררו. על כן, עמדת המדינה, כי אין לאפשר את אכלוס המבנה עד להשלמת ההליכים בבקשה לרישום ראשון שהוגשה מטעמם, היא סבירה. בנוסף, הוראת הפינוי היא בסמכות שכן מדובר בפלישה טרייה - עליה דיווחו התושבים הפלסטינים למשטרה ביום התרחשותה ולפניה החזיקו בחלק ניכר מהמבנה. כמו כן, נדחתה טענת הישראלים כי יש להורות על פינוי התושבים הפלסטינים מחלקים מן המבנה. הנשיאה חיות הוסיפה כי ההליכים בוועדה לרישום ראשון אורכים זמן רב מדי, וכי עליה להזדרז בהכרעתה בעניין (12 במרץ, בג"ץ 6801/17 חברת אלעאידון ללעקראת (טלמון) בע"מ נ' מדינת ישראל).

בג"ץ דחה את עתירת בני משפחת הנרצחים בפיגוע בחלמיש, שביקשה להרחיב את צו ההריסה שהוצא נגד בית המחבל

ב-22 במרץ דחה בג"ץ את עתירת משפחת סלומון, שיקירה נרצחו בפיגוע בחלמיש, שביקשה להרחיב את צו ההריסה שהוצא כנגד בית המחבל, כך שייהרס המבנה כליל ולא רק הקומה התחתונה. בית המשפט (השופט שהם) ציין כי הפעלת הסמכות להוציא צו הריסה במסגרת תקנה 119 לתקנות ההגנה עשויה להוביל לתוצאות קשות ביותר ועל המפקד הצבאי לעשות בה שימוש זהיר, סביר ומידתי. בהקשר זה, הוא קבע כי המחבל התגורר בקומה הראשונה בבית המשפחה, ואילו הקומה השנייה הייתה בתהליכי בנייה ולא מאוישת. על כן, בניגוד לקומה הראשונה, לא קיימת זיקת מגורים בין המחבל לבין הקומה השנייה. כוונת המשפחה לסיים את בניית הקומה השנייה ולהתגורר בה לא משנה את המסקנה. החלטת המפקד הצבאי שלא להחיל את צו ההריסה על הקומה השנייה מצויה במתחם הסבירות. השופטים אלרון וסולברג שהצטרפו להחלטה הדגישו כי הריסת בית מחבל נועדה לתכלית הרתעתית ושיקולי גמול אינם יכולים להנחות את הפעלת הסמכות (22 במרץ, בג"ץ 8270/17 טובה סלומון נ' מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון).

ערר (י-ם) 4447-17- בית הדין לעררים מכוח חוק הכניסה לישראל חייב את המדינה להעניק רישיון ישיבה ארעי ל-5 מבקשי מקלט מסודן שכן הכרעתה בבקשותיהם מתעכבת מעל שנה

ב-6 במרץ פסק בית הדין לעררים בעניינם של חמישה מבקשי מקלט יוצאי דרפור שבסודן, כי יש להעניק להם רישיון ישיבה ארעי מסוג א/5, שיואריך עד שיכריעו הרשויות בבקשות המקלט שלהם. בית הדין נימק את ההחלטה בכך שחמשת מבקשי המקלט ממתניים להכרעה בבקשות המקלט שלהם למעלה מ-12 חודשים, תקופה החורגת מהתקופה הסבירה בנסיבות הקיימות. הוא הדגיש כי אי מתן מענה בבקשות המקלט לא נבע מעומס חריג של רשות האוכלוסין וההגירה, אלא ממדיניותה המוצהרת שלא להכריע בבקשות המקלט של יוצאי דרפור. בית הדין קבע כי רצון לגיבוש מדיניות רוחבית שתחול על כל מבקשי המקלט מדרפור לא יכול להוות הצדקה להימנעות

מקבלת החלטה בבקשה פרטנית בזמן סביר, וכי מדובר בפגיעה בלתי מידתית בחמשת מבקשי המקלט (6 במרץ, [ערר \(י-ס\) 4447-17 פלוני נ' משרד הפנים- רשות האוכלוסין וההגירה](#)).

בג"ץ הוציא צו מניעה ארעי המקפיד את יישום נוהל גירוש מבקשי המקלט

ב-15 במרץ הוציא בג"ץ צו מניעה זמני האוסר על המדינה לבצע הרחקה של מבקשי המקלט למדינות שלישיות. הצו יחול עד להכרעת בג"ץ בבקשות למתן צווי ביניים (צווים המשמרים את המצב הקיים ועוצרים את מימוש החלטת הרשות עד להכרעה בעתירה) במסגרת העתירות שהוגשו כנגד מדיניות הרחקת מבקשי המקלט. הצו ניתן בעקבות שתי עתירות עליהן חתומים כ-120 פונים. בג"ץ הבהיר כי הצו לא יחול על מי שמסכים לעזוב מרצונו. הצו חל על הרחקה בפועל של מבקשי מקלט ואינו אוסר על המשך ביצוע הכנות והליכים לקראת גירוש (15 במרץ, [החלטה בבג"ץ 679/18 סיגל קוק אביבי נ' ראש הממשלה ושר החוץ](#); 15 במרץ, [Mako](#); 15 במרץ, [Ynet](#)).

אפריל:

בג"ץ הורה לשר הביטחון להכניס פלסטינים לישראל לצורך השתתפותם בטקס הזיכרון המשותף של משפחות שכולות ישראליות ופלסטיניות

ב-17 באפריל הורה בג"ץ לשר הביטחון לאפשר ל-90 פלסטינים להיכנס לישראל, בניגוד להחלטתו, לצורך השתתפותם בטקס זיכרון משותף לישראלים ופלסטינים, שנערך בערב יום הזיכרון. זאת, בכפוף לבדיקה פרטנית בדבר מניעה ביטחונית או אחרת. בית המשפט קבע כי במסגרת סמכות שר הביטחון להחליט בדבר היתרי כניסה לישראל של תושבי האזור, הוא רשאי לשקול מגוון שיקולים ביטחוניים, מדיניים וציבוריים, ובכללם השיקול של פגיעה ברגשות הציבור. עם זאת, גרס בית המשפט כי החלטת שר הביטחון לוקה בחוסר איזון ממשי בין השיקולים השונים ובחוסר סבירות. בפרט, נקבע כי השר התעלם לחלוטין מהשיקולים הנוגעים לרגשות המשפחות השכולות והציבור המבקשים לקיים את הטקס במתכונת המתוכננת המשותפת, ושם את כל כובד המשקל על רגשות המשפחות השכולות והציבור המתנגדים לטקס (ואף זאת תוך התבססות, בין היתר, על הנחה שצפויים להשתתף בטקס משפחות של פלסטינים שנהרגו כתוצאה מפעילויות טרור נגד ישראל, שהתבררה כבלתי מבוססת) (17 באפריל, [בג"ץ 2964/18 חוג החורים-פורום המשפחות, משפחות שכולות למען השלום נ' שר הביטחון](#)).

בג"ץ קיבל עתירה שביקשה לאפשר מעבר בישראל של תושב עזה שנפצע במהלך האירועים במרחב הגדר לצורך טיפול רפואי

ב-16 באפריל קבע בג"ץ כי יש לאפשר לעותר, אשר נורה על ידי צה"ל במהלך הפרות הסדר במרחב הגדר בעזה, לעבור לקבלת טיפול רפואי דחוף ברמאללה וזאת בניגוד להחלטת שר הביטחון. בית המשפט קבע, והמשיבים הסכימו, כי מדובר בטיפול רפואי שאינו זמין בעזה ושבהעדרו "טעם החיים משתנה כליל" (סכנה לכריתת רגלו הנוותרת של העותר לאחר שכבר נכרתה רגלו הראשונה), כנדרש לפי המדיניות לצורך אישור כניסה לתושבי עזה. לצד זאת, סבר בית המשפט כי שר הביטחון רשאי למנוע כניסה גם במקרים כאמור, בהתאם לאינטרסים הביטחוניים, המדיניים

והאסטרטגיים של ישראל. עם זאת, קבע בית המשפט כי במקרה זה לא נבחן האם נסיבותיו המיוחדות והחריגות מצדיקות סטייה מהנהלים וההנחיות הכלליות, כנדרש. משום שלאור מצבו של העותר לא ניתן להשתוות לצורך בחינה מחדש על ידי המשיבים, ומשלא נשקפת סכנה ביטחונית ממעברו, הורה לאפשר לעותר מעבר מידי. בית המשפט הבהיר כי ההחלטה נטועה כולה בנסיבותיו הקונקרטיות החריגות (16 באפריל, [בג"ץ 2777/18 יוסף איאד כרנו נ' מפקד כוחות צה"ל בעזה](#)).

בג"ץ פסק בעתירות נגד הרחקת מבקשי המקלט למדינות שלישיות

ב-10 באפריל הורה בג"ץ על מחיקת העתירות שהוגשו נגד מדיניות הרחקת מבקשי המקלט למדינות שלישיות, תוך שמירת זכויות וטענות הצדדים. זאת, נוכח התפתחויות משמעותיות שאירעו מאז הגשת העתירות, שאינן מעודכנות. כמו כן, קבע כי ככל שתוך חמישה ימים לא יאשר היועץ המשפטי לממשלה את ההסכם לביצוע הרחקה שלא מרצון ל"מדינה השלישית השנייה", ישוחררו באותו יום המוחזקים במתקן סהרונים בשל סירובם להרחקתם למדינה זו. בית המשפט אף העיר למדינה ומייצגיה כי ראוי היה שיביאו לידיעת בית המשפט במועד הרלוונטי את הקשיים שהתעוררו בהסדר עם "המדינה השלישית הראשונה" ואת המגעים שהחלו עם נציבות הפליטים של האו"ם (שהבשילו לכדי מסמך הבנות, ממנו נסוג לבסוף ראש הממשלה) (10 באפריל, [בג"ץ 679/18 סיגל קוק אביבי נ' ראש הממשלה ושר החוץ](#)).

בית המשפט המחוזי גזר דינו של חייל מג"ב שהורשע בפציעה בנסיבות מחמירות ובגרם מוות ברשלנות במסגרת שירותו הצבאי

ב-25 באפריל גזר בית המשפט המחוזי תשעה חודשי מאסר על מ"כ לשעבר במשמר הגבול, שהודה והורשע במסגרת הסדר טיעון בביצוע העבירות פציעה בנסיבות מחמירות וגרם מוות ברשלנות. במסגרת משימה במהלך שירותו הצבאי ב-15.5.14, המורשע ירה בנער שיידה אבן לעבר הכוח, בעת שכבר פסק יידוי האבנים, בסוברו כי המחסנית מכילה תרמילים חסרי קליע בלבד. המחסנית הכילה קליע "חי", שהרג את הנער. בית המשפט ציין, בין היתר, כי נסיבות ביצוע העבירות חמורות, שכן המורשע ביצע ירי לעבר הנער ללא הצדקה, כאשר אינו מהווה סכנה לכוח. כמו כן, הירי לא שירת את מטרת המשימה שהוגדרה לכוח- למנוע כניסת מפגינים לעבר מחסום ביתוניא. בנוסף, דרגת רשלנותו של המורשע גבוהה, שכן לא בדק את תכולת המחסנית ולא טען את נשקו בכדורי גומי כנדרש. לצד זאת, המורשע נעדר עבר פלילי והוא הביע חרטה על מעשיו. בשקלול הנתונים, הטיל בית המשפט על המורשע עונש של תשעה חודשי מאסר בפועל ופיצוי למשפחת הנער בסך 50,000 ש"ח (25 באפריל, [ת"פ 47607-11-14 מדינת ישראל נ' בן דר](#)).

זיכוי מפגע שדקר אזרחית מניסיון רצח על ידי בית המשפט הצבאי ביהודה (הורשע בגרימת חבלה בכוונה מחמירה)

ב-11 באפריל הרשיע בית המשפט הצבאי מפגע שדקר את המתלוננת בצומת גוש עציון ביום 28.10.15 בעבירת חבלה בכוונה מחמירה, תוך שהוא מזכה אותו, מחמת הספק, מעבירה של ניסיון לגרימת מוות בכוונה. בית המשפט הצבאי קבע כי חרף המניע הלאומני לדקירה ועוצמתה שהביאה לחדירת הסכין לגוף המתלוננת, שילוב הנסיבות של טיב הסכין, מיקום הדקירה (בגב

המתלוננת), העובדה כי מדובר בדקירה אחת ובריחת הנאשם מיד לאחריה, מביא למסקנה כי קיים ספק בדבר כוונתו של הנאשם לגרום למות המתלוננת. צוין כי אין בעובדה שקת הסכין נשברה, ולכן לא היה יכול הנאשם לדקור את המתלוננת שוב, כדי ללמד שהיה ברצונו לעשות כן. לעומת זאת, נקבע כי אין חולק בדבר קיומה של כוונה לחבלה או פציעה (11 באפריל, [בית המשפט הצבאי ביהודה 6831/15 התביעה הצבאית נ' תמזה פאזי פוזי אבו אלפילאת](#)).

בג"ץ דחה עתירות נגד הריסת ביתו של אחד ממבצעי רצח הרב רזיאל שבת ז"ל

ב-10 באפריל דחה בג"ץ שתי עתירות לביטול צו הריסה שהוצא לבית בו התגורר אחד ממבצעי פיגוע הירי בו נרצח הרב שבת ז"ל, שאירע ביום 9.1.18. בית המשפט לא מצא מקום, כמו במקרים קודמים, לדון בסוגיה העקרונית של סמכות השימוש בתקנה 119 לתקנות ההגנה, מכוחה ניתן הצו. בית המשפט בחן את נסיבות המקרה הקונקרטי, ומצא כי למחבל זיקת מגורים למבנה, וכי ניתן להפעיל את תקנה 119 אף אם דיירי הבית, המחבל ומשפחתו, אינם הבעלים. בית המשפט ציין כי שאלת הבעלות היא שיקול שעל המפקד הצבאי לשקול לצורך קבלת החלטתו. בענייננו, נטען שהבעלים הוא דודו של המחבל, כלומר מדובר בקרבת משפחה הדוקה. כמו כן, מדובר בשכירות מתמשכת וזיקת משפחת המחבל לנכס עמוקה. לפיכך, אין מקום לדרוש הוכחה מיוחדת לגבי אפקטיביות ההריסה, כפי שנעשה במקרה אחר, בו הבעלות בבית הייתה של צד שלישי שאין לו קשר למחבל ולמשפחתו. לדידו של בית המשפט, אין עילה להתערב בעמדת המפקד הצבאי, הסבור שההריסה במקרה זה תתרום להרתעה (10 באפריל, [בג"ץ 2418/18 ג'אמל אחמד קונבע נ' המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית](#)).

לבית משפט צבאי סמכות לדון בפלסטינים תושבי אזור A

ב-16 באפריל קבע בג"ץ כי על פי תחיקת הביטחון והמנשר ליישום הסכם הביניים, יש סמכות לבתי המשפט הצבאיים לדון תושבי איו"ש, גם אם הם מתגוררים בשטח A, בגין ביצוע עבירה פלילית באזור או תושב ישראל. בית המשפט מצא שההחלטה להגיש כתב אישום לבית המשפט הצבאי (ולא לבית משפט בישראל) היא סבירה במקרה בו הנאשמים הם תושבי האזור והעבירות בוצעו באזור, גם אם נפגעת העבירה ישראלית (16 באפריל, [בג"ץ 914/18 איבראהים גית נ' היועץ המשפטי לממשלה](#)).

מאי:

בג"ץ דחה את העתירות נגד הוראות הפתיחה באש באירועים בגבול עזה וישראל

ב-24 במאי דחה בג"ץ שתי עתירות נגד הוראות הפתיחה באש ואופן יישומן במסגרת האירועים האלימים המתרחשים במרחב המכשול הביטחוני בין עזה לישראל. בית המשפט קבע כי בין ישראל לחמאס קיים עימות מזוין מתמשך עליו חלים דיני הלחימה. עוד נקבע כי מדובר בהפרות סדר אלימות, שאורגנו והוכוונו על ידי חמאס ובחסותו בוצעו פעולות טרור רבות. על רקע זה, השופט מלצר קבע כי שימוש בכוח בעל פוטנציאל קטלני, לטובת פיזור הפרת סדר המונית, שממנה נשקפת סכנה ממשית ומידית לחיים או לשלמות הגוף, מותר, כמוצא אחרון בלבד, בכפוף

להוכחת צורך הכרחי ולמידתיות, וסבר כי, בנסיבות הנדונות, אין לשלול את הטענה שנוצרה לפרקים סכנת חיים ממשית ומידית לכוחות צה"ל ולאזרחי ישראל ביישובי עוטף עזה. **הנשיאה חיות** הצטרפה לתוצאה, אך ציינה כי קיים ספק האם קטגוריה נפרדת של "מפר סדר או מסית מרכזי", לעניין שימוש בכוח קטלני, מעוגנת בדין הבינלאומי. לבסוף, קבע בית המשפט כי אין מקום להתערבות, בהדגישו את הצטברותן של שתי נקודות: האחת, התנגדות העותרים להצגת הוראות הפתיחה באש וחומר מסווג אחר בפני בית המשפט בצירוף הבהרות והסברים מטעם המדינה במעמד צד אחד, אשר מנעה מבית המשפט גישה למידע קונקרטי נדרש והקימה חזקה כי המדינה פעלה כדי; השנייה, הריסון המתחייב בביקורת שיפוטית על פעילות צבאית מבצעית שאינה נוגדת על פניה את הדין, ובמיוחד על יישום מדיניות מבצעית המתרחשת בזמן אמת. השופטים הדגישו את החשיבות של ביצוע בירור וחקירות בדיעבד ביחס לאירועים (24 במאי, [בג"ץ 3003/18 יש דין- מתנדבים לזכויות האדם נ' הרמטכ"ל](#)). אלנה צ'צ'ק ויובל שני מדגישים את השוני בין שתי הפסיקות העיקריות של שניים משופטי ההרכב (**השופט מלצר והנשיאה חיות**), כך שפסק הדין לא קובע הלכה ברורה בדבר כללי המשפט הבינלאומי החלים על האירועים בגבול עזה (26 במאי, [Lawfare](#)). **עמיחי כהן** מציין כי בית המשפט לא סיפק הנחיה ברורה בדבר השאלה שהייתה במוקד הדיון, קרי הנסיבות בהן ניתן לירות על מפרי סדר או מסיתים מרכזיים, וכן נמנע מלפסוק האם מותר היה למדינה להניח כי כל פריצה של הגדר מהווה איום מידי על החיים, המצדיק שימוש בכוח קטלני (27 במאי, [Just Security](#)). לניתוח נוסף של פסק הדין ראו: 4 ביוני, [EJIL: Talk](#).

בג"ץ אישר הריסת יישוב בדואי בגדה המערבית- ח'אן אל-אחמר

ב-24 במאי אישר בג"ץ את הריסת היישוב הבדואי ח'אן אל-אחמר, שמבניו נבנו ללא היתר, ואת העברת תושביו לשטח אחר. בשנת 2009 הוציאה המדינה צווי הריסה לבית הספר שנבנה ללא היתר במתחם ח'אן אל-אחמר, הסמוך לכפר אדומים. במשך השנים, בחנה המדינה חלופות שונות להעקת בית הספר והמתחם. לבסוף הוחלט כי לאור החשיבות בפינוי המתחם, המצוי בסמוך לעורק תחבורה ראשי, יש להעתיק את בית הספר ואת המתחם בכללותו, המונה כ-52 משפחות משבט הג'הלין, לשטח באזור אבו-דיס. תושבי המתחם עתרו נגד ההחלטה. בית המשפט הדגיש כי הבנייה במתחם- הן בית הספר והן בתי התושבים- היא בלתי חוקית. על רקע זה, הוא גרס כי טענות התושבים כי השטח החלופי שנבחר אינו הולם את צרכיהם אינן מצביעות על חוסר סבירות המצדיק התערבות בהחלטת המדינה, וכי המדינה פעלה לפיתוח והתאמת השטח. עוד אמר כי המדינה בחנה חלופות באופן ענייני ואף השתתתה במימוש צווי ההריסה לצורך כך. לעניין בית הספר, בו לומדים גם ילדים בדואים נוספים מהאזור, קבע בית המשפט כי אין בקושי שבהובלת תלמידים מרחק של 10 ק"מ נוספים לבית הספר כדי להצדיק הותרתו במקומו הנוכחי בצורה בלתי חוקית וכדי להפוך את החלטת המדינה לבלתי סבירה באופן קיצוני (24 במאי, [בג"ץ 3287/16 כפר אדומים נ' שר הביטחון](#)). לאחר פסק הדין, מספר מדינות, לרבות **צרפת**, **גרמניה** וכן **האיחוד האירופי והאו"ם**, פרסמו הצהרות הקוראות לישראל להימנע מהריסת היישוב, אשר פוגעת בהתכונות פתרון שתי המדינות ואשר מובילה להעברה בכפייה המנוגדת לחוק הבינלאומי ההומניטרי.

בג"ץ דחה עתירה נגד החוק להדחת חבר כנסת בשל הסתה לגזענות או תמיכה במאבק מזוין נגד ישראל

ב-27 במאי דחה בג"ץ, בהרכב מורחב, עתירה כנגד תיקוני חקיקה לחוק יסוד: הכנסת ולחוק הכנסת, התשנ"ד-1994, המסמיכים את הכנסת להחליט על הפסקת חברות חבר כנסת שיש במעשיו הסתה לגזענות או תמיכה במאבק מזוין נגד ישראל (ביחד: חוק ההדחה). בג"ץ קבע כי אין בחוק משום שינוי של סעיף 4 לחוק יסוד: הכנסת, בין היתר שכן הוא אינו פוגע בשוויון הסיכויים של הרשימות המתחרות בבחירות ואינו פוגע בכלליות הבחירות משום שהן רשימתיות ולא אישיות. לצד זאת, בית המשפט קיבל כי לחוק ההדחה נלווית פגיעה אינהרנטית וממשית בזכויות לבחור ולהיבחר ובחופש הביטוי הפוליטי של נבחר ציבור- מהזכויות החשובות בשיטתנו. צוין כי משום שמדובר בחוק המתקן חוק יסוד, חוקתיותו אינה נבחנת במסלול הרגיל והוא אינו כפוף לתנאי פסקת ההגבלה. מבלי לקבוע מסמרות בדבר הדוקטרינה שתאומץ בישראל לגבי תיקון של חוק יסוד שאינו חוקתי, קבע בית המשפט כי על אף הפגיעה בזכויות כאמור, אין מקום להתערבותו. זאת, לאור תכלית החוק- מניעת שימוש בכלים דמוקרטיים לקידום מטרות אנטי-דמוקרטיות החותרות תחת קיום המדינה, ולאור הבלמים הממשיים הקבועים בו מפני שימוש בחוק שלא לשם התכלית, כגון העילות המצומצמות המצדיקות הפסקת כהונה, ההליך המיוחד ורוב השלבים הדרוש לקבלת ההחלטה, והביקורת השיפוטית המעוגנת כחלק ממנגנון הפסקת הכהונה. בהיתן אלה, קבע בית המשפט כי אין בפגיעה הנגרמת משום שלילת עקרונות-על של שיטתנו המשפטית או שלילת ליבת הזהות הדמוקרטית של המדינה (27 במאי, בג"ץ 5744/16 ע"ד שחר בן מאיר נ' הכנסת).

בית המשפט המחוזי השהה את ההחלטה לסלק מהארץ את מנהל תחום ישראל ופלסטין של ארגון זכויות האדם HRW ודחה את גירושו

ב-23 במאי הוציא בית המשפט המחוזי בירושלים צו ביניים בעתירה מנהלית נגד ההחלטה לגרש את מנהל תחום ישראל ופלסטין בארגון Human Right Watch (HRW), המקפא את החלטת הגירוש עד הכרעה בעתירה. ב-7 במאי ביטל משרד הפנים את היתר העבודה של עובד HRW עומר שאקר והורה לו לעזוב את ישראל בתוך 14 יום. בהחלטתו, התבסס משרד הפנים על דוח שהכין המשרד לנושאים אסטרטגיים בדבר מעורבות שאקר בתמיכה בחרם על ישראל. בית המשפט אמר כי אשרת השהייה והיתר העבודה ניתנו לשאקר לאחר המלצה חיובית של משרד החוץ, ולא נראה כי חוות הדעת השלילית שניתנה לאחר מכן מטעם המשרד לנושאים אסטרטגיים מתבססת על מידע שהתחדש לאחר ההמלצה של משרד החוץ. כמו כן, חוות הדעת השלילית עמדה בפני משרד הפנים כאשר הוא האריך את רישיון השהייה והעבודה שלו עד לאפריל 2018. לפיכך, יש לשמר את המצב הקיים באמצעות צו ביניים (23 במאי, עת"מ 36759-05-18 Human Rights Watch נ' שר הפנים; 23 במאי, הארץ; 8 במאי, HRW).

בג"ץ מחק עתירה המבקשת להסדיר את המקרקעין של היישוב עפרה בהתאם לחוק ההסדרה
ב-13 במאי הורה בג"ץ על מחיקת עתירה בדבר אי נקיטה בהליכים להסדרת מקרקעי היישוב עפרה בהתאם לחוק להסדרת ההתיישבות ביהודה והשומרון, תשע"ז-2017 (חוק ההסדרה) על ידי

המדינה. בית המשפט הבהיר כי במסגרת עתירות תלויות ועומדות בעניין חוקתיות חוק ההסדרה, הושג הסדר בין הצדדים, שקיבל תוקף של צו שיפוטי. מכוח ההסדר, בעת הזו לא ניתן לבצע פעולות של רישום, נטילת זכויות במקרקעין, הקצאה או תכנון מכוח החוק. משכך, עיקרו של הסעד המבוקש בעתירה אינו בר-יישום (13 במאי, [בג"ץ 5570/17 קדמון נ' שר הביטחון](#)).

בג"ץ דחה בקשה לדיון נוסף בפסק דין זיאדה, תוך הבהרה כי קביעת השופט גובראן לגבי הפקעת קרקע פרטית ביו"ש לא מהווה הלכה

ב-30 במאי דחה בג"ץ בקשה לדיון נוסף על קביעות במסגרת פסק הדין שביטל צו והחלטות מינהליות בעניין מתווה פינוי היישוב עמונה. על אף שעתירת המבקשים התקבלה, הם ביקשו לקיים דיון נוסף, בפרט בשל אמירה בפסק הדין כי ניתן ליטול חזקה באדמות פרטיות של פלסטינים כאשר הדבר נעשה לצרכי האוכלוסייה הישראלית באזור בלבד, בלא שמשרת גם את האוכלוסייה הפלסטינית. הנשיאה חיות הבהירה כי פסק הדין בהקשר זה אכן סותר הלכות קודמות ויש בו חידוש וכן קושי (תנאים חלופיים לאישור דיון נוסף). אולם, מדובר בקביעה שלא הייתה דרושה להכרעה בעתירה, ועל כן היא מהווה אמרת אגב ולא הלכה בעלת כוח של תקדים. כמו כן, הוסיפה כי מדובר בבקשה למעשה לקיים דיון תיאורטי, שכן העתירה התקבלה ולתוצאותיו לא תהיה השפעה על זכויות המבקשים ועל פסק הדין (30 במאי, [דנג"ץ 9367/17 זיאדה נ' מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית](#)).

בג"ץ מחק שתי עתירות להעברת גופות שני מחבלים לידי בני משפחותיהם

ב-16 במאי מחק בג"ץ שתי עתירות להעברת גופות שני מחבלים, שביצעו פיגועים ב-2002 וב-2003, לידי בני משפחותיהם. בשני המקרים ציין ביהמ"ש את ניסיונותיה של המדינה, ללא הועיל, לאתר ולזהות את גופות המחבלים, שכללה פתיחה של קברים וביצוע בדיקות ד.נ.א. כמו כן, המדינה הבהירה כי ככל שיילקחו בעתיד דגימות ד.נ.א. מגופות נוספות, אלה ייבדקו גם אל מול הדגימות של המחבלים שעניינם נדון בעתירות. משכך, קבע בית המשפט כי העתירות מיצו עצמן ודין להימחק. לצד זאת, ציין בית המשפט את מינויו לאחרונה של 'גורם מתכלל' על ידי המדינה, האחראי על איתור וזיהוי גופות מחבלים שמצאו מותם בפיגועים שבוצעו לפני שנים רבות, בכלל העתירות שהוגשו בעניין זה. הוא הורה כי צעדים ופעולות שיינקטו על ידי הגורם המתכלל בקשר לגופות מחבלים אחרות, יינקטו גם בקשר למחבלים הנדונים (16 במאי, [בג"ץ 3348/15 פתחיה בדיר נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש](#); 16 במאי, [בג"ץ 4421/15 אסאל בדראן נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש](#)).

בית הדין לעררים פסל החלטה של משרד הפנים לגרש מירושלים אם בשל מעשי בנה, שנחשד בביצוע פיגוע דקירה (ונהרג ע"י כוחות הביטחון)

ב-23 במאי ביטל בית הדין לעררים לפי חוק הכניסה לישראל את החלטת משרד הפנים לבטל את רישיון הישיבה של אמו של נער שביצע פיגוע דקירה בשוטר מג"ב בירושלים ב-2015, שהיא תושבת האזור, ולהפסיק את הליך איחוד המשפחות שלה (עם בעלה- תושב ישראל וילדיהם). באירוע הדקירה השוטר נפצע קל והנער נהרג בידי כוחות הביטחון. בית הדין ציין כי הזכות לחיי משפחה של בן זוג ישראלי (אזרח או תושב) היא חלק מהזכות החוקתית לכבוד, והחלטת משרד

הפנים משמעותה העתקת חיי משפחת האם אל מחוץ לישראל, או פירוק התא המשפחתי ועל כן פוגעת קשות בזכות. בית הדין קבע כי האם אינה מהווה כל סכנה לביטחון המדינה ולשלום הציבור וכי משרד הפנים חרג מסמכות בשלילתו את רישיון האם בעילה של "אחריות הורית" למעשי בנה. עוד הבהיר כי בהעדר מניעה ביטחונית קונקרטית, ישירה או עקיפה, המיוחסת לאם, אין סמכות בחוק לשלול מעמד למטרה של יצירת הרתעה כללית כנגד מפגעים פוטנציאליים במצב דומה, ואף גרס כי מההחלטה ונימוקיה עולה כי היא לא התקבלה בשל רצון משרד הפנים לייצר הרתעה כאמור, אלא בשל רצונו להעניש את האם על מעשה בנה (23 במאי, [ע"ר \(י-ס\) 1806-16](#) [חטיב נ' משרד הפנים- רשות האוכלוסין וההגירה](#)).

יוני:

משפט זוטא במסגרת משפטם של הנאשמים בהצתה בכפר דומא- קבילות ההודאות שנגבו מהנאשמים

ב-19 ביוני פסק בית המשפט המחוזי בעניין קבילות הודאות הנאשמים בתכנון וביצוע הפיגוע בכפר דומא, בו נשרפו בני משפחת דוואבשה. בית המשפט קבע כי האמצעים המיוחדים שננקטו ב-"חקירות הצורך" של הנאשמים על ידי השב"כ פגעו פגיעה חמורה בזכויות היסוד שלהם לשמירה על שלמות הגוף והנפש ולכבוד. לכן כל ההודאות שנגבו בחקירות הללו פסולות, אף מבלי לבחון את השפעת האמצעים המיוחדים בפועל על חופשיות הרצון של הנאשמים, אף שגם השפעה זו הוכחה מעבר לדרוש. לצד זאת, בית המשפט קבע כי אין כלל לפיו כל הודאה עוקבת שנמסרה (שלא במסגרת "חקירת צורך"), לאחר הודאה שנגבתה אגב הפעלת אמצעים אלימים, היא בהכרח פסולה. בעניין הנאשם הראשון- נקבע כי אחת ההודאות אינה קבילה כראיה שכן המדינה לא הוכיחה כי היא ניתנה באופן חופשי ומרצון. לגבי הודאות עוקבות נוספות, נקבע שניתנו מרצון החופשי, וכן שמניעת המפגש עם עורך דין, שנעשתה כדין ומשיקולים סיכוליים כנים, ואי מתן אזהרה בכל חקירה, אינם מגיעים כדי פגיעה מהותית בזכות הנאשם להליך הוגן באופן המצדיק פסילת ההודאות. בעניין הנאשם השני- נקבע כי בניגוד לנאשם הראשון, האינטנסיביות ופרק הזמן הקצר בין חקירות הצורך לחקירות העוקבות לא מאפשרים לנתק בין ההודאות העוקבות לבין חקירות הצורך שקדמו להן, ולא ניתן לשלול כי הודאות אלה ניתנו שלא מרצון החופשי של הנאשם, אלא בניסיון למנוע את חזרתו לחקירת צורך. על כן, הן אינן קבילות כראיה (19 ביוני, [תפ"ח \(מרכז\) 932-01-16 מדינת ישראל נ' בן אוליאל](#)).

בג"ץ דחה עתירה לגבי חברותם של נציגי קק"ל במועצת מקרקעי ישראל

ב-19 ביוני דחה בג"ץ עתירה שביקשה לבטל את סעיף 4א(א) לחוק רשות מקרקעי ישראל, אשר קובע את הרכב חבריה של מועצת מקרקעי ישראל, האחראית לקביעת מדיניות רשות מקרקעי ישראל (להלן- הרשות). לפי הסעיף, ששה מתוך 14 חברי המועצה יהיו נציגי קרן קיימת לישראל (גוף האמון על האינטרסים של העם היהודי בלבד). בית המשפט דחה את הטענה כי עצם קיומה של נציגות נכבדה מקרב קק"ל במועצה, ללא קשר לטיב החלטותיה, פוגע בשוויון בכך שהוא מהווה אפליה כנגד האוכלוסייה הערבית בישראל. בית המשפט התייחס לנסיבות לפיהן

המקרקעין שבעלות קק"ל- גוף פרטי במקורו, הועברו לניהול המדינה (באמצעות הרשות), ומשכך נקבע מתן נציגות לקק"ל במועצת מקרקעי ישראל, כחלק מעסקת חבילה בין המדינה לקק"ל. לדברי בית המשפט, ניהול ציבורי של אדמות קק"ל, מבלי לתת לה מעורבות בניהול הזה, אינו סביר. בנוסף, הבהיר בית המשפט כי מועצת מקרקעי ישראל, לרבות נציגי קק"ל בה, מחויבת בהחלטותיה לעקרון השוויון (19 ביוני, [בג"ץ 6411/16 הוועד הארצי לראשי הרשויות המקומיות הערביות נ' כנסת ישראל](#)).

בג"ץ אישר הריסת דירתו של מפגע שביצע פיגוע דריסה שהביא למותם של שני חיילים

ב-7 ביוני דחה בג"ץ עתירה כנגד צו הריסה שהוצא מכוח תקנה 119 לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945, ביחס לדירתו של מפגע שהודה בביצוע פיגוע דריסה בסמוך ליישוב מבוא דותן שהביא למותם של שני חיילים במרץ 2018. המפגע התגורר בדירה בכפר ברטעה ביחד עם אחיו, אחותו ובתה הקטינה. בית המשפט לא מצא מקום להידרש לטענות העקרוניות בדבר חוקיות השימוש בתקנה 119, שכן ההלכה הפסוקה והמחייבת הכירה באפשרות להרוס בתים שבהם התגוררו מבצעי פיגועי טרור קשים כאמצעי הרתעתי, בכפוף לעקרונות המשפט הציבורי. בית המשפט הבהיר כי העדר מודעות של קרובי המפגע אינו מונע כשלעצמו את הפעלת הסמכות לפי תקנה 119, אך עשוי להשפיע על היקף הצו. בעניין הנדון, ההריסה מכוונת רק לדירה שבה התגורר המפגע. כמו כן, היא תבצע באופן ידני, תוך מזעור הסיכוי לפגיעה בדירות האחרות בבניין ובתשתיות הבניין. על כן, לא מצא בית המשפט עילה להתערבותו (7 ביוני, [בג"ץ 4177/18 קבא נ' המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית](#)).

בית המשפט המחוזי דחה את בקשת שר הפנים לשלול אזרחות מאזרח ישראלי, ממשפחה שעברה איחוד משפחות, שביצע פיגוע

ב-17 ביוני דחה בית המשפט המחוזי את בקשת שר הפנים לשלול את אזרחותו של אזרח ישראלי אשר ביצע פיגוע טרור בתל אביב בשנת 2012, שהביא לפציעת 24 אנשים. האזרח שויך לקבוצה שמכנה השב"כ "דור ב'", שכן הוא בן להורים שעברו הליך איחוד משפחות, שאחד מהם ממוצא פלסטיני (אביו). בית המשפט קבע כי שלילת אזרחות היא פגיעה קשה שהשימוש בה צריך להישמר למקרים חריגים, והמקרה הנדון, על אף חומרתו, אינו נופל בגדר מקרים אלה, בין היתר בשל נסיבות ביצוע הפיגוע ונסיבותיו האישיות של האזרח, שביצע את הפיגוע יום לאחר שמלאו לו 18. בנוסף, על אף פיגועים רבים לאורך השנים, שחלקם חמורים יותר, נמנעו שרי הפנים מנקיטת הליכים לביטול אזרחות ולא נומק מדוע הוחלט דווקא במקרה זה לשנות את המדיניות. כמו כן, נקבע כי השימוש בשלילת אזרחות ככלי הרתעתי אינו מידתי ואילו ההליך הפלילי והעונש הכבד שהוטל על האזרח- 25 שנות מאסר, מגשים את תכלית ההרתעה. עוד הוטל ספק בכך שחוות הדעת של השב"כ מלמדת על סכנה מוגברת מבני "דור ב'". לבסוף, הדגיש בית המשפט כי הענקת רישיון ישיבה ארעי לאזרח, כתחליף לאזרחותו היחידה, אשר חידושו מידיי שנה מותנה בשיקולי שר הפנים, אינה מגנה על המשיב מהאפשרות שייוותר חסר אזרחות- מה שיפגע מהותית בזכות היסודית לאזרחות (17 ביוני, [ענמ"א \(מרכז\) 39716-12-15 שר הפנים נ' מחמד מפארגה \(אסיר\)](#)).

בית הדין הארצי לעבודה דחה ערעור של תושבי שכונת הדואר הכלואים מזרחית לירושלים בשל גדר ההפרדה, לגבי הגדרתם כתושבי ישראל לצורך הביטוח הלאומי

ב-25 ביוני קבע בית הדין הארצי לעבודה כי אין להכיר בתושבי שכונת הדואר (דחיית אלבריד), המתגוררים בצד המערבי (הישראלי) של גדר ההפרדה אך מחוץ לירושלים, כתושבים לצורך הכרה בזכויות מהביטוח הלאומי. בית הדין הבהיר כי מגורי התושבים הנדונים אינם בשטחי מדינת ישראל ועל כן, על אף הטענות כי מקום העבודה ומקום לימודי הילדים הוא בירושלים וכי מתקבלים שירותים מעיריית ירושלים, אין די בזיקות אלה כדי להקים זכאות להיחשב כתושב ישראל. בית הדין אבחן בין תושבים אלה, אשר עברו להתגורר בשכונת הדואר לאחר מועד קביעת תוואי גדר ההפרדה, לבין מי שהיו תושבי השכונה במועד זה, קרי שמציאות הגדר נכפתה עליהם, אשר הוכרו כזכאים לזכויות כתושבי ישראל לפי הנחיות היועץ המשפטי לממשלה. בית הדין קבע כי הבחנה זו היא הבחנה רלוונטית ומותרת. כמו כן, הוסיף כי על אף המורכבות בשכונת הדואר, מתאפשר לתושביה לנוע בחופשיות ולקבל שירותי בריאות ושירותים מוניציפליים (25 ביוני, עב"ל (ארצי) 39020-11-13 גאסר עטאללה נ' המוסד לביטוח לאומי).

יולי:

בית המשפט המחוזי הטיל עיקול זמני על שתי ספינות שהשתתפו במשט לעזה
ההחלטה ניתנה ב-11 ביולי. ת"א (י-ם) 2526/08 דב ויינשטיין נ' הרשות הפלסטינית. ראו גם: 12 ביולי, Ynet; 31 ביולי, Mako.

בג"ץ דחה עתירה שביקשה להפסיק מכירת אימונים של צה"ל לכוחות ביטחון זרים למטרת רווח
פסק הדין ניתן ב-25 ביולי. בג"ץ 1785/17 מיכל הרמתי נ' הרמטכ"ל, רא"ל גדי איזנקוט.

בית המשפט העליון דחה ערעור על פסיקת בית המשפט המחוזי שקבעה כי לא הוכחה אחריותה
בנזיקין של הרשות הפלסטינית לפיגוע במלון "פארק" שביצעו אנשי חמאס
פסק הדין ניתן ב-11 ביולי. ע"א 1206/14 אר-אל חברת מלונות ופנסיונים בע"מ נ' הרשות הלאומית הפלסטינית.

בית המשפט המחוזי דחה תביעה לפיצויים בגין מותם ופציעתם של תושבים בעזה מירי של צה"ל
במסגרת מבצע "קשת בענן" ב-2004
פסק הדין ניתן ב-30 ביולי. ת"א 48460-01-12 עזבון המנוח טארק מחמוד מנצור נ' מדינת ישראל-משרד הביטחון.

בג"ץ חייב לאפשר כניסת תושבות עזה החולות בסרטן לקבלת טיפול רפואי מציל חיים במזרח ירושלים

ב-26 באוגוסט בג"ץ קיבל עתירה של חמש תושבות של רצועת עזה, הסובלות מסרטן, שבקשתן להיכנס לישראל לצורך קבלת טיפול רפואי מציל חיים שאינו זמין ברצועה נדחתה, משום שהן קרובות משפחה מדרגה ראשונה של אנשי חמאס. הנשים ביקשו לקבל טיפול בבתי חולים במזרח ירושלים במימון הרשות הפלסטינית. הסירוב הושתת על החלטת קבינט שבמסגרתה נקבעו צעדים שנועדו להפעיל לחץ על חמאס, שיוביל להשבת שבויים ונעדרים המחוזקים בידיו. ההחלטה פורשה על ידי היועץ המשפטי כך שלא תימנע כניסה לישראל על בסיס זיהוי משפחתי בלבד כאשר מדובר בטיפולים מצילי חיים. עם זאת, שר הביטחון הציג מדיניות עדכנית, שאושרה על ידי היועמ"ש לממשלה, לפיה גם כשמדובר בצורך בטיפול רפואי מציל חיים, או כזה שבלעדיו טעם החיים משתנה כליל, המדינה ככלל תאפשר לקרובי משפחה מדרגה ראשונה של אנשי חמאס להיכנס לישראל רק לצורך מעבר לאיו"ש או לחו"ל לשם קבלת הטיפול שם (מחוץ לשטח ישראל). זאת, למעט בשלושה מקרים חריגים. בית המשפט קבע כי ההכרה בקדושת ערך חיי האדם מחייבת בחינה פרטנית של בקשות כאלו וכי אין מקום לסירוב גורף כשאין סכנה ביטחונית מהמבקש, על בסיס פעילות אסורה של בן משפחה, שאין כל טענה שהמבקש מעורב או מודע לה, ומבלי שנבחנו, בין היתר, מצבו הרפואי העדכני, החלופות הרפואיות האפקטיביות העומדות לרשותו והשפעתו של חלופה הזמן- בין היתר עקב הידרשות לחלופה טיפולית רחוקה מישראל- על מצבו הרפואי. על בסיס חוות דעת רפואיות שהוצגו, נקבע כי ישנה סכנה ממשית לחיי העותרות אם לא יטופלו באופן מיידי וכי אין היתכנות מעשית לטיפול כזה שלא בשטח ישראל (למשל באיו"ש או במצרים וירדן). בית המשפט הבהיר כי התכלית הנוגעת לשבויים ונעדרים אינה יכולה להצדיק כל אמצעי וקבע כי החלטת המדינה אינה נותנת משקל הולם לערך חיי אדם, כמו גם למכלול השיקולים שפורטו ובכלל זה להיעדר מעורבות החולה בפעילות אסורה ומשכך, אינה סבירה. בהתאם, הורה בית המשפט לאפשר את כניסת העותרות לישראל לקבל טיפול בבתי החולים במזרח ירושלים באופן מיידי (26 באוגוסט, **בג"ץ 5693/18 סמיה ציאם נ' ראש הממשלה**).

בג"ץ דחה עתירה שביקשה להתיר לתושבת עזה לצאת מעזה ולהיכנס לגדה המערבית לצרכי השתלמות מקצועית

פסק הדין ניתן ב-7 באוגוסט. **בג"ץ 5724/18 מונא אחמד מחמד רסתם נ' שר הביטחון**.

בית המשפט העליון החמיר את עונשו של בן דרי, שהורשע בגין ירי שביצע בשירותו הצבאי בכוונה לפצוע צעיר בן 17 שיידה אבנים, ושגרם למותו, למרות שלא נשקפה ממנו סכנה ובניגוד לנהלים, מ-9 חודשי מאסר ל-18 חודשי מאסר

פסק הדין ניתן ב-19 באוגוסט. **ע"פ 4497/18 מדינת ישראל נ' בן דרי**.

בית המשפט העליון החמיר את עונשו של מבצע ההצתה של כנסיית הלחם והדגים מארבע שנות מאסר לחמש וחצי שנות מאסר

פסק הדין ניתן ב-16 באוגוסט. ע"פ 775/18 מדינת ישראל נ' ינון אליה ראובני.

בית המשפט המחוזי פסק כי תושבי מאחז מצפה כרמים, המצוי על קרקע פרטית של פלסטינים, יושבים בקרקע כדין ולא ניתן לפנותם, משום שהקרקע הוקצתה בתום לב במחשבה שהיא מהווה רכוש ממשלתי שניתן להקצותו

פסק הדין ניתן ב-28 באוגוסט. ת"א (י-ם) 29754-11-13 איציק אנג'ל נ' עבד אלפתאח סאלחה.

בית הדין לעררים דחה ערר של אזרח אריתריאה שערך משירותו הצבאי על ההחלטה לדחות בקשתו למקלט מדיני בישראל, תוך שהוא ממליץ למדינה לחורות על הרכתם הישירה של מסתננים מאריתריאה בחזרה למדינתם

פסק הדין ניתן ב-14 באוגוסט. ערר (י-ם) 4087-17 פלוני נ' משרד הפנים- רשות האוכלוסין וההגירה.

בית המשפט העליון דחה ערעור על הרשעתו של עורך דין ישראלי בעבירות ביטחוניות בגין העברת מסרים בין אסירי חמאס הכלואים בישראל ובין אסירי חמאס לגורמי חוץ, אך הקל בעונשו

פסק הדין ניתן ב-13 באוגוסט. ע"פ 4143/17 מחמד עאבד נ' מדינת ישראל.

בית המשפט המחוזי, בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים, דחה עתירה לפי חוק חופש המידע, שביקשה להורות למשרד המשפטים למסור מידע על התקשרויותיו עם משרדי עורכי דין בחו"ל במסגרת המאבק ב-BDS באירופה

פסק הדין ניתן ב-13 באוגוסט. עת"מ 68862-11-17 קובי סניץ נ' משרד המשפטים.

ספטמבר:

בג"ץ דחה את העתירות הנוספות נגד פינוי הכפר חאן אל-אחמר בגדה המערבית

פסקי הדין ניתנו ב-5 בספטמבר. בג"ץ 5193/18 ועד תושבי הכפר אלח'אן אל-אחמר נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית; בג"ץ 5920/18 ועד תושבי הכפר אלח'אן אל-אחמר נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית (ראו גם: הצהרת המתאם המיוחד של האו"ם לתהליך השלום במזרח התיכון בעניין חאן אל-אחמר, 16 בספטמבר, [UN](#); תגובת שרת החוץ של האיחוד האירופי בעניין חאן אל-אחמר, 11 בספטמבר, [EU](#); החלטת הפרלמנט האירופי בעניין חאן אל-אחמר, 13 בספטמבר, [European Parliament](#); הצהרה משותפת של שמונה מדינות חברות האיחוד בעניין חאן אל-אחמר, 21 בספטמבר, [Government Offices of Sweden](#)).

בג"ץ דחה עתירה נגד ההחלטה לסגור את תיק החקירה בעניין מותו של מפגין פלסטיני, באסם אבו רחמה, מירי כוחות צה"ל בבילעין ב-2009
פסק הדין ניתן ב-16 בספטמבר. בג"ץ 9850/16 צובחיה מוסא עבד אבו רחמה נ' היועץ המשפטי לממשלה.

בג"ץ דחה עתירה בדבר קציבת עונשם של אסירי עולם שנשפטו בבתי המשפט הצבאיים (הפועלים בשטחים) ומרצים את עונשם בישראל
פסק הדין ניתן ב-4 בספטמבר. בג"ץ 2025/17 שני חאלד נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית.

בג"ץ דחה עתירה בדבר התמשכות הטיפול של בית הדין לעררים בעררים שהגישו מבקשי מקלט על אי מתן מענה לבקשות המקלט שלהם על ידי משרד הפנים
פסק הדין ניתן ב-5 בספטמבר. בג"ץ 5532/18 זכריה אדם מוחמד תארוך נ' מדינת ישראל- משרד המשפטים- בית הדין לעררים ויו"ר בית הדין לעררים לפי חוק הכניסה לישראל.

בית המשפט המחוזי הטיל על חמאס לשלם פיצויים לנפגע כתוצאה מפגיעה באלנבי ב-1998 ובני משפחתו, וביסס פסיקת פיצויים עונשיים בין היתר על חוק יסוד: ישראל- מדינת הלאום של העם היהודי
פסק הדין ניתן ב-17 בספטמבר. ת"א 9135-07 משיח דוד ואח' נ' הרשות הפלשתינאית ואח'.

בית המשפט המחוזי, בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים, דחה עתירה בעניין בקשה לפי חוק חופש המידע לקבלת מידע ממשרד הביטחון על הקשר הביטחוני של ישראל עם סרי לנקה בשנים 2002-2011
פסק הדין ניתן ב-4 בספטמבר. עת"מ 13756-06-17 ורד ביתן נ' ראשת אגף הפיקוח על ייצוא ביטחוני.

אוקטובר:

בית המשפט העליון הפך את החלטת בית המשפט המחוזי וחזרה למדינה לאפשר את כניסתה ושהייתה של הסטודנטית לארה אלקאסם בישראל
פסק הדין ניתן ב-18 באוקטובר. בר"מ Lara Alqasem 7216/18 נ' משרד הפנים- רשות האוכלוסין וההגירה (ראו גם: פסק הדין של בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים - 12 באוקטובר, עמ"נ lara alqasem 11002-10-18 נ' מדינת ישראל- משרד הפנים; ודיווחים על הנושא בעולם: 18 באוקטובר, Washington Post; 19 באוקטובר, France24. כמו כן, ראו ניתוח הפרשה על ידי מיכל חטואל-רדושיצקי, אמיר פרגר ושחר עילם, 11 בנובמבר, INSS).

בג"ץ דחה עתירות נגד הליכי התכנון של הישוב עמיחי באזור יהודה והשומרון המיועד עבור מפוני עמונה

פסק הדין ניתן ב-9 באוקטובר. בג"ץ 5470/17 באסמה אחמד סאלם חגי מוחמד נ' שר הביטחון.

בג"ץ דחה עתירה של משפחת גולדין ליישום החלטות הקבינט בעניין צעדים כנגד גורמים בעלי זיקה לארגון החמאס, שתכליתם להביא את החמאס להסדר שיכלול את השבת אזרחי ישראל וגופות החיילים המוחזקים על ידו

פסק הדין ניתן ב-11 באוקטובר. בג"ץ 8627/17 ד"ר לאה גולדין נ' ממשלת ישראל.

בג"ץ דחה עתירת תושב שכס לביטול החלטה לדחות את בקשתו להיתר שהייה בישראל מטעמים הומניטריים מיוחדים, הנוגעים להמצאות בנותיה מנישואים קודמים של אשתו- אזרחית ישראלית- בישראל

פסק הדין ניתן ב-11 באוקטובר. בג"ץ 896/17 עביר ג'בר נ' שר הפנים.

בג"ץ דחה עתירת תושב איז"ש לביטול החלטה לדחות בקשתו להיתר שהייה בישראל מטעמים הומניטריים מיוחדים, הנוגעים לכך שהוא נשוי לאזרחית ישראלית ולהם ילדים משותפים ישראלים ולכך שמרכז חייו עוד מילדותו מצוי בישראל

פסק הדין ניתן ב-11 באוקטובר. בג"ץ 2924/18 אוסמה סלים אסמעיל מגדלאווי נ' שר הפנים.

בית הדין לעררים לפי חוק הכניסה לישראל ביטל את איסור הכניסה לישראל שהוצא כנגד איזבל פירי, סגנית מזכ"ל מועצת הכנסיות העולמית, בטענה כי היא מעורבת בקידום חרמות נגד ישראל, וחורה למשרד הפנים לבחון עניינה מחדש

פסק הדין ניתן ב-17 באוקטובר. ע"ר (י-ס) Isabel Apawo Phiri 3084-18 נ' משרד הפנים- רשות האוכלוסין וההגירה (יש להזין בקישור את מספר התיק ותאריך פסק הדין).

נובמבר:

בג"ץ דחה עתירה לביטול החלטה שלא לפתוח בחקירה נגד חוקרי שב"כ בגין עינויים ולביטול הנחיית היועץ המשפטי לממשלה בעניין חקירות שב"כ והגנת הצורך והנחיות השב"כ שמכוחה

ב-26 בנובמבר דחה בג"ץ את עתירתו של עצור מינהלי עקב פעילות בחמאס נגד החלטת היועץ המשפטי לממשלה שלא לפתוח בחקירה פלילית נגד חוקריי שב"כ בגין האמצעים שהפעילו בחקירתו, ונגד חוקיותן של הנחיית היועץ בעניין חקירות שב"כ וההנחיות הפנימיות של השב"כ בנושא. בית המשפט קבע כי חוקריי השב"כ לא נקטו בעינויים בחקירת העצור, וכי הפעלת ה"אמצעים המיוחדים" בחקירתו חוסה תחת סייג הצורך- הפוטר בתנאים מסוימים מאחריות פלילית. זאת משום ש: (1) הסכנה הייתה מוחשית; (2) החקירה ביקשה לסכל פגיעה חמורה בחיי אדם; (3) לחוקריי השב"כ לא הייתה דרך אחרת לקבל את המידע הרלוונטי; (4) האמצעים המיוחדים שהופעלו בחקירה היו מידתיים ביחס לפגיעה החמורה שהפעלתם נועדה לסכל. בית

המשפט קבע שדרישת המיידיות יכולה להתקיים גם אם הסכנה עלולה להתממש בחלוף ימים או שבועות ממועד החקירה. במקרה הנדון, די בכך שהעצור היה שותף למזימה לאיסוף אמצעי לחימה שיועדו לפעילות חבלנית, אף אם לא היה ידוע מועד הוצאתה לפועל. כן נדחתה הטענה לפיה הכרעה בדבר סייג הצורך מותנה בקיום מוקדם של חקירה פלילית והעמדה לדין. בנוסף, נקבע כי הנחיות היועמ"ש והשב"כ, המאפשרות התייעצות של חוקרים עם דרגים בכירים לגבי הפעלת אמצעים מיוחדים בחקירה מסוימת, אינן סותרות את פסק הדין המנחה. [בג"ץ 9018/17 פראס טביש נ' היועץ המשפטי לממשלה](#).

מרדכי קרמיניצר ויובל שני מבקרים את פסק הדין בכך שהוא מרחיב את ההיתר לעינויים בניגוד לדין הבינלאומי, הקובע איסור מוחלט על עינויים, וכן על יחס אכזרי, בלתי אנושי ומשפיל. בכך הופכת ישראל לדמוקרטיה היחידה המתירה שימוש בכוח בחקירות להשגת מידע. ההיגיון שבבסיס הפסיקה הקודמת - שסייג הצורך מהווה פטור לחוקר (ולא היתר מסמך), כך שעליו להסתכן בהעמדה לדין פלילי, ובהתאם יובטח שימוש בכוח רק במקרי קצה נדירים - מתמוטט, נוכח התרת מנגנון ההתייעצות בשב"כ. בנוסף, השמטת הדרישה לקיומה של סכנה מיידית וקונקרטית לצורך התקיימות סייג הצורך, מרחיבה מאוד את חריג "הפצצה המתקתת" (5 בדצמבר, [המכון הישראלי לדמוקרטיה](#)).

[בג"ץ דחה עתירת תושבי הכפר סילוואן לביטול תעודת האפוטרופוס הכללי המעבירה את זכויות השימוש במקרקעין שבהם הם מתגוררים עשרות שנים לנאמנים היהודים של הקדש שנוצר לגבי המקרקעין בשלהי המאה ה-19, מה שיוביל לפינויים](#)
פסק הדין ניתן ב-21 בנובמבר. [בג"ץ 7446/17 מאהר סרחאן נ' האפוטרופוס הכללי והכונס הרשמי](#).

[בג"ץ דחה עתירה שבה נטען לאפליית יהודים בהסדרי הבידוק בכניסה להר הבית, שכן רק בנקודת הבידוק שדרכה נכנסים יהודים מוצבים מגנומטרים](#)
פסק הדין ניתן ב-7 בנובמבר. [בג"ץ 6769/17 מיכאל בן ארי נ' ראש הממשלה](#).

[מחיקת עתירות בעניין הגבלת סיקור עיתונאי בעיר העתיקה בירושלים בעקבות מהומות, לאור גיבוש נוהל חדש על ידי הרשויות שעניינו הסדרת אופן התנהלות המשטרה אל מול גורמי התקשורת במהלך אירועים מבצעיים המתרחשים במרחב הציבורי](#)
פסק הדין ניתן ב-1 בנובמבר. [בג"ץ 6118/17 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' משטרת ישראל](#).

[בית המשפט העליון דחה ערעור על דחיית עתירה לגילוי מסמכים הקשורים להחלטת מנכ"ל משרד הביטחון בזמנו על הקפאת הייצוא הביטחוני מישראל לרואנדה בהקשר רצח העם שהתרחש במדינה בשנת 1994](#)
פסק הדין ניתן ב-29 בנובמבר. [עע"מ 1998/18 יאיר אורון נ' ראשת אגף הפיקוח על ייצוא ביטחוני](#).

בג"ץ דחה עתירה לנקיטת צעדי אכיפה כנגד מבנים שנבנו באופן לא חוקי על ידי תושבים בדואים פלסטינים באזור במדבר יהודה שבשטח C
פסק הדין ניתן ב-4 בנובמבר. בג"ץ 8912/16 רגבים נ' שר הביטחון.

בית המשפט העליון הפחית עונשי מאסר שנגזרו על אזרחים ישראלים שהצטרפו לדאע"ש
פסק הדין ניתן ב-25 בנובמבר. ע"פ 3780/17 סברין זבידאת נ' מדינת ישראל.

בית המשפט המחוזי דחה על הסף תביעת נזיקין של תושב עזה שטען כי נפגע מירי צה"ל בנובמבר 2014, בהסתמך על הוראת החוק הקובעת סייג לאחריות בנזיקין כלפי נתין אויב, תוך קביעה כי הסייג הינו חוקתי
פסק הדין ניתן ב-4 בנובמבר. תא (ב"ש) 45043-05-16 ע' נ' נ' מדינת ישראל- משרד הביטחון.

דצמבר:

בית המשפט העליון הורה לרשות האוכלוסין וההגירה לתת חיתר שהייה זמני לעותר שמתגורר במזרח ירושלים מאז היה ילד, ואשר אשתו וילדיו מתגוררים כדן במזרח ירושלים, וקבע כי בנסיבות המקרה הרשות חרגה ממתחם הסבירות כאשר לא נתנה את המשקל המכריע לזיקתו של העותר למזרח ירושלים
פסק הדין ניתן ב-9 בדצמבר. ע"ס 4119/15 נאף חוסין חמדאן אלקנבר נ' רשות האוכלוסין וההגירה – משרד הפנים.

בג"ץ דחה עתירה לביטול צו הריסה שהוצא ביחס לשתי קומות (מתוך שלוש) בבית המגורים שבו התגורר מבצע הפיגוע באזור התעשייה ברקן באוקטובר 2018, אשר בהן מתגוררים בני משפחתו
פסק הדין ניתן ב-6 בדצמבר. בג"ץ 7961/18 וליד נעאלווה נ' המפקד הצבאי לאיזור הגשת המערבית.

בג"ץ דחה עתירה כנגד הריסת ביתו של המפגע המואשם ברצח החייל רונן לוברסקי ע"י השלכת בלוק על ראשו, בו מתגוררים בני משפחתו ובני משפחה נוספת (בשכירות)
פסק הדין ניתן ב-2 בדצמבר. בג"ץ 6905/18 לטיפה נאגי נ' המפקד הצבאי לאיזור הגדת המערבית.

בג"ץ דחה עתירה לביטול הגבלה שהטיל המפקד הצבאי על מעבר בגרם מדרגות בחברון (מרחוב השוהדא אל בית הספר קורדובה ולשכונת תל רומיידה), שמאריכה את דרכו של העותר לביתו בשכונת תל רומיידה באופן משמעותי
פסק הדין ניתן ב-2 בדצמבר. בג"ץ 3043/18 עיסא עמרו נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון.

בית המשפט המחוזי דחה את תביעת עזאלדין אבו-אלעיש לפיצויים מהמדינה בגין הריגתו של שלוש בנותיו ואחייניתו ופציעתם של בני משפחה נוספים מירי פגזים של צה"ל על ביתם בגיבוליה שבעזה במהלך עופרת יצוקה ב-2009, בהיות הירי בגדר "פעולה מלחמתית" שהמדינה אינה נושאת באחריות בנוזקין בגינה

פסק הדין ניתן ב-27 בנובמבר. ת"א (ב"ש) 40777-12-10 אבו אלעיש נ' מדינת ישראל.

ביהמ"ש המחוזי קבע כי צעירים פלסטינים ישלמו פיצוי נזיקי לתלמיד ישיבה שתקפו בירושלים בשל היותו יהודי

פסק הדין ניתן ב-9 בדצמבר. ת"א (י-ם) 19833-09-15 פלוני נ' אחמד מונה.

בית המשפט המחוזי דחה עתירה לחשיפת הדוח המלא של ועדת שמגר שעסקה בקביעת עקרונות לניהול משא ומתן לפדיון שבויים, חטופים ונעדרים

פסק הדין ניתן ב-11 בדצמבר. עת"מ (ת"א) 19336-08-16 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' משרד הביטחון.

עדכונים נוספים

ינואר

רשות ההגירה והאוכלוסין פרסמה נוהל בדבר הרחקת מבקשי מקלט למדינות שלישיות

ב-1 בינואר פרסמה רשות האוכלוסין וההגירה "נוהל הרחקה למדינות שלישיות" המסדיר את הליך הרחקת מבקשי המקלט מישראל למדינות שלישיות. הנוהל קובע כי החל מיום 1 בפברואר 2018 למסתננים מאריתריאה או סודן, שרישיון השהייה שלהם פג, תינתן הזדמנות לצאת מהארץ למדינה שלישית תוך שישים יום. מסתנן שלא יצא מהארץ בהתאם להליך זה, ייחשב, בכפוף לשימוע, כמי שהרחקתו מישראל מתעכבת בשל העדר שיתוף פעולה על פי חוק הכניסה לישראל, ולפיכך ניתן להחזיקו במשמורת ללא הגבלת זמן. הנוהל קובע שיחול על מסתננים אשר לא הגישו בקשה למקלט מדיני, מסתננים שבקשתם למקלט נדחתה, ומסתננים אשר הגישו את בקשת המקלט שלהם לאחר ה-1 בינואר 2018. בשלב זה, לא ייושם הנוהל על נשים, קטינים, הורים לקטינים וכן קורבנות עבירת סחר או החזקה בתנאי עבדות, אך מובהר כי רשות האוכלוסין וההגירה תשקול את הרחבת האוכלוסייה המיועדת להרחקה, לרבות ביחס למי שבקשתו למקלט תלויה ועומדת. בעקבות פרסום הנוהל פנו כ-25 מומחים ישראלים למשפט בינלאומי ליועץ המשפטי לממשלה בגילוי דעת, לפיו הנוהל עומד בסתירה לדין הבינלאומי. המומחים טוענים מספר טענות: ראשית, כי חשאיות ההסכמים עם המדינות השלישיות מעלה חשש בדבר כיבודם. שנית, כי הנוהל מפר את דיני זכויות האדם, בפרט את האיסור על פגיעה שרירותית בחירות (החזקה במשמורת ללא הגבלת זמן על מנת לשבור את רוחו של אדם) ואת הזכות לסעד אפקטיבי. לבסוף, נטען כי הנוהל מפר את עקרון אי-ההחזרה של פליטים למקומות החושפים אותם לסכנה. זאת, בפרט בשל העדר הבדיקה והדחייה השיטתית של בקשות מקלט על ידי ישראל. לדברי

המומחים, בשל התנהלות המערכת בישראל ההרחקה עשויה לחול על מי שבמשך שנים ארוכות לא עלה בידם להגיש בקשות מקלט. כן, צוין כי מצב הדברים אף מעלה חשש להפרת האיסור המוחלט בדיון הבינלאומי על גירוש המוני (4 בפברואר, [Ynet](#)).

המשרד לעניינים אסטרטגיים פרסם רשימת ארגונים התומכים בחרם שפעיליהם לא יורשו להיכנס לישראל

ב-7 בינואר פרסם המשרד לעניינים אסטרטגיים רשימת ארגונים התומכים בחרם כנגד ישראל (BDS) שפעיליהם לא יורשו להיכנס לארץ. הרשימה כוללת בעיקר ארגונים מאירופה ומארה"ב וכן ממדינות נוספות. שמות הפעילים המנועים מכניסה לא פורסמו, אך נמסר כי הם יועברו לביקורת הגבולות לצרכי אכיפה. הרשימה תכלול שמות של פעילים מרכזיים בארגונים - בעלי תפקידים, עובדים בשכר או חברי עמותה רשומים. פעילים בארגון שאינם "בליבת הארגון" לא ייעצרו בהכרח, אלא תיבחן מניעת כניסתם ככל ששייכם הארגוני יעלה במסגרת התשאול השגרתי של בקרי הגבול. על פי תבחינים שפורסמו, הכללתו של ארגון דורשת כי הארגון תומך ומקדם חרמות "באופן אקטיבי, רציף ומתמשך". לצד זאת, ישנם חריגים שיאפשרו בכל זאת כניסה לישראל, לדוגמא מטעמים הומניטריים. פרסום הרשימה מהווה יישום של תיקון חקיקה ממרץ 2017, הדורש כי שר הפנים ימנע כניסת אזרחים זרים שפרסמו ביודעין קריאה פומבית לחרם על ישראל, התחייבו להשתתף בחרם, או פועלים עבור ארגון שעשה כן (7 בינואר, [הארץ](#); 31 בינואר, [Lawfare](#)).

התקבלה החלטת ממשלה בדבר אימוץ הגדרת עבודה לאנטישמיות

ב-22 בינואר קיבלה הממשלה את החלטה מספר 2315 שעניינה אימוץ הגדרת עבודה לאנטישמיות, לצורך מעקב וקידום המאבק באנטישמיות בזירה המקומית והבינלאומית. ההחלטה אימצה את ההגדרה שהתקבלה על ידי הברית הבינלאומית לשימור זכר השואה (IHRA) ב-2016. על פי ההחלטה, ביטויי אנטישמיות יכולים להיות מכוונים גם נגד מדינת ישראל, כשזו נתפסת כ"קולקטיב יהודי". ההחלטה מספקת דוגמאות עכשוויות של אנטישמיות, הכוללות, בין היתר, קריאה להרג יהודים או לפגיעה בהם בשם אידיאולוגיה או דעה דתית קיצונית והאשמת יהודים, כעם, באחריות לעוולות שבוצעו על ידי יהודי או קבוצת יהודים או אף לא על ידי יהודים. כן מספקת ההחלטה דוגמאות לדרכים בהן אנטישמיות יכולה להתבטא ביחס למדינת ישראל, הכוללות, בין היתר: הכחשת זכותו של העם היהודי להגדרה עצמית; יישום סטנדרטים כפולים כלפי ישראל בדרישה ממנה לנהוג באופן שאינו נדרש מכל אומה דמוקרטית אחרת; והשוואה בין מדיניותה של ישראל לבין זו של הנאצים. ההחלטה מבהירה כי ביקורת כלפי ישראל הדומה לזו המופנית כלפי כל מדינה אחרת אינה יכולה להיתפס כאנטישמית (22 בינואר, [משרד ראש הממשלה](#)). ב-21 בינואר פרסם משרד התפוצות [זוה](#) חסוקר את תופעת האנטישמיות במדינות העולם בשנת 2017.

פורסם דוח מבקר המדינה על פעילות צה"ל בהיבטים של המשפט הבינלאומי במבצע צוק איתן

ב-14 במרץ פורסם **דוח מבקר המדינה על פעילות צה"ל בהיבטים של המשפט הבינלאומי במבצע צוק איתן**. בדוח דורש מבקר המדינה מצה"ל להטמיע את כללי המשפט הבינלאומי בהכשרות הקצינים והחיילים שלו ולהקצות לנושא דיני הלחימה פרק זמן מתאים במסגרת ההכשרות; מעיר על העדר יישום מלא של המלצות דוח טירקל ב' (שבחן את מנגנוני הבדיקה בישראל של טענות בדבר הפרות של דיני הלחימה) ובפרט על ליקויים בעבודת המנגנון שהוקם בצה"ל לבדיקה עובדתית של אירועים חריגים בלחימה; וכן מעביר ביקורת על פקודת "חניבעל" למניעת חטיפה, לאחר שמצא אי התאמות בין הפקודה בדרג המטכ"לי לפקודות בדרגי הפיקוד והאוגדה, ביחס להפעלת אש תוך סיכון חיי החטוף. לגבי פקודות חניבעל, העיר המבקר עוד כי הן לא כללו במפורש את החובה מכוח המשפט הבינלאומי לעמוד בעיקרון ההבחנה (לפיו רק יעד צבאי הוא יעד לגיטימי לתקיפה) ובעיקרון המידתיות (לפיו פגיעה באזרחים בלתי מעורבים חייבת להיות מידתית ביחס לתועלת הצבאית הצפויה מן הפעולה) (14 במרץ, **הארץ**; לניתוח היבטים שונים שעלו מדוח המבקר ראו מאמריהם של **יובל שני**, עמיחי כהן ולירון ליבמן, 14 במרץ, **בלוג סיווג ביטחוני-המכון הישראלי לדמוקרטיה**).

ועדת השחרורים הצבאית החליטה על קיצור עונשו של אלאור אזריה בשליש

ב-19 במרץ החליטה ועדת השחרורים הצבאית לקצר בשליש את עונשו של אלאור אזריה, שהורשע בהריגה לאחר שירה למוות במחבל פצוע בחברון. בעקבות הרשעתו נידון אזריה לשנה וחצי מאסר בפועל, מהם הפחית הרמטכ"ל איזנקוט 4 חודשים, ולאור החלטת הוועדה הוא צפוי כעת להשתחרר ב-10 במאי. הוועדה סברה כי על אף המסוכנות האניהרנטית הנובעת מהעבירה שבה הורשע אזריה, נוכח הנסיבות הייחודיות מאוד שבהן בוצעה וכיוון שמדובר באירוע נקודתי, אין בשחרורו של אזריה משום סכנה קונקרטית לשלום הציבור. לצד זאת, סירבה הוועדה לשחררו של אזריה בתום ריצוי מחצית מעונשו, בצינה, ביו היתר, כי אי הבעת חרטה מצידו מהווה שיקול נוסף בבחינת מתן הקלה חריגה שכזו (19 במרץ, **תקדין**).

תגובת המדינה בבג"ץ לעתירה בעניין הוראות הפתיחה באש במסגרת ההפגנות בעזה

ב-29 באפריל חוגשה תגובת המדינה לעתירות בעניין הוראות הפתיחה באש באירועים המתרחשים בגבול בין עזה לישראל. העותרים טענו, בין היתר, כי מדובר במצב בו חלים דיני אכיפת החוק, לפיהם אסור להתיר שימוש בכוח קטלני כלפי מפגינים אלא אם הם מסכנים באופן ממשי ומיידי חיי אדם. מנגד, טענה המדינה כי האירועים האלימים מתרחשים כחלק מהעימות המזוין המתמשך בין חמאס לישראל ולכן חלים עליהם דיני הלחימה. כן הבהירה את התנגדותה העקבית לתחולת דיני זכויות האדם בעת עימות מזוין. לטענת המדינה, במצב של עימות מזוין חלות שתי פרדיגמות במקביל - פרדיגמת פעולות האיבה, המסדירה הפעלת כוח נגד מי שנוטל

חלק בפעולות האיבה, ומכוחה ניתן לפגוע, למשל, במי שמחזיק במטען חבלה או יורה לעבר הכוחות; ופרדיגמת אכיפת החוק, המסדירה את הפעלת הכוח במצבים אחרים, וחלה במקרה דנן ביחס למשתתפים באירועים האלימים לאורך הגדר. תחת פרדיגמה זאת, ניתן להשתמש בכוח בעל פוטנציאל קטלני כאשר הוא נדרש להסרת סכנה ממשית לחיים או לשלמות הגוף, גם לפני התממשותה של הסכנה והפיכתה למיידית, לאחר שמוצה השימוש באמצעים לא קטלניים ובאופן מידתי ביחס לסכנה. בהתאם, הוראות הפתיחה באש מאפשרות, במידה שאמצעים לא קטלניים לא הסירו את הסכנה הנשקפת, ירי מדויק לרגליו של מפר סדר או מסית מרכזי, במטרה להסיר את הסכנה הממשית הנובעת מהפרת הסדר האלימה המתקרבת לגדר (בג"ץ 3003/18 יש דין-מתנדבים לזכויות אדם נ' ראש המטה הכללי של צה"ל: 15 באפריל, [עתירת יש דין ואח'](#); 23 באפריל, [עתירת עדאלה ומרכז אלמיוזאן](#); 29 באפריל, [תגובת המדינה](#). ראו גם: 1 במאי, [אסמכתאות משלימות של העותרים](#); 6 במאי, [הודעה משלימה של המדינה](#); 8 במאי, [תגובה משלימה של העותרים](#). לניתוחים משפטיים של האירועים בגבול עזה, ראו: יובל שני, 7 באפריל, [המכון הישראלי לדמוקרטיה](#); ולירון ליבמן, 17 באפריל, [Lawfare](#)).

מאי:

פורסם דוח הצוות המקצועי לגיבוש מתווה להסדרת בנייה באיו"ש (דוח זנדברג)

ב-4 במאי פורסם [דוח המסכם](#) של הצוות המקצועי לגיבוש מתווה להסדרת בנייה באיו"ש, שבחן כלים משפטיים אפשריים להסדרת מבנים ושכונות ביישובים יהודיים באיו"ש שהוקמו תוך מעורבות של הרשויות. הדוח מציג את הדינים הרלוונטיים להסדרת בנייה באזור, ובהמשך סוקר סוגים שונים של בנייה בלתי חוקית וממליץ על פתרונות שיאפשרו את הכשרת המבנים בדיעבד. בין ההמלצות: הפסקת פעולות ה"דיוק" של גבולות ההכרזות על אדמות מדינה (שנעשית ע"י צוות במנהל האזרחי) במתחם שהוקמו בו מבנים מכוח תכנית תקפה; הסדרת בנייה על בסיס עקרון תקנת השוק לפי סעיף 5 לצו בדבר רכוש ממשלתי; כריית מנהרות מתחת ובניית גשרים מעל לקרקע בבעלות פרטית לצורך דרך גישה ליישוב; הפקעת קרקע בעבור דרך גישה ליישוב בהתאם לעמדת היועץ המשפטי לממשלה; הליך תכנוני של "איחוד וחלוקה"; ועוד (4 במאי, [הארץ](#)).

יוני:

החלטת נשיאות הכנסת לפסול מהנחה על שולחן הכנסת את הצעת חוק יסוד: מדינת כל אזרחיה

ב-4 ביוני החליטה נשיאות הכנסת, בצעד חריג, שלא לאשר להנחה על שולחן הכנסת את הצעת חוק יסוד: מדינת כל אזרחיה, של חברי סיעת בל"ד. זאת, בהסתמך על חוות הדעת של יועמ"ש הכנסת, לפיה ההצעה מבקשת לשלול את קיומה של מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי ועל כן מוסמכת נשיאות הכנסת למנוע את הנחתה לפי תקנון הכנסת. יועמ"ש הכנסת הדגיש, לצד זאת, כי אין באמור כדי לשנות את הגישה הנוהגת בנשיאות הכנסת בדבר הזהירות והריסון הרב הנדרשים בעניין מניעת הנחת הצעות חוק על שולחן הכנסת (4 ביוני, [כנסת ישראל](#)).

ביטול היטל עובד זר למעסיקים של פלסטינים החיים בישראל במסגרת הליך איחוד משפחות

ב-27 במאי, בתגובה לעתירת המוקד להגנת הפרט, [הודיעה](#) המדינה כי היא מבטלת את היטל העובד הזר שנאלצו לשלם מעסיקים של פלסטינים החיים בישראל במסגרת הליך לאיחוד משפחות. מדובר בכ-10,000 פלסטינים המתגוררים בישראל מתוקף היתרים זמניים ואינם יכולים לקבל מעמד תושבות בישראל (החסום בפני מי שמוגדר כתושב יהודה ושומרון או עזה). על כן, הם הוגדרו כ-"עובדים זרים". בנוסף לפטירת מעסיקי העובדים האמורים מתשלום היטל עובד זר (בגובה 20% משכרו של העובד), הודיעה המדינה כי עובדים אלה יהיו זכאים מעתה לנקודות זיכוי במס הכנסה בדומה לתושבי ישראל, לפי ההוראות הכלליות של פקודת מס הכנסה. לטענת המוקד להגנת הפרט, ביטול סיווגם של פלסטינים המתגוררים בישראל ובירושלים המזרחית מזה שנים כ-"עובדים זרים", תוביל לשיפור ניכר בתנאי העסקתם ותפתח את שוק העבודה המקומי בישראל בפניהם. לצד זאת, הארגון דורש כי המדיניות החדשה תעוגן בנוהל או בחקיקה ברורים (3 ביוני, [המוקד להגנת הפרט](#)).

הפרקליטות חזרה מכתב אישום נגד חיילים שירו בנער פלסטיני

ב-5 ביוני חזרה בה הפרקליטות מכתב אישום שהגיש נגד שני חיילים שירו למוות בנער פלסטיני בן 16 ליד הכפר בודרוס ב-2013. לפי כתב האישום, במהלך מארב זיהו החיילים קבוצת צעירים פלסטינים שהתקרבו לגדר ההפרדה, ובהם הנער סמיר עווד, שחצה פרצה בגדר הראשונה מבין שתי גדרות המרכיבות את גדר ההפרדה. כשהחיילים נחשפו החל הנער לברוח חזרה לכפר והתפתח מרדף, במהלכו ירו השניים לעברו. הנער נפגע מהירי בעורפו ונהרג. כתב האישום הוגש בגין "מעשה פזיזות ורשלנות" ולא בגין עבירה חמורה יותר, שכן החקירה שנערכה לא הבהירה מי מהחיילים הרג את הנער. הסניגורים של החיילים טענו, בין היתר, לאכיפה בדרגית נגד החיילים, כיוון שחיילים שביצעו דברים דומים אינם מואשמים. מהפרקליטות נמסר כי במהלך ניהול המשפט השתנתה המסכת הראייתית ובית המשפט אף הביע דעתו כי לאור זאת קיימים קשיים ראיייתיים משמעותיים בתיק. הפרקליטות בחנה את המצב הראייתי ומצאה כי לא קיים עוד סיכוי סביר להרשעה ולכן חזרה בה מכתב האישום (4 ביוני, [הארץ](#); 4 ביוני, [הארץ](#); 5 ביוני, [וואלה חדשות](#)).

יולי:

צו למניעת הפצה ומימון של נשק להשמדה המונית (הכרזה על גורמים זרים המסייעים להפצת ומימון של נשק להשמדה המונית), התשע"ח-2018

הצו פורסם ב-12 ביולי (קובץ התקנות חוברת 8039, [אתר משרד המשפטים](#)).

צו המאבק בטרור (ביטול הכרזה שאדם זר הוא פעיל טרור), התשע"ח-2018

הצו פורסם ב-12 ביולי (קובץ התקנות חוברת 8039, [אתר משרד המשפטים](#)).

צו המאבק בטרור (הכרזה שחבר בני אדם הוא ארגון טרור) (תיקון מס' 2), התשע"ח-2018 לפיו
ערץ החדשות אל-קודס הוא ארגון טרור
הצו פורסם ב-8 ביולי (קובץ תקנות חוברת 8035, נבו).

אוגוסט:

עדכון הפצ"ר בדבר החלטות לגבי אירועים חריגים ב"צוק איתן", לרבות החלטתו שלא לפתוח בחקירה ביחס לאירועי "יום שישי השחור" ברפיח באוגוסט 2014

ב-15 באוגוסט פרסם הפצ"ר את העדכון השישי (באנגלית) בדבר החלטותיו ביחס לאירועים חריגים שאירעו במהלך "צוק איתן", אשר כולל את החלטת הפצ"ר שלא לפתוח בחקירה פלילית בעניין הקרב ברפיח שהתרחש ב-1 באוגוסט 2014, המכונה "יום שישי השחור". ההחלטה התקבלה לאחר בחינת ממצאי מנגנון הבירור המטכ"לי. הנקודות העיקריות בעדכון:

- אין ודאות לגבי מספר הנפגעים, אך ההערכה היא שנהרגו לכל הפחות 42 פעילים צבאיים ולכל היותר 72 אזרחים לא מעורבים (על פי הנחת מוצא מחמירה).
 - בהוראת "חניבעל" (שהוחלפה מאז) לא עוגנו במפורש עקרונות ההבחנה והמידתיות, אולם הכוחות הבינו כי על אף שהתירה שימוש בכוח משמעותי כלפי חוטפים לשם חילוץ חטוף, לא הותרה פגיעה מכוונת באזרחים וברכוש אזרחי או הפעלת אש שאינה מידתית.
 - במסגרת התמרון הקרקעי נהרסו פחות מ-200 מבנים, שכולם היוו מטרות צבאיות או שהיה צורך צבאי חיוני בהריסתם, ואין אינדיקציה כי הפגיעה ברכוש נעשתה באופן שאינו מידתי.
 - הפעלת האש בקרב (כולל אש שריון, ארטילריה ומרגמות ואש מן האוויר) עלתה בקנה אחד עם הדין הישראלי והמשפט הבינלאומי. האש הופעלה לתכלית צבאית, ולא באופן בלתי מבחין או במכוון כלפי אזרחים וכן לאחר הערכה סבירה, לאור המידע שהיה בזמן אמת, כי הנזק האגבי הצפוי לאוכלוסייה האזרחית לא יהיה מופרז ביחס ליתרון הצבאי הצפוי (הערכת מידתיות). מסקנות דומות עלו ביחס לאירועים הפרטניים במסגרת הקרב שנדונו בעדכון. גם בימים שלאחר הקרב, מדיניות האש ברפיח לא הייתה שונה או מקלה יותר.
 - בשבעה אירועים נוספים שנבדקו על ידי המנגנון הוחלט שלא לפתוח בחקירה פלילית.
 - בשמונה מקרים בהם נפתחה חקירה פלילית הוחלט על סגירת התיק ללא נקיטת צעדים משפטיים-פליליים או משמעותיים (בשניים מהמקרים התיק נסגר בהיעדר ראיות לתמיכה בתלונה). בשני תיקים הפצ"ר המליץ על נקיטת "צעדים פיקודיים".
- עמיחי כהן ויובל שני** התייחסו, בין היתר, לקשיים שעולים מאופן ניתוח המידתיות בהפעלת האש על ידי הפצ"ר וכן מגישת הפצ"ר ביחס ליישום הכלל בדבר מתן אזהרה לאזרחים לפני תקיפה וביחס לכמות ואיכות המידע לגבי מספר האזרחים שעל בסיסו ניתן לאשר תקיפה. כמו כן, הם העלו שאלות לגבי השימוש במנגנון הבירור המטכ"לי ועבודתו (27 באוגוסט, Lawfare). **פנינה שרביט ברוך** התייחסה לשאלת האיזון בין שמירה על שלום חיילינו לבין הימנעות מפגיעה באזרחי

הצד השני. היא גורסת כי הגנה על חיי החיילים היא שיקול לגיטימי וחשוב, אך אינה מאפשרת פגיעה ללא רסן באזרחים, וכי ניתן ליישב בין שני השיקולים (16 באוגוסט, [Ynet](#)).

הפצ"ר החליט לפתוח בחקירה פלילית לגבי שני אירועים בהם נהרגו שני פלסטינים מירי כוחות צה"ל במסגרת האירועים בגבול עזה

ההחלטה התקבלה ב-21 באוגוסט ([אתר צה"ל](#); 21 באוגוסט, [מעריב](#); 21 באוגוסט, [הארץ](#); 21 באוגוסט, [Ynet](#)).

ספטמבר:

עמדת המשנה ליועץ המשפטי לממשלה בדבר עיכובים ותחקורים של פעילי חברה אזרחית ואחרים במעברי גבול, בצירוף התייחסות השב"כ

העמדה ניתנה ב-27 בספטמבר ([העמדה](#); [התייחסות השב"כ](#)).

תקנות המאבק בטרור (הכרזה על ארגון טרור ועל פעיל טרור) (תיקון), התשע"ח-2018
התיקון פורסם ב-5 בספטמבר (קובץ התקנות חוברת 8068, [אתר משרד המשפטים](#)).

אוקטובר:

צו המאבק בטרור (הכרזה שחבר בני אדם הוא ארגון טרור) (תיקון), התשע"ט-2018- הכרזה קבועה על שלושה ארגונים כארגוני טרור

הצו פורסם ב-31 באוקטובר (חוברת 8100, [אתר משרד המשפטים- קובץ התקנות](#)).

נובמבר:

צו המאבק בטרור (הכרזה שחבר בני אדם הוא ארגון טרור) (תיקון מס' 2), התשע"ט-2018
הצו פורסם ב-20 בנובמבר (חוברת 8108, [אתר משרד המשפטים- קובץ התקנות](#)).

דצמבר:

חוות דעת משלימה של היועץ המשפטי לממשלה בעניין שימוש בסעיף 5 לצו בדבר רכוש ממשלתי (יהודה והשומרון) (מס' 59), התשכ"ז-1967 (סעיף "תקנת השוק") לצורך הסדרת בנייה בלתי חוקית בהתנחלויות

חוות הדעת ניתנה ב-13 בדצמבר. [חוות הדעת](#); [סיכום דיון היועץ המשפטי לממשלה מ-2016 בנושא](#).

ינואר:

הנציב העליון לזכויות אדם של האו"ם פרסם דוח בדבר עסקים שפעילותם קשורה להתנחלויות
ב-31 בינואר פרסם הנציב העליון לזכויות אדם של האו"ם **דוח** בעניין הקמת מאגר נתונים של חברות עסקיות העוסקות בפעילויות מסוימות הקשורות ישירות להתנחלויות בגדה המערבית, לרבות מזרח ירושלים, או התומכות ומאפשרות את הקמתן, הרחבתן ותחזוקתן. הקמת המאגר על ידי הנציב נקבעה בהחלטה של מועצת זכויות האדם של האו"ם במרץ 2016. הדוח מפרט את המתודולוגיה ששימשה ליצירת המאגר. הוא קובע שכאשר יש בסיס סביר להאמין שחברה מבצעת אחת מעשר הפעילויות המנויות בו, החברה תיכלל במאגר. לאחר סינון על פי הקריטריונים הקבועים, הדוח מציין כי כעת נכללות במאגר 206 חברות. שמותיהן טרם פורסמו, אך רובן חברות ישראליות, 22 מהן חברות אמריקאיות והשאר הן חברות מ-19 מדינות אחרות. שמות החברות יפורסמו לאחר שהנציב יפנה לכל החברות לקבלת תגובותיהן. הדוח מסביר את הבסיס הנורמטיבי והמשפטי להקמת המאגר, ומציין כי לאור הקונצנזוס המשפטי הבינלאומי בנוגע לאופיין הבלתי חוקי של ההתנחלויות והשפעתן השלילית על זכויות אדם, קשה לדמיין תרחיש שבו חברה יכולה לעסוק בפעילויות האמורות, באופן העולה בקנה אחד עם המשפט הבינלאומי (31 בינואר, [UN](#)).

תקיפת ישראל בבסיס הצבאי בסוריה - ניתוח משפטי

ב-9 בינואר תקפה ישראל, על פי דיווחים, מחסני נשק בבסיס צבאי סורי ליד דמשק באמצעות הפצצות אוויריות ויבשתיות. אונה האתיווי בוחנת את ההצדקות האפשריות להתקפה הישראלית בסוריה. ראשית היא מעלה את האפשרות שישראל מצויה במלחמה מתמשכת עם סוריה מאז מלחמות ששת הימים ויום כיפור, המצדיקה התקפות תקופתיות. עם זאת, היא שוללת טיעון זה שכן, לטענתה, הימצאות במצב מלחמה אינה כשלעצמה מצדיקה שימוש בכוח על פי המשפט הבינלאומי כיום ויש להראות שמדובר בהגנה עצמית (שכן סוריה לא הסכימה לתקיפה בשטחה וכן מועצת הביטחון של האו"ם לא אישרה אותה). בבחינת ההצדקה האפשרית כי מדובר בהגנה עצמית כנגד חיזבאללה, שנועדה למנוע את העברת הנשק מסוריה לחזבאללה בלבנון, טוענת האתיווי כי לא מתקיימות דרישות מיידיות האיום ונחיצות התקיפה (16 בינואר, [Just Security](#)). **צ'ארלס דאנלפ** מגיב להתאוווי וטוען כי עמדתה לפיה חזרה לשימוש בכוח לאחר הפסקת אש במסגרת מצב של מלחמה מתמשכת, דורשת עמידה באותם תנאים הנדרשים לשימוש בכוח שלא במסגרת מלחמה, כגון תנאי ההגנה העצמית, אינה נכונה משפטית וכן יוצרת תמריץ לצדדים לוחמים להימנע מהסכמי הפסקת אש (22 בינואר, [Just Security](#)).

ארה"ב הוסיפה את איסמעייל הנייה לרשימת הטרוריסטים העולמית

ב-31 בינואר הוסיפה מחלקת המדינה האמריקאית את ראש הלשכה המדינית של חמאס, איסמעייל הנייה, לרשימת הטרוריסטים העולמית מטעמה. הנכללים ברשימה נתונים לסנקציות;

בין היתר, כל נכסיהם בארה"ב חסומים ואסור לאמריקאים לערוך עמם עסקים. הוספת הנייה נועדה למנוע ממנו את המשאבים הדרושים לתכנון והוצאה לפועל של פעולות טרור. מחלקת המדינה ציינה כי הנייה קשור לזרוע הצבאית של חמאס והיה מעורב בהתקפות טרור נגד אזרחים ישראלים, וכי חמאס אחראי למותם של כ-17 אזרחים אמריקאים בהתקפות טרור (31 בינואר, [U.S. DOS](#); 31 בינואר, [הארץ](#)).

במשרד המשפטים האמריקאי הוקם צוות מיוחד שיעסוק בחיזבאללה

ב-11 בינואר הכריז התובע הכללי של ארה"ב, ג'ף סשנס, על הקמת צוות מיוחד של תובעים המומחים בסחר בינלאומי בסמים, טרור, פשע מאורגן והלבנת הון, שיתמקד בטיפול בסחר בסמים וטרור הקשור לחיזבאללה ובמימונו (Hezbollah Financing and Narcoterrorism Team). החוקרים והתובעים בצוות יחקרו פרטים ורשתות המספקים תמיכה לחיזבאללה, ויעמידו לדין במקרים מתאימים (11 בינואר, [U.S. DOJ](#)).

פברואר:

"החוק הפולני" אושר בפרלמנט ונחתם על ידי נשיא פולין

ב-1 בפברואר העביר הפרלמנט הפולני [חוק](#) האוסר להתבטא באופן שמייחס לעם הפולני או למדינה הפולנית אחריות או שותפות באחריות לפשעי הנאצים, בפומבי ובניגוד לעובדות. נשיא פולין חתם על החוק מספר ימים לאחר מכן. העונש על הפרת האיסור הוא קנס או מאסר בפועל של עד שלוש שנים. בפרטי החוק מצוין כי הוא לא יחול על פעילות "אמנותית או מדעית". בדברי ההסבר לחוק נכתב כי הוא נועד להיאבק בביטויים כמו "מחנות השמדה פולניים", שלפי המחוקק הפולני, נוגדים את האמת ההיסטורית ויוצרים את הרושם שהאחריות לפשעי הרייך השלישי הגרמני חלה גם על הפולנים. נשיא פולין אמר כי יבקש מבית הדין החוקתי הבהרות לגבי החוק. בכירים בממשל הפולני הבהירו כי החוק החדש לא ייאכף עד לסיום השיחות עם ישראל בנושא והכרעת בית המשפט החוקתי הפולני. החוק נכנס לתוקף ב-1 למרץ (1 בפברואר, [הארץ](#); 6 בפברואר, [Ynet](#); 27 בפברואר, [חדשות 10](#)).

גורמים באו"ם קראו לישראל לשחרר את עאחד תמימי וטענו להפרת המשפט הבינלאומי במעצרה

ב-13 בפברואר הביעו גורמי זכויות אדם באו"ם דאגה ביחס למעצרה של הנערה הפלסטינית עאחד תמימי (בת 17), שנעצרה בעקבות תקרית בה סטרה לחילי צה"ל ומוחזקת במעצר עד תום ההליכים נגדה, החל מדצמבר 2017. המומחים טענו כי מעצרה של תמימי מפר את המשפט הבינלאומי: הפרת האמנה לזכויות הילד, שישראל אשררה, המאפשרת לשלול חירות מילדים רק בהעדר אלטרנטיבה ולתקופה הקצרה ביותר האפשרית, בהיות תמימי קטינה ובהעדר הצדקה להחזקתה עד תום ההליכים; הפרת זכות הגישה לייצוג במהלך חקירה, שכן תמימי נחקרה ללא נוכחות של עורך דין או בני משפחה; הפרת אמנת ג'נבה הרביעית, האוסרת על גירוש תושבים מוגנים משטח כבוש לשטחה של המדינה הכובשת, בכך שתמימי מוחזקת בכלא השרון בישראל. כמו כן, הם הביעו ביקורת על כך שתמימי נשפטה בבית משפט צבאי, המאופיין בחשש למשוא

פנים ואחוז הרשעות גבוה, ולא במערכת משפט אזרחית לנוער (13 בפברואר, UN). **פיאונלה נ** **אאולין** מתייחסת לכללים רלוונטיים במשפט הבינלאומי החלים על המקרה, ומבקשת להאיר היבט נוסף שהמקרה מעלה, שקשור לאופן בו דיני הכיבוש מתייחסים (או לא, ליתר דיוק) למגדר ולחוויות של נשים. לטענתה, הפער בדינים אלה מביא להעדר הכרה, הטלת אחריות ואכיפה עבור נשים ונערות שזכויותיהן הופרו (27 בפברואר, [Just Security](#)).

הטיפול במבקשי מקלט בישראל

ארווין קוטלר כותב על הטיפול במבקשי מקלט מאריתריאה וסודן בישראל, לנוכח העובדה שהרשויות בישראל החלו לחלק התראות לפני גירוש ושגירושים צפויים להתחיל במרץ 2018. קוטלר מציין כי בישראל חיים כיום כ-40 אלף מבקשי מקלט ממדינות אפריקה-מרביתם מסודן ומאריתריאה. ישראל אשררה את האמנה הבינלאומית בדבר פליטים. קוטלר טוען כי התמודדות נכונה עם המצב מצד המדינה הייתה בהימנעות משליחת מבקשי המקלט לדרום תל אביב מלכתחילה, בהנהגת הליך מסודר לקביעת מעמד פליט ובהימנעות מהגבלת זכותם לתעסוקה ושירותים חברתיים עד לבחינת בקשות המקלט שלהם. המערכת שהוקמה לקביעת מעמד בישראל מקשה מאוד על קבלת מעמד. עד היום הוכרו רק כ-10 מבקשי מקלט כפליטים, וזאת לאחר מאבק משפטי ממושך. מדובר במספר הנמוך ביותר בעולם המערבי. פחות משליש מהבקשות שהוגשו לקבלת מעמד נבחנו. קוטלר מונה צעדים נוספים שנקטה הממשלה כדי להקשות על חיי מבקשי המקלט. לבסוף, קוטלר מציע 13 צעדים שישראל נדרשת ויכולה לנקוט, בראשם השהיית או ביטול הנוהל החדש של גירוש כפוי למדינה שלישית או מאסר (8 בפברואר, [The Times of Israel](#)).

בית משפט לערעורים בארה"ב הפך פסיקה לפיה בנק יכול להיחשב כמבצע טרור בינלאומי בשל אספקת שירותים פיננסיים לחמאס

ב-9 בפברואר **הפך** בית המשפט לערעורים בארה"ב את פסיקת הערכאה הנמוכה שמצאה את הבנק אחראי, תחת חוק המאבק בטרור האמריקאי, לנזקים שנגרמו לקורבנות בהתקפות טרור של חמאס בישראל, בשל כך שסיפק שירותים פיננסיים לחמאס, והחזיר את התיק לדיון מחדש בערכאה הנמוכה. בית המשפט לערעורים חלק על קביעת הערכאה הנמוכה כי אספקת תמיכה חומרית לארגון טרור מוכר (אשר מהווה כשלעצמה עבירה פלילית תחת החוק האמריקאי) מספיקה לעמידה בהגדרה של מעשה "טרור בינלאומי", הנדרש לפי חוק המאבק בטרור לצורך אחריות נזיקית (נכון לזמן הגשת התביעה). הקונגרס מאוחר יותר הרחיב את האחריות הנזיקית כך שתחול גם במקרה של סיוע לביצוע מעשה טרור בינלאומי. בית המשפט לערעורים הבהיר כי "טרור בינלאומי" דורש מעשה אלים או מסכן חיי אדם, הנחזה כמכוון להטיל אימה או כפייה על אוכלוסייה אזרחית או להשפיע על הממשלה, ואילו בערכאה הנמוכה לא הוכרע קיומם של אלמנטים אלה. **אליוט קים** מציין כי במהלך ההליכים, הצדדים הסכימו במסגרת פשרה להימנע מניהול הליכים נוספים ביחס למקרה ולכן סביר שלא יתקיים דיון מחדש בערכאה הנמוכה (26 בפברואר, [Lawfare](#)).

בית המשפט העליון בארה"ב פסק כי לא ניתן לממש פסק דין שניתן בתביעה של קורבנות טרור כנגד איראן על ידי מימוש רכוש איראני שנמצא בארצות הברית

ב-21 בפברואר פסק בית המשפט העליון בארה"ב פה אחד כי חוק חסינות מדינות זרות האמריקאי אינו מאפשר לצדדים שזכו בפסקי דין הקשורים למעשי טרור לעקל ולחלט רכוש של מדינות זרות, אשר יש לגביו חסינות ריבון. בהתאם, התובעים, קורבנות של פיגוע התאבדות של חמאס בירושלים ב-1997 וקרוביהם, לא יוכלו לאכוף את פסק הדין שזכו בו נגד איראן ולגבות את הפיצויים בסך 71.5 מיליון דולרים בדרך של תפיסת עתיקות איראניות שמחזקות ע"י אוניברסיטת שיקגו (21 בפברואר, [ASIL](#) ; 21 בפברואר, [Lawfare](#)).

משרד האוצר האמריקאי הטיל סנקציות על גורמים הקשורים למימון חיזבאללה באפריקה ובמזרח התיכון

ב-2 בפברואר [הטיל](#) משרד האוצר האמריקאי סנקציות על שישה אינדיבידואלים ושבעה עסקים בלבנון, בעיראק ובמערב אפריקה, בגין מעורבותם במימון חיזבאללה. בהתאם לסנקציות, כל רכוש השייך לאחד מהגורמים המנויים בצו ונמצא בתחום השיפוט של ארצות הברית- ייחסם וכן אזרחי ארצות הברית יהיו מנועים מלבצע עסקאות מול גורמים אלו. על פי המשרד, חיזבאללה הוא ארגון טרור ומהווה את ידה הארוכה העיקרית של איראן במזרח התיכון. הסנקציות נועדו לשבש את הרשתות של חיזבאללה במזרח התיכון ובמערב אפריקה, המשמשות למימון פעולות הארגון ולנתק את הארגון מהמערכת הפיננסית הבינלאומית, ובכך אף לצמצם את ההשפעה האיראנית במזרח התיכון (2 בפברואר, [The Washington Post](#)).

ארגון אמנסטי הבינלאומי פרסם את הדוח השנתי על מצב זכויות האדם בעולם בשנת 2017

ב-22 בפברואר [פרסם](#) ארגון אמנסטי הבינלאומי דוח שנתי על מצב זכויות האדם ב-159 מדינות במהלך שנת 2017. על פי הדוח, במהלך השנה החרף העוני והחמירה בעיית הפליטים. כמו כן, נותרה בעיה נרחבת של אפליה וכן פגיעה בחופש הביטוי וההתאגדות. לגבי מצב זכויות האדם בישראל ובשטחים הכבושים נמצא, בין היתר, כי: המצור על עזה נכנס לשנתו ה-11 והוביל למשבר הומניטרי הולך ומחמיר ברצועה; הרשויות הישראליות הגבירו את הרחבת התנחלויות בגדה המערבית ובמזרח ירושלים, וכן הגבילו את חופש התנועה של פלסטינים; כוחות ישראלים הרגו שלא כחוק אזרחים פלסטינים, לרבות ילדים, שלא היו איום מיידי. הדוח מציין כי נורו גם פלסטינים שתקפו או שהיה חשד שיתקפו ישראלים; ישראל עצרה שלא כחוק אלפי פלסטינים, מאות מהם תחת מעצר מנהלי ללא כתב אישום או משפט; עינויים וטיפול לא הולם באסירים נשארו נפוצים, במיוחד בעת מעצר וחקירה, והתבצעו ללא ענישת המבצעים; ישראל ביצעה הריסות נרחבות של בתי פלסטינים בגדה המערבית, אשר נבנו ללא היתר ישראלי שלמעשה פלסטינים לא יכולים להשיג, והרסה בתים של משפחות של מפגעים בענישה קולקטיבית; לפחות שישה סרבני מצפון לשירות הצבאי נאסרו; ועשרות אלפי מבקשי מקלט אפריקאים עמדו בפני גירוש. הדוח גם ציין את שפיטתו של אלאור אזריה, אך קבע כי עונשו לא ביטא באופן מספק את חומרת המעשים (22 בפברואר, [Amnesty](#)).

חקיקה חדשה בארה"ב מקצצת בכספים שמעבירה ארה"ב לרשות הפלסטינית בשל תמיכת הרשות במתבלים מורשעים ומשפחותיהם

ב-23 במרץ אושר בארה"ב חוק על שם טיילור פורס, אזרח אמריקאי שנרצח בפיגוע טרור ביפו, לפיו יקוצץ המימון האמריקאי לרשות הפלסטינית, אלא אם מחלקת המדינה תאשר: שהרש"פ פועלת נגד טרור שמבצעים אנשים בשליטתה; מגנה בפומבי פעולות אלימות וחוקרת מקרים כאלה; ומפסיקה את התשלומים למבצעי פעולות טרור ומשפחותיהם. החוק כולל מספר חריגים עבור פרויקטים שימשיכו לקבל מימון אמריקאי, כגון בתי חולים במזרח ירושלים, תכניות למי שפכים ויוזמות חיסון ילדים. כמו כן, החקיקה לא תשפיע על התקציב שארצות הברית מעניקה לכוחות הביטחון והמודיעין של הרשות הפלסטינית, הנפרד מהמימון המועבר לטובת סוגיות אזרחיות ברשות. יצוין כי הרשות הפלסטינית מקבלת מימון ממקורות רבים אחרים מלבד ארה"ב (24 במרץ, [Haaretz](#); [תמצית באתר הקונגרס](#)).

מועצת זכויות האדם של האו"ם אימצה חמש החלטות בנוגע לישראל

ב-23 במרץ אימצה מועצת זכויות האדם של האו"ם חמש החלטות המבקרות את מדיניות ישראל, הכוללות: (1) [החלטה](#) המדגישה את היות רמת הגולן שטח כבוש, קוראת לישראל להפסיק להקים בה התנחלויות ומדגישה כי יש לאפשר לתושביה הסורים לשוב לבתיהם; (2) [החלטה](#) המאשרת את זכות העם הפלסטיני להגדרה עצמית, הקוראת לישראל לסיים את כיבוש השטחים, לרבות מזרח ירושלים, ולכלל המדינות לא להכיר בפעולותיה של ישראל המפרות את המשפט הבינלאומי ולא לסייע להן; (3) [החלטה](#) בדבר מצב זכויות האדם בשטחים הכבושים, הדורשת את הפסקת פעילות ההתנחלות ואת פירוק גדר ההפרדה, תוך פיצוי בגין הנזקים שגרמה, ואת סיומו המיידי של המצור על עזה, כולל הגבלת התנועה של פלסטינים בעזה וגישתם לשירותים חיוניים, מגנה מעשי אלימות ושימוש בכוח מופרז כנגד אזרחים פלסטינים וקוראת לישראל לחדול מהריסת בתי פלסטינים ומהטרדת והפחדת פעילי זכויות אדם למען זכויות הפלסטינים ומהפרות זכויות אדם נוספות; (4) [החלטה](#) ספציפית על ההתנחלויות, החוזרת ומאשרת את היותן בלתי חוקיות ודורשת את הפסקתן, קוראת לישראל לחדול מלקיחה בלתי חוקית של קרקעות פלסטיניות והקצאתן להתנחלויות, ממתן הטבות ותמריצים למתנחלים, משינוי מכוון של האופי הדמוגרפי של השטחים הכבושים, מניצול ופגיעה במשאבי הטבע בהם ועוד, וקוראת לכלל המדינות להבחין בעסקיהן בין ישראל לשטחים הכבושים ולעסקים להימנע מלתרום לפיתוח התנחלויות; (5) [והחלטה](#) המדגישה את הצורך להטיל אחריות על האחראים להפרת המשפט הבינלאומי ההומניטרי וזכויות אדם בינלאומיות בשטחים ולהבטיח פיצוי הולם לקורבנות וקוראת לשתף פעולה עם הבדיקה של בית הדין הפלילי הבינלאומי.

מבחינת החלטות הנוגעות למדינות ספציפיות, המועצה קיבלה באותו מושב שתי החלטות בלבד בעניין סוריה, והחלטה אחת לגבי כל אחת מהמדינות - צפון קוריאה, דרום סודן, מיאנמר ואיראן. בעקבות זאת, שגרירת ארה"ב באו"ם, ניקי היילי, מתחה ביקורת חריפה על המועצה בכך שהיא מוטה נגד ישראל והבהירה כי ארה"ב תמשיך לבחון את חברותה במועצה (24 במרץ, [הארץ](#); 24 במרץ, [The Times of Israel](#)).

דוח של הדווח המיוחד של האו"ם לעניין מצב זכויות האדם בשטחים הפלסטיניים הכבושים

ב-15 במרץ פרסם הדווח המיוחד של האו"ם, מייקל לינק, דוח לעניין מצב זכויות האדם בשטחים הפלסטיניים הכבושים. הדוח הנוכחי שם דגש מיוחד על הזכות לבריאות. על פי הדוח, אשר הוגש למועצת זכויות האדם, ישראל נכשלה בקיום מחויבויותיה תחת המשפט הבינלאומי להבטיח את רווחתם ובריאותם של הפלסטינים תחת שליטתה. בין ממצאי הדוח: מערכת הבריאות בעזה נמצאת על סף קריסה; ישנם עיכובים וסירובים גוברים להענקת אישורי יציאה מעזה לנזקקים לטיפול רפואי; הכיבוש, והאלימות והפרת זכויות האדם השגרתית הנגזרות ממנו, משפיעים על מצבם הנפשי של פלסטינים, ללא מענה הולם; ישנם אחוזים גבוהים של תת-תזונה בקרב ילדים. הדוח כולל המלצות לממשלת ישראל (20 במרץ, UN).

התקיפה הישראלית של הכור הגרעיני בסוריה והגנה עצמית מקדימה במשפט הבינלאומי

ב-21 במרץ חוסר איסור הפרסום שהוטל על פרשת הפצצת הכור הגרעיני בסוריה בשנת 2007 על ידי ישראל. אלנה צ'צ'קו מנתחת את השלכות התקיפה על הדוקטרינה השנויה במחלוקת של הגנה עצמית מקדימה במקרה של איום גרעיני, לפיה ניתן להשתמש בכוח גם לפני שהתקפה חמושה היא קרובה, בכדי למנוע מאיום גרעיני להתממש. צ'צ'קו משווה את תגובת הקהילה הבינלאומית לחשיפת התקיפה בסוריה לזו שבאה לאחר הפצצת הכור בעיראק ב-1981, וטוענת כי השתיקה היחסית בעולם נוכח החשיפה עשויה להעיד על התפתחות משפטית לפיה כיום ישנה יותר קבלה של הדוקטרינה של הגנה עצמית מקדימה כנגד איום גרעיני, בנסיבות מיוחדות (כגון סודיות בניית הכור וקרבתו למדינה התוקפת) (2 באפריל, [Lawfare](#)). קווין וון חלר גורס, מנגד, כי משום שישראל לא פרסמה את ההצדקה המשפטית לתקיפה, אין התקיפה עצמה, או השתיקה של מדינות לגביה, יכולות ללמד על שינוי בכללים הבינלאומיים המינהגיים בסוגיה (3 באפריל, [Opinio Juris](#)).

אפריל:

הצהרת תובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי לגבי העימותים בעזה

ב-8 באפריל פרסמה תובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי הצהרה לגבי המצב המחריף בעזה, שבה היא מתריעה כי אלימות נגד אזרחים, בנסיבות ששוררות בעזה, כמו גם שימוש באזרחים כמגן אנושי לפעולות צבאיות, עלולים להוות פשעים לפי חוקת בית הדין. התובעת הזכירה כי המצב בפלסטין נמצא כעת בבדיקה מקדמית של התובעת וכל פשע חדש שבוצע לכאורה בהקשר המצב בפלסטין עשוי להיכלל בבדיקה. היא הדגישה כי משרדה יעקוב אחרי האירועים ברצועה ויתעד כל מקרה של הסתה או שימוש בלתי-חוקי בכוח. היא ציינה עוד כי כל אדם המסית או המעורב באלימות, לרבות במתן הוראות או בעידוד, עשוי להיות חשופ לתביעה בבית הדין, בכפוף לעיקרון המשלימות (לדיווח בנושא ראו: 9 באפריל, [The Jerusalem Post](#)). ראו גם הודעת גינוי מצד מומחי זכויות אדם של האו"ם של התגובה הישראלית להפגנות בעזה וקריאתם לקהילה הבינלאומית להבטיח נשיאה באחריות באמצעות חקירה עצמאית: 6 באפריל, UN; וכן קריאת

נציב זכויות האדם של האו"ם לישראל להבטיח אי שימוש בכוח מופרז על ידי כוחות הביטחון כלפי מפגינים בגבול עזה: 27 באפריל, [UN](#)).

הפלסטינים הגישו תלונה נגד ישראל בטענה להפרת האמנה למיגור אפליה גזעית (זהו השימוש הראשון במנגנון התלונות הבין-מדינתי שבאמנה)

ב-23 באפריל הגישו נציגים פלסטינים תלונה נגד ישראל בגין הפרת מחויבויותיה תחת האמנה למיגור אפליה גזעית, בה חברות ישראל (מ-1979) ופלסטין- כמדינה (מ-2014). בתלונה מואשמת ישראל במדיניות ופרקטיקות המיועדות לעקירת העם הפלסטיני למטרת שימור כיבוש קולוניאלי. נטען כי משטר ההתנחלות הוא מפלה וכן מיושם על ידי אמצעים מפלים, השוללים את זכויות היסוד של הפלסטינים, לדוגמה הזכות לחופש התנועה המוגבלת של פלסטינים בהשוואה למתנחלים ישראלים ומערכות השיפוט הנפרדות לכל קבוצה. כן נטען שישראל מפרה את האיסור באמנה על הפרדה גזעית ואפרטהייד. זהו השימוש הראשון במנגנון של האמנה המאפשר תלונות של מדינה כנגד מדינה אחרת בפני הוועדה המפקחת של האמנה. עם זאת, המנגנון נעדר מנגנון אכיפה (23 באפריל, [The Guardian](#); 24 באפריל, [MOFA- State of Palestine](#)). יעל רונן כותבת על מנגנון התלונה הבין-מדינתי, במסגרתו ישראל תידרש לתת דין וחשבון, ועל התלונה הנוכחית כחלק ממהלך מחושב של לוחמה משפטית שמנהלת הרשות הפלסטינית נגד ישראל להשגת יתרון בסכסוך הישראלי-פלסטיני (17 במאי, [הפורום לחשיבה אזורית](#)).

מחלקת המדינה האמריקאית פרסמה את הדוח השנתי שלה בדבר זכויות אדם במדינות העולם (בין השינויים מדווחות קודמים- השמטת הביטוי "השטחים הכבושים" ביחס לעזה והגדה המערבית)

ב-20 באפריל פרסמה מחלקת המדינה האמריקאית את הדוח השנתי שלה לשנת 2017 בדבר זכויות אדם במדינות העולם, אשר, בניגוד לקודמיו, לא כלל את הביטוי "השטחים הכבושים" ביחס לעזה והגדה המערבית. הדוח מתייחס למצב זכויות האדם בכמעט 200 מדינות, אך אינו כולל את ארה"ב. דוח זה הוא הראשון לשקף את עמדות ממשל טראמפ לעניין זכויות אדם. פקידי מחלקת המדינה ציינו כי דוחות של מחלקות ממשלתיות אחרות אינם מתייחסים עוד לעזה ולגדה המערבית כ"שטחים כבושים" והדוח הנדון פשוט מיישם את הפרקטיקה הנהוגה בממשל כיום. הדוח מציין כי בתגובה לחשדות להפרות של זכויות אדם, השיבה ישראל כי כל התקריות נחקרו ביסודיות ועל האשמים הוטלה אחריות כראוי, בהתאם לחוק. שינוי נוסף בדוח הנוכחי הוא השמטת חלק שעסק בזכויות מניעת הריון והפלות. בהקדמה לדוח נכתב כי ממשלות סין, רוסיה, איראן וצפון קוריאה מפרות זכויות אדם על בסיס יומיומי ועל כן מהוות גורמים של אי יציבות (20 באפריל, [US DOS](#); 20 באפריל, [The Washington Post](#)).

בית המשפט העליון בארה"ב דחה את התביעה בתיק Jesner v. Arab Bank העוסק באחריות הבנק למימון פעולות טרור בישראל ובשטחים

ב-24 באפריל [פסק](#) בית המשפט העליון בארה"ב כי לא ניתן להטיל אחריות אזרחית על תאגידים זרים בגין הפרה של זכויות אדם תחת חוק העוולות כלפי זרים (Alien Tort Statute), המאפשר לזרים לתבוע בבתי משפט בארה"ב בגין עוולות שבוצעו כלפיהם תוך הפרת המשפט הבינלאומי או

אמנה של ארה"ב. מדובר בתביעה לפיצויים, שהוגשה על ידי קורבנות זרים של פעולות טרור שבוצעו בישראל ובשטחים, נגד בנק ירדני, בטענה שהעביר ביוזעין, דרך הסניף שלו בניו יורק, כספים למימון התקפות אלה. חלק משופטי דעת הרוב טענו כי המשפט הבינלאומי המטיל אחריות להפרות זכויות אדם על ידי פרטים אינו משתרע גם על תאגידים, באופן שבו קיימת נורמה שהיא ספציפית, אוניברסלית ומחייבת, כנדרש לצורך הכרה בעילת תביעה מכוח החוק. כמו כן, שופטי דעת הרוב גרסו כי, לאור עיקרון הפרדת הרשויות והמומחיות הנדרשת, אין זה ראוי שבתי המשפט יצרו עילת תביעה חדשה- נגד תאגידים זרים- במסגרת החוק הנדון, שכן זהו תפקיד המחוקק. דעת המיעוט גרסה, מנגד, כי עובדת היות הנתבע תאגיד כשלעצמה אינה מעלה חששות בהקשר מדיניות חוץ השונים מאלה המועלים ביחס לאדם פרטי זר, ולפיכך אין הצדקה להעניק לתאגידים חסינות מנשיאה באחריות. בנוסף, צוין כי לשון החוק לא כוללת כל הגבלה לגבי סוג הנתבעים האפשריים (27 באפריל, [Lawfare](#)). **וויליאם דודג'** מדגיש כי פסק הדין השאיר פתוחה את שאלת האחריות של תאגידים אמריקאים תחת החוק (26 באפריל, [Just Security](#)).

בית המשפט העליון של ארה"ב דחה ערעור של קורבנות טרור אמריקאים בתביעה נזיקית כנגד הרשות הפלסטינית

ב-2 באפריל סרב בית המשפט העליון של ארה"ב לדון בערעור של משפחות של קורבנות טרור אמריקאים על פסק דין קודם שדחה את תביעתם הנזיקית כנגד הרשות הפלסטינית. המשפחות תבעו את הרשות בגין אחריותה להתקפות טרור שאירעו בישראל בשנים 2002-2004, שבהן נהרגו גם אמריקאים. על אף שערכאה נמוכה פסקה בשנת 2015 פיצויים בסך 655.5 מיליון דולר לטובת המשפחות תחת חוק המאבק בטרור האמריקאי, בשנת 2016 ביטלה ערכאת הערעורים את פסק הדין, בשל חוסר סמכות לפי החוק, שכן התקפות הטרור בוצעו מחוץ לארה"ב ובהעדר ראיות שאזרחים אמריקאים היו מטרת ההתקפות. בסירובו לדון בתיק, הותיר בית המשפט העליון בארה"ב את החלטת ערכאת הערעורים על כנה. הממשל האמריקאי תמך בעמדת הרשות הפלסטינית וגרס כי טענות המשפחות במקרה הספציפי אינן חוסות תחת החוק (2 באפריל, [Reuters](#); 2 באפריל, [The Jerusalem Post](#)).

דיווח תקופתי של שליו האו"ם למזרח התיכון, ניקולאי מלדנוב, למועצת הביטחון בדבר יישום החלטה 2334

ב-26 במרץ מסר שליו האו"ם למזרח התיכון את **הדיווח התקופתי החמישי** על יישום החלטה 2334 של מועצת הביטחון, שקראה לישראל לחזול מכל פעילות התנחלות בשטחים הכבושים, כולל מזרח ירושלים. על פי הדיווח, המתייחס לתקופה שבין דצמבר 2017 למרץ 2018, ישראל לא נקטה בצעדים שהתבקשו וקידמה כ-22 תכניות עבור כ-1,500 יחידות דיור בגדה המערבית. 15 מתוכן עבור יחידות דיור זמניות באזור שמחוץ לתחום השיפוט של התנחלויות קרובות. הממשלה גם אישרה הקמת התנחלות חדשה לקליטת תושבי המאחז חוות גלעד, הבנוי ברובו על אדמות פרטיות של פלסטינים. כמו כן, מלדנוב מציין התפתחויות חקיקתיות משמעותיות, כגון התיקון לחוק יסוד: ירושלים, שהעלה את הרוב הנדרש לויתור על שטח מהעיר, והתיקון לחוק הכניסה לישראל, שאפשר שלילת תושבות מפלסטינים תושבי מזרח ירושלים שהיו מעורבים בפעילות טרור. בנוסף, מתייחס הדיווח, בין היתר, להריסות בתי פלסטינים, לאלימות מתמשכת, לרבות

התקפות טרור נגד ישראלים, למתחים גוברים עקב הצהרת הממשל האמריקאי בדבר ההכרה בירושלים כבירת ישראל, להסתה מצד מנהיגים פוליטיים ולצעדים שננקטו על ידי מדינות שלישיות להבחנה בין ישראל לשטחים הכבושים, כנדרש בהחלטה (27 במרץ, [UN](#)).

מאי:

הפניה (Referral) על ידי פלסטין של המצב בפלסטין לתובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי

ב-22 במאי הגישה פלסטין, כמדינה חברה בחוקת רומא, [הפניה](#) לתובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי בנוגע למצב בפלסטין החל מיוני 2014, וביקשה כי תחקור פשעים שהתבצעו, מתבצעים ויתבצעו בשטחה של פלסטין. מינואר 2015 מנהלת התובעת בדיקה מקדמית בעניינה של פלסטין, על מנת לבחון התקיימות התנאים הנדרשים לפתיחה בחקירה בנושא. התובעת הבהירה כי בדיקה זו תימשך והפניה על ידי מדינה אינה מובילה אוטומטית לפתיחה בחקירה. עם זאת, באם תמצא התובעת כי המצב שהופנה מצדיק חקירה, לא תידרש לבקש את אישור הרכב קדם-המשפט של בית הדין לצורך כך (שהיה נדרש במצב בו לא הייתה הפניה רשמית של פלסטין) (22 במאי, [ICC](#)). בהודעת משרד החוץ צוין כי המהלך הפלסטיני אינו תקף משפטית ולבית הדין אין סמכות בנושא הישראלי-פלסטיני, שכן ישראל אינה חברה בבית הדין והרשות הפלסטינית אינה מדינה. עוד צוין כי ישראל פועלת בהתאם למנגנוני בקרה וביקורת שיפוטית עצמאיים ויסודיים ובהתאם לדין הבינלאומי (22 במאי, [משרד החוץ](#)).

מועצת זכויות האדם של האו"ם החליטה על הקמת ועדת חקירה בחקשר ההפגנות בגבול עזה

ב-18 במאי [החליטה](#) מועצת זכויות האדם של האו"ם לחקור ועדת חקירה בינלאומית עצמאית לחקירת הפרות לכאורה של המשפט הבינלאומי ההומניטרי ודיני זכויות האדם הבינלאומיות שהתרחשו בחקשר ההפגנות בעזה. ההחלטה עברה בתמיכת 29 מדינות, מול 2 מתנגדות ו-14 נמנעות. כמו כן, ההחלטה מגנה את השימוש הלא מידתי וחסר ההבחנה בכוח נגד אזרחים פלסטינים על ידי הכוחות הישראליים, וקוראת לכל הצדדים להבטיח הפגנות לא אלימות. הנציג הישראלי בדיון אמר כי הצעת ההחלטה היא פוליטית וכי חמאס מנצל את האוכלוסייה בשליטתו לפעולות אלימות נגד ישראל. הנציג הפלסטיני טען כי כוחות הכיבוש הישראליים ביצעו הרג ומעשים פליליים נגד אזרחים שמחו כנגד מדיניות הכיבוש, ועליהם לשאת באחריות (18 במאי, [UNHRC](#); 18 במאי, [UNOG](#)).

הצטרפות פלסטין לאמנה בדבר נשק כימי

ב-17 במאי הפקידה מדינת פלסטין בידי מזכ"ל האו"ם מסמכי הצטרפות לאמנה בדבר האיסור על פיתוח, ייצור, צבירה ושימוש בנשק כימי ובדבר השמדתו. האמנה תיכנס לתוקף עבור פלסטין ב-16 ביוני 2018, והיא תהפוך למדינה ה-193 החברה באמנה. הצעד הוא חלק ממאמצי הפלסטינים לזכות בהכרה כמדינה על ידי ארגונים בינלאומיים. ארבע מדינות בלבד לא הצטרפו עד כה לאמנה בדבר נשק כימי, ביניהן ישראל (23 במאי, [OPCW](#); 23 במאי, [The Times of Israel](#)).

הצהרת האיחוד האירופי בדבר עבודת פעילי זכויות אדם בישראל

ב-22 במאי פרסם האיחוד האירופי (השירות הדיפלומטי של האיחוד) הצהרה בדבר אירועים הקשורים ליחס הישראלי לעבודת פעילי זכויות אדם בישראל. ההצהרה התייחסה לשני אירועים-שליטת היתר העבודה של עומר שאקר, מנהל תחום ישראל ופולסטין בארגון Human Rights Watch (HRW), ופציעתו של ג'עפר פרח, מנהל מרכז מוסאוא לזכויות האזרחים הערביים בישראל, בהקשר האירועים בחיפה. ההצהרה קראה לישראל לחזור בה מהחלטתה לגבי עומר שאקר והזהירה שאחרת היא תצטרף לרשימה קצרה של מדינות שאסרו כניסה או גירשו את עובדי HRW. כמו כן, היא קראה לניהול חקירה בדבר הפציעה של ג'עפר פרח.

דוח של ארגון Human Rights Watch בדבר פגיעה בזכויות אדם על ידי בנקים ישראליים הפועלים בהתנחלויות

ב-29 במאי פרסם ארגון Human Rights Watch דוח העוסק במעורבות בנקים ישראליים בהפרות של זכויות אדם והמשפט הבינלאומי ההומניטרי בשל פעילותם בהתנחלויות בגדה המערבית. לפי הארגון, הבנקים הגדולים בישראל מספקים שירותים המסייעים לתמוך בהתנחלויות לא חוקיות, לקיימן ולהרחיבן. לטענת הארגון, על ידי מימון פרויקטים של בנייה בהתנחלויות, הבנקים מממנים שלב מכריע בהעברת אוכלוסייה אזרחית של כוח כובש לשטח כבוש, המהווה פשע מלחמה. בנוסף, הבנקים מספקים הלוואות למועצות של התנחלויות ולרוכשי הבתים בהן ומפעילים שירותים וסניפים בהתנחלויות- אשר אינן חוקיות ותורמות מטבען להפרות חמורות של משפט זכויות האדם הבינלאומי והמשפט ההומניטרי הבינלאומי. לטענת הארגון, כדי לעמוד במחויבויות זכויות האדם שלהם, על הבנקים להפסיק לנהל עסקים בהתנחלויות או עמן, שכן בכך הם תורמים להפרות החמורות. הדוח כולל המלצות, ובין היתר המלצה לנציבות האו"ם לזכויות האדם לבחון הכללת בנקים ישראליים במאגר שנוצר לגבי עסקים המנהלים עסקים עם ההתנחלויות (בהמשך להחלטת מועצת זכויות האדם של האו"ם) (29 במאי, HRW).

יונני:

דיווח שישי של שליח האו"ם למזרח התיכון, ניקולאי מלדנוב, למועצת הביטחון על יישום החלטה 2334

ב-19 ביוני העביר שליח האו"ם למזרח התיכון, ניקולאי מלדנוב, דיווח שישי למועצת הביטחון בנושא יישום החלטה 2334, המתייחס לתקופה שבין 26 במרץ ל-12 ביוני 2018, וכן דוח כתוב בנושא. בין היתר, מלדנוב ציין כי לא נעשו כל צעדים להפסקת פעולות ההתנחלות בשטחים הכבושים, כולל מזרח ירושלים, כפי שנדרש בהחלטה 2334 וכי קודמו תכניות לבניית כ-3500 יחידות דיור בגדה המערבית, ששליש מתוכן בהתנחלויות המצויות בעומק הגדה המערבית. עוד ציין כי חלה עלייה בהריסות בתים של פלסטינים בשטח C ביחס לתקופות דיווח קודמות, ובפרט התייחס לאישור שנתן בג"ץ להריסת הכפר חאן אל-אחמר, בציינו כי פעולות כאלה יכולות להוות הפרה חמורה של המשפט הבינלאומי ההומניטרי. מלדנוב המשיך ותיאר את התקופה כמאופיינת ברמת אלימות גבוהה, כולל ירי טילים מעזה, והרג מפגינים פלסטינים, לרבות ילדים, עיתונאים

וחברים בצוותי רפואה. הוא ציין כי תחת הכסות של ההפגנות, החמאס, הג'יהאד האיסלאמי וחמושים נוספים נקטו בפעולות אלימות, כולל מאות שהתקרבו לגדר במטרה לפרוץ אותה, זרקו אבנים ופצצות תבערה על כוחות ישראלים והניחו מטענים מאולתרים. מלדנוב הדגיש כי לישראל יש חובה להגן על אזרחיה, אך עליה להפגין ריסון מקסימלי בשימוש באש חיה ולהשתמש בכוח קטלני כמוצא אחרון בלבד (19 ביוני, UN).

פרישת ארה"ב ממועצת זכויות האדם של האו"ם בשל העוינות שלה כלפי ישראל

ב-19 ביוני הכריזה ארה"ב על פרישתה ממועצת זכויות האדם של האו"ם, במחאה על יחס המועצה לישראל וביקורתה התכופה על פעולות ישראל כלפי הפלסטינים. שגרירת ארה"ב לאו"ם, ניקי היילי, הסבירה בהצהרתה כי על אף קריאתה של ארה"ב לרפורמה במועצה, ממשיכות לכהן בה ולהיבחר אליה מדינות המפרות זכויות אדם. כך, המשטרים האכזריים ביותר בעולם ממשיכים לחמוק מביקורת והמועצה ממשיכה להתמקד במדינות עם נתונים חיוביים ביחס לשמירה על זכויות אדם, בניסיון להסית את תשומת הלב מהמעוולים היושבים בתוכה. לדבריה המועצה, בצורתה הנוכחית, פוגעת בהגנה על זכויות האדם. השגרירה הוסיפה כי ההתמקדות הבלתי פרופורציונלית בישראל והעוינות הבלתי פוסקת כלפיה מוכיחות שהמועצה מונעת על ידי הטיה פוליטית, ולא על ידי דאגה לזכויות אדם. היא ציינה את חמש ההחלטות שקיבלה המועצה נגד ישראל השנה (כמו בשנים קודמות) - מספר העולה על מספר ההחלטות שקיבלה המועצה נגד צפון קוריאה, איראן וסוריה יחדיו (19 ביוני, US DOS ; 19 ביוני, NY Times).

נאום שר החוץ הבריטי במועצת זכויות האדם של האו"ם והתייחסותו ליחס לישראל

ב-18 ביוני, במהלך נאומו במועצת זכויות האדם, שר החוץ הבריטי, בוריס ג'ונסון, העביר ביקורת על סעיף האג'נדה הקבוע של המועצה המוקדש לדיון בישראל ובשטחים הפלסטיניים הכבושים (סעיף 7). לטענת השר, מדובר בסעיף לא פרופורציונלי אשר מזיק למטרת השלום. הוא הודיע כי בכוונת בריטניה החל משנת 2019 להצביע באופן אוטומטי נגד כל ההחלטות שיועלו תחת סעיף זה. לצד זאת, הדגיש השר כי בריטניה אינה עיוורת לערך של המועצה, לרבות בהיבט של הסכסוך הישראלי-פלסטיני, ורואה בה כחלק מהמערכת הבינלאומית עליה היא שואפת להגן (18 ביוני).

יולי:

החלטת ערכאת קדם-המשפט של בית הדין הפלילי הבינלאומי ביחס לפנייה לציבור (Outreach) ומידע עבור קורבנות של המצב בפלסטין

ב-13 ביולי קיבלה ערכאת קדם-המשפט של בית הדין הפלילי הבינלאומי החלטה המורה לרשם בית הדין להקים מערך מידע ופנייה לציבור (Outreach) עבור קורבנות וקהילות מושפעות ב"מצב בפלסטין", המצוי תחת בדיקה מקדמית של תובעת בית הדין (הבודקת ביצוע פשעים על ידי כל הצדדים לסכסוך). לפי ההחלטה, פעולות המידע והפנייה לציבור יכללו: (1) הבהרת הפרמטרים הכלליים של סמכות בית הדין ביחס למצב; (2) אספקת מידע מדויק ונגיש לקורבנות וקהילות מושפעות לגבי הייעוד הכללי של בית הדין ותפקידי ופעולות אורגניו השונים. בהקשר זה- יש

להזכיר לקורבנות כי מידע שהם רוצים לספק לבית הדין לצורך חקירה עתידית או תביעה עתידית, עליהם להעביר ישירות למשרד תובעת בית הדין; (3) קידום הבנת שלבי ההליך השונים בבית הדין והתפקידים שקורבנות יכולים למלא בשלבים השונים, כפי שמעוגנים בחקיקת בית הדין; (4) מתן מענה לחששות וציפיות. בנוסף, ההחלטה מורה לרשם ליצור "דף מידע" באתר בית הדין המוקדש במיוחד לקורבנות המצב בפלסטין, הזמין ככל הניתן במספר שפות, כך שתתאפשר גישה של הקהילות המושפעות והקורבנות. ההחלטה מורה לרשם להגיש דוח ראשוני בנושא עד 14 בדצמבר 2018 ולעדכן את ההרכב כל שלושה חודשים בדבר התקדמות פעולות המידע והפנייה לציבור (13 ביולי, [ICC](#)). **סטיבן קיי וג'ושוע קרן** מבקרים את ההחלטה התקדימית של ערכאת קדם-המשפט, שכן מעולם לא ניתנה החלטה דומה ביחס למצב המצוי בשלב הבדיקה המקדמית ולדבריהם חוקיותה, תזמונה וייחודיותה של ההחלטה ביחס למצב בפלסטין מספקים סיבה לדאגה. הם מציינים את הבעייתיות בזיהוי קיומם של "קורבנות", אשר הגדרתם לפי כללי בית הדין תלויה בקיומם של פשעים שבסמכות בית הדין, כאשר הבדיקה המקדמית של המצב בפלסטין מצויה בשלב בו טרם נקבע כי יש בסיס סביר להאמין שבוצעו פשעים הנופלים תחת סמכות בית הדין. עוד הם מבקרים את העדרה של כל הנמקה להחלטה להורות לרשם בית הדין על פעולות של פנייה אקטיבית לציבור דווקא במצב בפלסטין ולא באף מצב אחר שנמצא תחת בדיקה מקדמית, כולל מצבים שנמצאים בשלבים מתקדמים יותר של הבדיקה. הכותבים מסכמים כי ערכאת קדם המשפט בהחלטה נוקטת באמצעים ייחודיים, עד כדי מפלים, ביחס למצב בפלסטין (26 ביולי, [EJIL: Talk](#)).

אוגוסט:

ארה"ב הודיעה על החלטתה להפסיק את כל המימון שלה לאונר"א

ההודעה פורסמה ב-31 באוגוסט ([הודעת מחלקת המדינה](#); 31 באוגוסט, [NY Times](#)).

דוח מזכ"ל האו"ם לגבי הגנה בינלאומית על האוכלוסייה הפלסטינית האזרחית בשטחים

הדוח הופץ ב-14 באוגוסט ([הדוח](#); 18 באוגוסט, [חדשות 10](#); 19 באוגוסט, [The Jerusalem Post](#)).

יו"ר ועדת החקירה של מועצת זכויות האדם של האו"ם בעניין הפרות שבוצעו בחקשר ההפגנות

בגבול עזה התפטר מתפקידו

הודעה פורסמה ב-22 באוגוסט (23 באוגוסט, [Reuters](#); 23 באוגוסט, [The Jerusalem Post](#)).

ספטמבר:

מדינת פלסטין פתחה בחליכים נגד ארה"ב בבית הדין הבינלאומי לצדק בגין העברת השגרירות

האמריקאית לירושלים

ב-28 בספטמבר פתחה פלסטין בחליכים נגד ארה"ב בבית הדין הבינלאומי לצדק, בטענה שהפרה את אמנת וינה בדבר יחסים דיפלומטיים בכך שהכירה בירושלים כבירת ישראל והעבירה את

השגרירות שלה מתל אביב לירושלים. הטענה העיקרית של פלסטין היא כי לפי אמנת וינה משלחת דיפלומטית של מדינה (במקרה זה- ארה"ב) חייבת להיות מוקמת בשטחה של המדינה ה"מקבלת" (ישראל). זאת, על סמך פרשנות מספר סעיפים באמנה, ובפרט הסעיף בדבר תפקידי המשלחת הדיפלומטית, המתייחס למספר תפקידים שמבוצעים על ידי "בתוך המדינה המקבלת". הפלסטינים טוענים כי מיקום השגרירות בירושלים אינו בתוך שטח מדינת ישראל ועל כן מהווה הפרה של האמנה. הבקשה אינה עושה הבחנה בין מערב ומזרח ירושלים. לביסוס סמכות השיפוט של בית הדין, נסמכת פלסטין על סעיף בפרוטוקול האופציונלי הנלווה לאמנה, שארה"ב ופלסטין הן צדדים לו, הקובע סמכות שיפוט מחייבת לבית הדין בסכסוכים העולים מהאמנה (28 בספטמבר, [ICJ](#)). **מרקו מילנוביץ'** טוען שהתיק חסר סיכוי, ומציג מספר סוגיות כגון: האפשרות לחלוק על היות פלסטין מדינה; חולשת הטענה הפלסטינית, שכן העובדה שמשלחת דיפלומטית מבצעת תפקידים במדינה המקבלת לא מחייבת בהכרח שהיא תמוקם בשטח המדינה המקבלת; והעיקרון לפיו בית הדין לא יפסוק בטענות המשליכות על אינטרסים משפטיים של צד שלישי ללא הסכמתו (*Monetary Gold principle*). בעניין זה, טענת פלסטין לגבי מעמד ירושלים כחלק מישראל מערבת את האינטרסים המשפטיים של ישראל ואילו ברור שישראל לא תיתן הסכמתה לפסיקה בנושא (30 בספטמבר, [EJIL: Talk](#)).

החלטת ממשל טראמפ לסגור את נציגות אש"ף בווינגטון

ההחלטה התקבלה ב-10 בספטמבר (הודעת מחלקת המדינה האמריקאית). ראו גם: [FMEP](#).

אוקטובר:

הודעת מלך ירדן על הפסקת התכירה לישראל של שטחי צופר ונהריים (הנמצאים בריבונות ירדנית וצמודים לגבולה עם ישראל) מכוח נספח להסכם השלום עם ירדן

ההודעה ניתנה ב-21 באוקטובר (21 באוקטובר, [דבר ראשון](#); 21 באוקטובר, [BBC](#); 23 באוקטובר [Lawfare](#)). כמו כן, ראו ניתוח על ידי גלעד שר ומור בן-כליפא, 28 באוקטובר, [INSS](#).

הצהרת תובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי בעניין חאן אל-אחמר

הצהרה ניתנה ב-17 באוקטובר ([ICC](#)). ראו גם: דיווח על החלטת הקבינט לדחות את פינוי חאן אל-אחמר כדי למצות משא ומתן לפינוי בהסכמה: 21 באוקטובר, [מעריב](#); וביקורת על הצהרת התובעת: אלן בייקר, 25 באוקטובר, [Jerusalem Post](#).

דוח של ארגון זכויות האדם Human Rights Watch על מעצרים שרירותיים ועינויים של מתנגדים ומבקרים על ידי הרשות הפלסטינית וחמאס

הדוח פורסם ב-23 באוקטובר ([HRW](#)).

לאור בחירת הרשות הפלסטינית לעמוד בראש קבוצת המדינות המתפתחות באו"ס בשנת 2019, העניקה לה העצרת הכללית זכויות חדשות הנוגעות להשתתפותה בפעילות העצרת ההחלטה התקבלה ב-16 באוקטובר (ההחלטה; 16 באוקטובר, UN).

בהמשך לפניית הפלסטינים לבית הדין הבינלאומי לצדק בעניין העברת השגרירות האמריקאית לירושלים, הודיע היועץ לביטחון לאומי בארה"ב, ג'ון בולטון, כי ארה"ב תפרוש מהפרוטוקול הנלווה לאמנת וינה בדבר יחסים דיפלומטיים, העוסק ביישוב סכסוכים
ההודעה פורסמה ב-3 באוקטובר (White house; 3 באוקטובר, Reuters; ראו התייחסות להשלכות הפרישה של ארה"ב מהפרוטוקול הנלווה: 17 באוקטובר, Just Security).

נובמבר:

ערכאת קדם-המשפט של בית הדין הפלילי הבינלאומי הורתה לתובעת בית הדין לבחון מחדש את אירוע המשט לעזה מ-2010, לאחר שהתובעת קיבלה החלטה סופית בנובמבר 2017 שלא לפתוח חקירה בעניינו, וזאת בעקבות בקשת האיחוד של איי קומורו (שספינת המאווי מרמרה הפליגה תחת דגלה) לבחינה שיפוטית של החלטת התובעת

החלטת ערכאת קדם-המשפט התקבלה ב-15 בנובמבר (ההחלטה; בקשת תובעת בית הדין לערער על ההחלטה: 21 בנובמבר, ICC. ראו מסמכים רלבנטיים נוספים: בקשת האיחוד של איי קומורו לבחינה שיפוטית של החלטת התובעת מ-2017: 23 בפברואר, ICC; תגובת תובעת בית הדין לבקשה, בה היא מבקשת לדחות אותה בשל חוסר סמכות: 13 במרץ, ICC. ראו גם ניתוח החלטת ערכאת קדם-המשפט והתייחסות להיבטים בעייתיים בהחלטה: פרייה אורס, 5 בדצמבר, EJIL: Talk).

משרד האוצר האמריקאי הטיל סנקציות על תשעה אנשים וחברות המעורבים ברשת בינלאומית איראנית-רוסית המספקת סיוע לממשל אסד, חיזבאללה וחמאס
הסנקציות הוטלו ב-20 בנובמבר (הודעת משרד האוצר האמריקאי).

דצמבר:

דוח תובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי בדבר בדיקות מקדמיות לשנת 2018, הכולל עדכון בדבר הבדיקה המקדמית בעניין ההתנהלות בגדה המערבית וברצועת עזה

ב-5 בדצמבר פרסם משרד התובעת של בית הדין הפלילי הבינלאומי את הדוח השנתי בדבר בדיקות מקדמיות לשנת 2018. הדוח מתאר את הסטטוס של הבדיקות המקדמיות המתנהלות כיום ביחס למדינות: קולומביה, גינאה, עיראק (לגבי פעולות בריטניה בעיראק בשנים 2003-2009), ניגריה, גבון, ונצואלה, אוקראינה (כולל מעורבות רוסיה בנעשה בקרים ובמזרח אוקראינה), הפיליפינים, בנגלדש/מיאנמר, ופלסטין (אשר התקבלה כמדינה חברה בבית הדין). בדיקות אלה מיועדות לגיבוש החלטה על ידי התובעת בדבר קיומו של בסיס סביר לפתיחה

בחקירה פלילית. **ליאור צור** התייחסה לסטטוס הבדיקה המקדמית ביחס ל"מצב בפלסטיין", כעולה מהדוח. בדיקה זו מתנהלת מתחילת שנת 2015 וכוללת בחינה של פשעים לכאורה שבוצעו בשטחי עזה והגדה המערבית, כולל מזרח ירושלים, החל מיוני 2014, על ידי כל הצדדים המעורבים- ישראלים ופלסטינים. הכותבת מסבירה כי הדוח הנוכחי מלמד על מספר התפתחויות בבדיקה זו, ביניהן בדיקה של טענות בדבר ביצוע פשעים נגד האנושות על ידי גורמים ישראלים בגדה ובחינת האירועים האחרונים בגבול עזה בהקשר "צעדות השיבה". כמו כן, לפי הדוח התקדמה הבדיקה, לפחות ביחס לחלק מהמקרים, אל שלביה האחרונים, במסגרתם נבחנים, בין היתר, קיומם של הליכי חקירה והעמדה לדין במדינה הנבדקת. משרד התובעת מתקרב אפוא לעבר סיום הבדיקה וקבלת החלטה בדבר פתיחה בחקירה- החלטה שעשויה להיות בעלת השלכות ממשיות ביחס לישראל (1 בינואר, [INSS](#)).

דיווח של מתאם האו"ם לתהליך השלום במזרח התיכון, ניקולאי מלדנוב, על יישום החלטת מועצת הביטחון 2334 (2016)
הדיווח נמסר ב-18 בדצמבר ([UN](#)).

ביח"ד הכללי של האיחוד האירופי (General Court of the European Union) דחה את תביעת חמאס בעניין הקפאת כספי הארגון

ב-14 בדצמבר דחה בית הדין הכללי של האיחוד האירופי את תביעת חמאס נגד החלטות מועצת האיחוד האירופי המשמרות את הקפאת הכספים של הארגון בהיותו ישות המעורבת במעשי טרור. במסגרת אמצעים שהחליטה לנקוט מועצת האיחוד האירופי למטרת מאבק בטרור, יצרה המועצה בשנת 2001 רשימה של ישויות ואנשים שכספיהם יוקפאו, והכלילה בה את הזרוע הצבאית של ארגון החמאס (החל מ-2003 הרשימה כללה את ארגון החמאס בכללותו). חמאס פנה לבית הדין הכללי של האיחוד האירופי בבקשה שיורה על ביטול החלטות שהתקבלו לאורך השנים להשאירו ברשימה. ב-2014 קבע בית הדין הכללי שהחלטות האיחוד בעניין זה היו צריכות להיות מבוססות על קביעות שנבדקו ואושרו בהחלטות של רשויות מדינתיות מוסמכות, ולא על מידע שנלמד מהתקשורת או האינטרנט. בערעור על פסק דין זה, קבע בית הדין האירופי לצדק כי הדבר נכון רק ביחס להכללה ראשונית ברשימה ולא ביחס להצדקת השארת הישות ברשימה, והחזיר את המקרה לבית הדין הכללי. כאמור, בית הדין הכללי החליט לדחות את תביעת חמאס. הוא מצא שמועצת האיחוד האירופי התבססה על החלטה של גורם מוסמך בבריטניה, וכי הדבר עומד בדרישות. כמו כן, בניגוד לטענת חמאס, קבע בית הדין הכללי כי החזקה בשליטה לאחר קיום בחירות, אופיו הפוליטי של ארגון, או השתתפותו בממשלה, לא מהווים עילה להימנעות מיישום האמצעים שאימצה מועצת האיחוד למאבק בטרור, וכי חמאס אינו מדינה ריבונית ולא יכול להסתמך על "עיקרון אי ההתערבות" כדי להביא לביטול החלטות מועצת האיחוד. עוד קבע בין הדין הכללי כי הקפאת הכספים של חמאס מידתית לאור מטרתה להיאבק בטרור המאיים על השלום והביטחון העולמי. מעבר לכך, החלטה להשאיר ישות ברשימה כפופה לביקורת תקופתית (14 בדצמבר, [General Court of the European Union](#)).

יוניפי"ל אישר את קיומן של ארבעת המנהרות בגבול לבנון-ישראל וכי שתיים מהן חוצות את הגבול תוך הפרה של החלטת מועצת הביטחון 1701
הצהרת יוניפי"ל ניתנה ב-17 בדצמבר ([UNIFIL](#) ; 17 בדצמבר, [i24News](#)).

החלטה המגנה את פעולות חמאס, לרבות ירי טילים לתוך ישראל והעמדת אזרחים בסיכון, נפלה בעצרת האו"ם, על אף שרוב המדינות החברות הצביעו בעדה
ההצבעה על ההחלטה התקיימה ב-6 בדצמבר (6 בדצמבר, [UN](#) ; 6 בדצמבר, [Washington Post](#)).

היועץ המשפטי של הרשות הפלסטינית נבחר לכהן בוועדה המייעצת בדבר מועמדים לשיפוט בית הדין הפלילי הבינלאומי
הבחירות התקיימו ב-5 בדצמבר (12 בדצמבר, [ASP ICC](#) ; 6 בדצמבר, [WAFA](#)).

ידיעות בינלאומיות

דיני מלחמה

ינואר:

טראמפ חתם על צו מינהלי המבטל את הצו שהוציא אובמה המורה על סגירת מתקן המעצר בגואנטנמו

ב-30 בינואר חתם הנשיא טראמפ על צו מנהלי המבטל צו קודם שהוציא ממשל אובמה אשר הורה על סגירת מתקני המעצר האמריקאיים במפרץ גואנטנמו. במסמך ציין טראמפ את הדינים המסמיכים את ארה"ב לעצור חברים באל-קאעידה, בטאליבן ובארגונים קשורים שהיו מעורבים בעימות מזויין עם ארה"ב והבהיר כי העימות המזויין בין ארגונים אלה לבין ארה"ב מתמשך גם היום, עם התווספות דאע"ש. טראמפ הצהיר שהמעצר בגואנטנמו הוא חוקי ואנושי וכי הוא נמשך משום שמספר עצורים עדיין נתבעים בפני ועדות צבאיות, בעוד אחרים חייבים להישאר במעצר כדי להגן על ביטחון ארה"ב, בכפוף לבדיקות תקופתיות. מלבד ביטול הצו שהורה על סגירת מתקן המעצר, הצהיר טראמפ כי ארצות הברית תוכל להעביר עצורים נוספים לגואנטנמו במידת הצורך (31 בינואר, [Lawfare](#)).

יום השנה ה-16 למתקן המעצר בגואנטנמו צוין בהגשת עתירה של 11 עצורים המוחזקים במתקן שנים רבות ללא הגשת אישומים או משפט

ב-11 בינואר מתקן המעצר בגואנטנמו ציין את השנה ה-16 לפעילותו. באותו יום הוגשה עתירה של 11 עצורים המוחזקים במתקן שנים רבות ללא הגשת אישומים או התנהלות משפט נגדם. רוב העותרים עצורים בגואנטנמו כ-15 שנים או יותר. העותרים מעלים שני טיעונים מרכזיים: ראשית, שמשך כליאת העצורים, ביתר שאת במנותק ממטרה לגיטימית או אינטרס ביטחוני, הופך את המעצר לשרירותי ופוגע בזכות להליך הוגן, המטילה מגבלות על אורכו של מעצר מנהלי.

שנית, שהחקיקה האמריקאית משנת 2001 (AUMF) מסמיכה מעצר רק כדי למנוע מעשים עתידיים של טרור כנגד ארה"ב ולא מעצר ללא הגבלת זמן. הם טוענים בהקשר זה כי העימות העיקרי עם אל-קאעידה הסתיים ונסיבותיו השתנו משמעותית מאז תקופת מעצרים וכי עצם חברותם בארגון אינה מספיקה להצדקת מעצרים (25 בינואר, [Lawfare](#)). **רוברט צ'סני** מנתח את טיעוני העצורים, ועיקר טענתו היא כי התיאוריה שהמעצר בגואנטנמו אינו יכול להתמשך מעבר לסיום העימות היא נכונה, אולם לדידו העימות עם אל-קאעידה עודנו מתמשך (17 בינואר, [Lawfare](#)). **דפנה אביתר**, מנגד, גורסת כי הממשל האמריקאי, ובמיוחד תחת שלטון טראמפ, הרחיב את הגדרת העימות עם אל-קאעידה לכדי עימות שלא יסתיים לעולם, החורג מהמטרה המסוימת שעל בסיסה הוסמך הממשל לבצע את המעצרים לפני 16 שנים (11 בינואר, [Just Security](#)).

בדיקות מעבדה קושרות את ממשלת סוריה לתקיפה בגז סארין

ב-30 בינואר דווח כי בדיקות מעבדה קשרו את מאגר הנשק הכימי של ממשלת סוריה לתקיפה בגז סארין במהלך מלחמת האזרחים במדינה. מעבדות העובדות עבור הארגון לאיסור על נשק כימי (OPCW) השוו דגימות שנלקחו על ידי כוחות האו"ם לאחר תקיפה ב-2013 שגרמה למותם של מאות אזרחים, לחומרים כימיים שהועברו להשמדה ב-2014 על ידי סוריה, ומצאו סימנים תואמים ביניהם. סוריה הצטרפה ל-OPCW לאחר המתקפה ב-2013, בעקבות הסכם בין ארה"ב ורוסיה, והסכימה לחסל את תכנית הנשק הכימי שלה. עם זאת, מפקחים מצאו הוכחות להמשך קיומה של תכנית פעילה של שימוש בנשק כימי בסוריה. שני רכיבים בדגימות מהתקיפה ב-2013 נמצאו תואמים גם לדגימות שנלקחו מחאן שיחון, שם הייתה תקיפה כימית ב-2017. סוריה מצידה הכחישה עד כה את השימוש בנשק כימי בסכסוך ואף האשימה את המורדים בהתקפות הכימיות. לטענת מומחים, הממצאים הם ההוכחה המדעית המשמעותית ביותר עד כה לכך שממשלת סוריה אחראית לתקיפה ב-2013 (30 בינואר, [Reuters](#)).

ארה"ב האשימה את ממשלת סוריה בתקיפה בגז כלור

ב-23 בינואר ארה"ב האשימה את ממשלת סוריה בתקיפת אזרחים באמצעות גז כלור, במעוז המורדים ליד דמשק ב-22 בינואר. מדובר על אותו מקום שנתקף בגז סארין ב-2013 במתקפה הכימית הקטלנית ביותר במלחמה בסוריה, בה הוערך שנהרגו 1,400 אנשים. דווח כי בהתקפה הנוכחית נפגעו 21 אזרחים, כולל 6 ילדים. ארה"ב הפנתה אצבע מאשימה גם כלפי רוסיה, בכך שהטילה וטו נגד החלטה לחידוש מנדט הפאנל המיוחד שחקר את השימוש בנשק כימי בסוריה והביאה לסיום עבודתו ובשל אי עמידתה בהסכם עם ארה"ב מ-2013 שהבטיח כי סוריה תשמיד את הנשק הכימי שלה (23 בינואר, [NY Times](#)).

ועדת החקירה של מועצת זכויות האדם של האו"ם בדבר סוריה מגנה את החרפת האלימות במדינה

ב-6 בפברואר גינתה ועדת החקירה של מועצת זכויות האדם של האו"ם בדבר סוריה את החרפת האלימות במחוז אידליב ובמזרח עיטה שבסוריה. לדברי הוועדה, ההתקפות פגעו בצורה חמורה באוכלוסייה האזרחית, לרבות הרוגים רבים ומעל רבע מיליון אזרחים שברחו מבתייהם, וכללו גם תקיפות על בתי חולים, ועל פי דיווחים, אף שימוש בחומרים כימיים. יו"ר הוועדה אמר כי הצדדים לסכסוך מפרים את מחויבויותיהם לפי המשפט הבינלאומי ההומניטרי, כולל החובה להימנע מהתקפות על מתקנים וצוותים רפואיים. כמו כן, הוא טען כי במזרח עיטה, מעבר למשבר הומניטרי חמור כתוצאה מההתקפות, מבוצעים פשעים בינלאומיים של ירי ללא הבחנה והרעבה מכוונת של האוכלוסייה האזרחית. הוועדה קראה לצדדים לפעול לפי המשפט הבינלאומי ולנקוט בכל אמצעי הזהירות הנדרשים כדי להגן על אזרחים, והבהירה שתמשיך לחקור ולתעד הפרות של זכויות האדם בהקשר הסכסוך, של כל צד שמבצע אותן (6 בפברואר, UN).

דוח שנתי של האו"ם בדבר ההגנה על אזרחים באפגניסטן בשנת 2017

ב-15 בפברואר פורסם [דוח](#) על ידי שירות זכויות האדם של משלחת הסיוע של האו"ם באפגניסטן (UNAMA) בדבר ההגנה על אזרחים בעימות המזוין באפגניסטן בשנת 2017. לפי הדוח, במהלך השנה תיעדה משלחת הסיוע של האו"ם לאפגניסטן מעל 10,000 אזרחים שנפגעו, מתוכם מעל 3,000 הרוגים, כתוצאה מהעימות. מדובר בירידה בנפגעים משנת 2016. הירידה נבעה בעיקרה מפגיעה פחותה באזרחים במהלך לוחמה קרקעית, אך מספר הנפגעים מפגיעות התאבדות והתקפות מורכבות אחרות עלה בהשוואה לשנה הקודמת. עוד תועדה עלייה בהתקפות כנגד מקומות תפילה ומנהיגים דתיים. הדוח מציין את המאמצים של הכוחות האפגניים לשפר את ההגנה על אזרחים, לרבות אימוץ מדיניות לאומית בנושא וצעדים פרקטיים כגון הרחקת בסיסים מאזורים המאוכלסים באזרחים. הדוח כולל פירוט האחריות לפגיעה באזרחים בחלוקה לצדדים לעימות: הכוחות המתנגדים לשלטון אחראים ל-65% מהאזרחים שנפגעו, מתוכם אחראי הטאליבן ל-42% ודאע"ש ל-10%; כוחות התומכים בשלטון אחראים ל-20% מהאזרחים שנפגעו, מתוכם אחראים הכוחות האפגניים ל-16%, כוחות צבאיים בינלאומיים ל-2%. הדוח כולל גם המלצות לצדדים השונים לעימות בהקשר ההגנה על אזרחים.

ממשל טראמפ הודיע כי הוא מוסמך להמשיך להפעיל כוחות צבאיים בסוריה ובעיראק

ב-29 בינואר [השיב](#) משרד ההגנה האמריקאי לפנייתו של הסנאטור טים קיין, בעניין הבסיס המשפטי והמטרות להישארות כוחות אמריקאים בסוריה ובעיראק. בתשובתו הבהיר המשרד כי ההסמכה לשימוש בכוח משנת 2001 (AUMF) מתירה שימוש בכוח נגד אל-קאעידה, הטאליבן, כוחות הקשורים אליהם ודאע"ש. הלחימה מתמקדת בקבוצות אלו ואינה מופנית כלפי קבוצות אחרות, כולל המליציות השיעיות ושלוחיה של איראן. לגבי איראן יש בחינה נפרדת של אופי הפעילות הביטחונית. כן מובהר כי הלחימה בדאע"ש תמשיך, לאחר שחרור מרבית השטחים שהיו בשליטתו, עד שהארגון לא יוכל לתפקד גלובלית וכוחות מקומיים יהיו מסוגלים לרסנו. ה-

AUMF גם מכסה, לטענת המשרד, שימוש בכוח לצורך הגנה על כוחות ארה"ב ושותפותיה מפני גורמים שונים, במסגרת הלחימה בדאע"ש. לפיכך התקפות שונות של ארה"ב כנגד כוחות סורים, שהיוו איום, נכנסות תחת סמכות זו. ההתקפה על שדה התעופה הצבאי בסוריה בעקבות השימוש בנשק כימי לא התבססה על הסמכה זו, אלא על הסמכות של הנשיא להורות על שימוש בכוח כדי להגן על אינטרסים חשובים של ארצות הברית ונועדה להרתיע ולמנוע שימוש סורי בלתי חוקי בנשק כימי. בעיראק, קיימת הסמכה לשימוש בכוח משנת 2002 שמכוחה ניתן לפעול נגד איומים שמקורם בעיראק, אף אם אינם מכוסים תחת ההסמכה מ-2001. ישנה ביקורת לגבי הכללת דאע"ש במסגרת ההסמכה מ-2001, לאור הפיצול בין דאע"ש ואל-קאעידה. (22 בפברואר, [NY Times](#); לסקירה וניתוח של עמדת הממשל האמריקאי לגבי הצדקת הלחימה בדאע"ש ראו: [פטרישיה סטוטלמייר](#), 23 בפברואר, [Just Security](#)).

תמיכת ארה"ב בלחימה של ערב הסעודית בתימן

ב-28 בפברואר פרסם היועץ המשפטי למשרד ההגנה האמריקאי [מכתב](#) בדבר מעורבות ארה"ב בלחימה בתימן, בתגובה להחלטה שפרסמו סנאטורים אמריקאים הקוראת להסגת כוחות הצבא האמריקאים המעורבים בלחימה, לטענתם, ללא אישור הקונגרס. היועץ המשפטי טען במכתבו כי ארה"ב אינה מעורבת בפעולות "לחימה" בתימן, אלא מספקת תמיכה צבאית ומודיעינית בלבד לקואליציה של ערב הסעודית, ולכן אינה מפרה את החקיקה האמריקאית, המסדירה את התנאים למעורבות כוחות ארה"ב בלחימה (War Powers Resolution- WPR). **אונה האתיווי ואחרון חבילנד** מנתחים את טענת היועץ המשפטי. הם מסיקים כי פעולות הצבא בתימן לא מגיעות לכדי מעורבות ישירה בלחימה, תחת הפרשנות המסורתית של חקיקת ה-WPR: באשר לפריסת ספינות הצי האמריקאי בחופי תימן- לא מדובר במעורבות ישירה בלחימה, ולנשיא סמכות לפרוס כוחות במדינות זרות ללא אישור הקונגרס; באשר למבצעים נגד אל-קאעידה ודאע"ש בתימן- עמדתה העקבית של ארה"ב היא כי אלה כבר מאושרים על ידי הקונגרס, במסגרת חקיקה משנת 2001 שאישרה שימוש בכוח נגד ארגונים הקשורים להתקפות ה-11 בספטמבר; באשר לתדלוק מטוסי הקואליציה הסעודית ותמיכה נוספת- עולה שאלה פרשנית האם ה-WPR חלה גם על מעורבות עקיפה בדמות סיוע לכוחות זרים המעורבים בלחימה. הכותבים מציינים שנדרש מידע נוסף בדבר היקף התמיכה שמספקת ארה"ב וכן מזהירים מפרשנות רחבה מדי, שתקשה על משימות סיוע וייעוץ רבות שמבצע הצבא האמריקאי ברחבי העולם (1 במרץ, [Just Security](#)).

החלטה של מועצת הביטחון לקיים בסוריה הפסקת אש למטרת סיוע הומניטרי

ב-24 בפברואר אימצה מועצת הביטחון פה אחד [החלטה](#) הדורשת מכל הצדדים לסכסוך בן שבע השנים בסוריה, להפסיק להילחם באופן מיידי לפחות למשך 30 ימים רצופים, על מנת להבטיח הפסקת אש הומניטארית. בהחלטה דרשה המועצה שמיד לאחר הפסקת הלחימה, יאפשרו כל הצדדים גישה בטוחה של שיירות הומניטאריות לכל האזורים המבוקשים, לרבות אזורים תחת מצור. כמו כן, דרשה המועצה לאפשר לאו"ם ושותפיו לבצע פינויים רפואיים. בנוסף, המועצה קראה לצדדים להסיר את המצור על אזורים מאוכלסים ולהפסיק למנוע מהאוכלוסייה מזון ותרופות. ההחלטה אישרה כי הפסקת הלחימה לא תחול על פעולות צבאיות נגד דאע"ש, אל-קאעידה וקבוצות טרור נוספות (24 בפברואר, [UN](#)). יומיים לאחר אימוץ ההחלטה, רוסיה הכריזה

על הפסקת הלחימה למשך 5 שעות ביום בלבד. יום לאחר מכן, האו"ם דיווח על המשך לחימה באזור עיטה אף במהלך הפסקת הלחימה המוכרזת על ידי רוסיה ועל העדר אפשרות למעבר שיירות הומניטריות או לביצוע פינויים רפואיים (27 בפברואר, [ABC](#)).

מרץ:

דוח ממשל טראמפ בדבר המדיניות והמסגרת המשפטית לשימוש בכוח צבאי על ידי ארה"ב

ב-12 במרץ הגיש ממשל טראמפ לקונגרס [דוח](#) בדבר המדיניות והמסגרת המשפטית המנחה את השימוש בכוח צבאי ומבצעים ביטחוניים קשורים על ידי ארה"ב, בהתאם לדרישת החוק האמריקאי. אליסון מרפי וסקוט אנדרסון מסכמים את עיקרי הדוח. הדוח מתייחס למספר נושאים, ביניהם: מדינות בהן ארה"ב עשתה שימוש בכוח, מקורות הסמכות המשפטיים לפעולות צבאיות וביטחוניות של ארה"ב, שיתופי פעולה עם מדינות וגופים אחרים, יישום עקרונות משפטיים אמריקאים ובינלאומיים בזירות השונות, ומעצרים במהלך עימות מזוין. בין היתר, הדוח מאשר כי לנשיא יש סמכות חוקתית להחליט על שימוש בכוח צבאי בנסיבות מסוימות ללא אישור הקונגרס, הכוללת גם סמכות לעצור את לוחמי האויב (ומציין כי התקיפות בבסיס בסוריה בתגובה לשימוש בנשק כימי ב-2017 נעשו תחת סמכות זו), וכן מציין כי ארה"ב מיישמת כללים מחמירים מהנדרש כדיני המלחמה להגנה על אזרחים (14 במרץ, [Lawfare](#)); לניתוח נוסף של הדוח ראו: [דבורה פרלשטיין](#), 19 במרץ, [Opinio Juris](#).

ההתנקשות במרגל רוסי בבריטניה וטענת תרזה מיי כי מדובר בשימוש בלתי חוקי בכוח על ידי

רוסיה- ניתוח משפטי

ב-4 במרץ, על פי גורמים בריטיים, הורעלו סרגיי סקריפל, מרגל רוסי לשעבר שערק מהמדינה, ובתו בבריטניה, באמצעות רעל שפותח על ידי רוסיה. ראש ממשלת בריטניה, תרזה מיי, אמרה שהמסקנה היא שרוסיה אחראית לניסיון רצח של סקריפל ובתו ולסיכון חייהם של אזרחים בריטים נוספים, וכי הדבר מהווה שימוש בלתי חוקי בכוח של רוסיה כנגד בריטניה (7 במרץ, [הארץ](#); 14 במרץ, [UK GOV](#)). [דאפו אקנדה](#) ניתח את המשמעויות האפשריות של סיווג הפעולה כשימוש בכוח: ראשית, פתיחת האפשרות לשימוש בכוח נגדי מצד בריטניה במסגרת הגנה עצמית. הדבר עשוי להיות רלוונטי אם בריטניה תשקול פעילות סייבר בתגובה. שנית, שלילת האפשרות של רוסיה להצדיק את הפעולה כפעולת תגמול מותרת בתגובה להפרה מצד בריטניה. שלישית, אפשרות לטעון להפרה של נורמה קוגנטית (שלא ניתן לסטות ממנה), לה השלכות כנגד רוסיה במסגרת כללי אחריות מדינה. רביעית, אפשרות שהפעולה, בשל היותה הפרה של נורמה שמייצרת חובה כלפי כלל הקהילה הבינלאומית, מקימה זכויות גם למדינות שלישיות לנקוט בפעולות תגמול נגד רוסיה. לבסוף, אפשרות לתחולת מצב של עימות מזוין בינלאומי בין רוסיה לבריטניה, בו חלים דיני הלחימה (17 במרץ, [EJIL: Talk](#)); לניתוחים נוספים של היבטים משפטיים שונים של הסוגיה ראו: [אלכס וויטינג וריאן גודמן](#), 13 במרץ, [Just Security](#) ו**מרקו מילנוביץ'**, 15 במרץ, [EJIL: Talk](#).

דוח חדש של ועדת החקירה של מועצת זכויות האדם של האו"ם בדבר סוריה

ב-6 במרץ פורסם **דוח** של ועדת החקירה של האו"ם בדבר סוריה, המתעד הפרות של זכויות אדם ומשפט בינלאומי הומניטרי במדינה בין יולי 2017 לינואר 2018. הדוח מצא שבוצעו התקפות מכוונות וחסרות הבחנה המכוונות על אזרחים ועל מטרות מוגנות אחרות, הרעבה, כליאה בלתי חוקית, שימוש בנשק כימי ועוד, וכי פשעים כגון אלה בוצעו על ידי כל הצדדים לעימות. הדוח מציין כי התקפות הקואליציה הבינלאומית למיגור דאע"ש גבו מחיר גבוה בחיי אדם של אזרחים והקואליציה כשלה בנקיטת אמצעי הזהירות הנדרשים להגנה על אזרחים. כמו כן, מצויינים פשעים שבוצעו על ידי הכוחות הסורים. עוד מצויינת התקפה חסרת הבחנה של חיל האוויר הרוסי באזור מיושב באזרחים, שעשויה לעלות כדי פשע מלחמה. הדוח מדגיש את מדיניות העדר הענישה המוחלטת כלפי מבצעי פשעים אלה ואת הצורך שהקהילה הבינלאומית תנקוט בצעדים פרקטיים שיבטיחו צדק לקורבנות והטלת אחריות לפשעים (6 במרץ, UN).

אפריל:

חוקיות התקיפה בסוריה על ידי ארה"ב, צרפת ובריטניה

ב-13 באפריל תקפו ארה"ב, צרפת ובריטניה מטרות צבאיות בסוריה בעקבות התקיפה הסורית בנשק כימי בדומא ב-7 באפריל. בריטניה היא היחידה שפרסמה בסיס משפטי מסודר לתקיפה, לפיו התקיפה עמדה בשלושה תנאים הנדרשים לביצוע התערבות הומניטרית: ראיות משכנעות למצוקה הומניטרית קיצונית ונרחבת הדורשת סעד מיידי; העדר חלופה פרקטית לשימוש בכוח בכדי להציל חיים; השימוש בכוח הוא הכרחי ומידתי ומוגבל בזמן ובהיקפו למטרת הסיוע ההומניטרי (14 באפריל, GOV.UK). הצהרות נשיא ארה"ב ציינו כי התקיפה בוצעה בתגובה לשימוש הבלתי חוקי של ממשלת סוריה בנשק כימי ומטרתה להרתיע ולהקטין את יכולתה להשתמש בו (15 באפריל, The White House; 13 באפריל, Military Times). נשיא צרפת הצהיר כי "נחצה קו אדום" וכי התקיפה מוגבלת לפגיעה ביכולות המאפשרות לסוריה להשתמש בנשק כימי (13 באפריל, NY Times). ג'ק גולדסמית' ואונה התיאווני טוענים כי אמנת הנשק הכימי אינה מאפשרת שימוש חד-צדדי בכוח; התערבות הומניטרית אינה מקובלת כחריג לשימוש בכוח ללא אישור האו"ם; והטיעון של "לא חוקי אבל לגיטימי" מהווה מדרון חלקלק (14 באפריל, Just Security). מרקו מילנוביץ' טוען כי העובדה שצרפת וארה"ב לא סיפקו בסיס משפטי לתקיפה מעידה על הכרתן בכך שאין כזה, ומצביע על חוסר עקביות בבסיס שסיפקה בריטניה, בהגדרתה מהו אסון הומניטרי המצדיק התערבות בכוח (15 באפריל, EJIL: Talk). הרולד קו מציע שישה פרמטרים לחוקיותה של התערבות הומניטרית ומנמק מדוע חשוב שארה"ב תספק הצדקה משפטית רשמית להתערבות ההומניטרית שלה (16 באפריל, Just Security).

מיפוי התגובות של מדינות העולם לתקיפה בסוריה ע"י ארה"ב, צרפת ובריטניה

ב-7 במאי פורסם מיפוי שערכו מספר חוקרים של תגובות של כ-79 מדינות לתקיפה של ארה"ב, צרפת ובריטניה בסוריה, נגד מטרות הקשורות לתכנית הנשק הכימי של המדינה. ניתוח תגובות מדינתיות, של המדינות שהשתתפו בתקיפה, המדינות שהושפעו ומדינות צד שלישי, עשוי לסייע בהערכת האווירה הפוליטית כמו גם החוקיות של שימוש בכוח בנסיבות המקרה. צוין כי מדובר בפרויקט מתמשך, אשר יתעדכן כאשר יתווסף מידע רלוונטי חדש (7 במאי, [Just Security](#)).

עמדת משרד המשפטים האמריקאי בדבר חוקיות התקיפה בסוריה

ב-31 במאי עוזר היועץ המשפטי האמריקאי, סטיבן אנגל, [פרסם](#) את עמדת משרד המשפטים לפיה התקיפות האוויריות של ממשל ארה"ב בסוריה, בתגובה למתקפה בנשק כימי, היו חוקיות. העמדה גורסת כי הנשיא טראמפ הורה על התקיפות באופן חוקי, בהתבסס על שני פרמטרים: ראשית, הנשיא קבע באופן סביר כי שימוש בכוח ישרת אינטרסים לאומיים חשובים ובהם קידום יציבות אזורית, מניעת החרפת אסון הומניטארי, והרתעה מפני שימוש בנשק כימי; שנית, אופיין, היקפן ומשכן של פעולות הלחימה היו מוגבלים, בין היתר בכך שלא כללו הצבה של חיילים אמריקאים בשטח סוריה ובמיקודן בשלוש מטרות ספציפיות הקשורות לנשק כימי בלבד, כך שהן לא היו צפויות לעלות לכדי "מלחמה" במשמעותה החוקתית. לפיכך, לא נדרש אישור הקונגרס לתקיפות. **סטיב ולדק** מדגיש מספר היבטים בעמדת היועץ. בין היתר, הוא מציין שהעמדה שותקת ביחס לשאלת קיומה של הסמכה חקיקתית לשימוש בכוח במקרה זה וכן כי העמדה מתעלמת כמעט לחלוטין מהמשפט הבינלאומי (1 ביוני, [Just Security](#)).

דוח משרד ההגנה האמריקאי על פגיעה באזרחים במבצעים צבאיים בשנת 2017

ב-1 ביוני הגיש משרד ההגנה האמריקאי לקונגרס [דוח](#) על אזרחים שנפגעו במסגרת מבצעים צבאיים אמריקאים במהלך שנת 2017. הדוח מספק מידע ביחס לחמש זירות: המבצע הצבאי בעיראק וסוריה; המבצע הצבאי באפגניסטן, לרבות תמיכה בכוחות נאט"ו; הפעולות הצבאיות בתימן נגד אל-קאעידה ודאע"ש; הפעולות הצבאיות בסומליה נגד דאע"ש וא-שבאב; והפעולות הצבאיות בלוב נגד דאע"ש. על פי הדוח, ההערכה היא שבשלושת הזירות הראשונות יחד במהלך 2017 נהרגו כ-499 אזרחים ונפצעו כ-169. צוין גם כי אין למשרד מידע מהימן בדבר פגיעה באזרחים בשתי הזירות האחרות. הדוח מפרט את הפעולות שנקטו על ידי ארה"ב בכל זירה, וכולל גם תיאור מפורט של הליך ההערכה של נתוני פגיעה באזרחים על ידי המשרד והצעדים שנקטים למזעור נזק לאזרחים כתוצאה ממבצעים צבאיים. **מהנטי, חוסיין ומורחד** ניתחו את הדוח. הם מעירים כי על דוחות עתידיים לכלול מידע מפורט יותר: לגבי אי התאמות בין דיווחים עצמאיים על אזרחים הרוגים לבין ההערכות של משרד ההגנה; לגבי מקרי מוות של לוחמים (כדי שיתאפשר להבין כיצד ארה"ב מגדירה 'לוחם', ומתוך כך גם 'אזרח'); ולגבי חקירות שבוצעו

ותוצאותיהן. הכותבים גם מציעים הצעות לשיפור בנושא חקירה ודיווח על פגיעה באזרחים (13 ביוני, [Just Security](#)).

יולי:

החלטת מועצת הביטחון של האו"ם בדבר הגנה על ילדים בעימותים מזוינים
התקבלה ב-9 ביולי ([ההחלטה](#); 9 ביולי, [UN](#); 23 ביולי, [ASIL](#)).

אוגוסט:

בחוק תקציב משרד הביטחון האמריקאי לשנת 2019 נכללות הוראות לגבי שיפור הטיפול בסוגיה של נפגעים אזרחים במבצעים צבאיים של ארה"ב
החוק התקבל ב-13 באוגוסט ([פרטי החוק באתר הקונגרס](#)). לדיון בהוראות האמורות ראו: [ריטה סימיון](#), 24 ביולי, [Just Security](#); [גיונה נאפלס-מיטשל](#), 28 באוגוסט, [Just Security](#). כן ראו דיווח של [דפני אביתר](#) בדבר הכרה באזרחים נוספים שנהרגו במבצעים הצבאיים נגד דאע"ש ועמדתה לגבי צעדים שעל ארה"ב לנקוט לצד הוראות החוק החדשות שהתקבלו בנושא זה: 22 באוגוסט, [Just Security](#).

דוח של קבוצת מומחים שמינתה מועצת זכויות האדם של האו"ם מוצא שיש סבירות שבוצעו פשעי מלחמה בתימן על ידי כל הצדדים לסכסוך
הדוח פורסם ב-28 באוגוסט (28 באוגוסט, [UN](#); 7 בספטמבר, [Just Security](#)).

ספטמבר:

מזכיר המדינה פומפאו אישר לקונגרס האמריקאי כי ערב הסעודית ואיחוד האמירויות הערביות נוקטות בצעדים להפחתת הסיכון לפגיעה באזרחים ותשתיות אזרחיות בתימן; אישור שנדרש על פי החקיקה הנוגעת לסיוע הביטחוני למדינות אלה
האישור ניתן ב-11 בספטמבר ([הודעת מזכיר המדינה האמריקאי](#); 18 בספטמבר, [Just Security](#)).

הצבא האמריקאי עדכן כי מעל 1100 אזרחים נהרגו במתקפות בחובלת ארה"ב נגד דאע"ש בסוריה ובעיראק
העדכון נמסר ב-27 בספטמבר (27 בספטמבר, [Reuters](#)).

אוקטובר:

האזרח האמריקאי שהוחזק על ידי ארה"ב במעצר בעיראק ללא משפט מעל שנה בחשד להיותו לוחם דאע"ש שוחרר לחיק משפחתו בבחריין ודרכו האמריקאי בוטל, אך הוא שומר על אזרחותו האמריקאית במסגרת עסקת השחרור

הדיווח התקבל ב-29 באוקטובר (29 באוקטובר, [NY Times](#) ; ראו גם ניתוח היבטים משפטיים של המקרה: [רוברט צ'יסני](#), 29 באוקטובר, [Lawfare](#)).

האגודה למשפט בינלאומי פרסמה דוח בנושא שימוש בכוח

הדוח פורסם בתחילת אוקטובר (קישור לדוח במסמכי [הוועדה לעניין שימוש בכוח](#) ; אלונסו גורמנדי, 17 באוקטובר, [Opinio Juris](#)).

נובמבר:

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום (ICRC) השיק דוח של מומחים בינלאומיים בנושא עיקרון המידתיות במשפט הבינלאומי ההומניטרי

הדוח הושק ב-26 בנובמבר (פורסם בספטמבר) ([הדוח](#) ; 26 בנובמבר, [ICRC](#)).

ועדת החקירה הבינלאומית העצמאית בדבר סוריה של האו"ם פרסמה דוח בדבר המספרים הגבוהים של נעדרים ועצורים בסוריה שגורלם ומקום הימצאם לא ידוע

הדוח פורסם ב-27 בנובמבר ([הדוח](#) ; 28 בנובמבר, [UN OHCHR](#) ; 30 בנובמבר, [ASIL](#)).

תגובת ממשלת בריטניה לדוחות הוועדה למודיעין וביטחון של הפרלמנט בדבר טיפול בלתי הולם בעצורים והסגרות עצורים למדינות אחרות

התגובה פורסמה ב-22 בנובמבר ([תגובת ממשלת בריטניה](#) ; [הצהרת ראשת הממשלה תרזה מיי](#)).

ירי של רוסיה על ספינות אוקראיניות, תחרמת הספינות ומעצר אנשי הצוות - ניתוח לפי המשפט הבינלאומי

האירוע התרחש ב-25 בנובמבר (26 בנובמבר, [BBC](#) ; ראו ניתוח האירוע לפי המשפט הבינלאומי: גיימס קרסקה, 3 בדצמבר, [EJIL: Talk](#)).

דצמבר:

מאבטח לשעבר בחברת "בלקוטר", חברת פרטית לשירותי צבא וביטחון שארה"ב שכרה שירותיה במהלך מלחמת עיראק, הורשע על ידי בית משפט בארה"ב ברצח מדרגה ראשונה בגין

השתתפותו בירי והרג אזרחים רבים בעיראק ב-2007

ההחלטה על ההרשעה התקבלה ב-19 בדצמבר (19 בדצמבר, [Guardian](#) ; 20 בדצמבר, [Lawfare](#)).

מועצת הביטחון של האו"ם אימצה החלטה לשליחת צוות לפיקוח על יישום הסכם הפסקת אש שהושג בין הממשל לבין החות"ים בתימן ב-13 בדצמבר ביחס לאזורי לחימה מסוימים
ההחלטה התקבלה ב-21 בדצמבר (ההחלטה; 21 בדצמבר, [UN](#); 27 בדצמבר, [ASIL](#)).

מאבק בטרור

ינואר:

דוח ממשל טראמפ בדבר כניסת טרוריסטים זרים לארה"ב

ב-16 בינואר פרסמו משרד המשפטים והמשרד לביטחון לאומי האמריקאים [דוח](#) משותף לפי הצו המנהלי להגנת האומה מכניסה של טרוריסטים זרים לארה"ב. לפי הדוח, כשלושה מתוך כל ארבעה מורשעים בעבירות טרור בינלאומי, בין ספטמבר 2001 לסוף שנת 2016, הם זרים שנכנסו לארה"ב דרך מערכת ההגירה. כמו כן, הדוח מספק נתונים בדבר אלימות כלפי נשים על ידי זרים במהלך שנים אלו. פרסום של הבית הלבן בדבר הדוח מסכם כי מערכת ההגירה הנוכחית מסכנת את הביטחון הלאומי של ארה"ב, וכי יש לבטל את תכניות מתן האשרות בהגירה והגירה על בסיס קשרי משפחה מורחבת וליצור קריטריונים מהותיים לסינון, דוגמת כישורים או סיכויי השתלבות בחברה (16 בינואר, [The White House](#)). ליסה דניאלס, נורה אלינגסון ובנג'מין וויטס מבקרים את המידע שמציג הדוח ואת הצהרות טראמפ בדבר המסקנות העולות ממנו. הם מסבירים כי השיעור הגבוה של טרוריסטים זרים הוא תוצאה של כך שהדוח לא בחן נתונים של טרור מקומי-בו הורשעו מספר כפול של נאשמים מאשר בטרור בינלאומי, וכן שהדוח הכליל גם נאשמים זרים שהובאו לארה"ב במיוחד לשם העמדתם לדין, ללא קשר למערכת ההגירה. עוד הם טוענים שהוא לא עונה על שאלות חשובות, כגון: האם הטרוריסטים הזרים שנכללים בדוח אכן באים מהמדינות שנכללות בצו איסור הכניסה שהוציא טראמפ; כיצד נכנסו אותם זרים לארה"ב; והאם הם הקצינו את עמדותיהם בארה"ב או במדינות המוצא. לסיכום, טוענים הכותבים כי הדוח מציג את הנתונים בצורה מגמתית ומטעה, ואינו תומך בהצהרות טראמפ הקושרות בין הגירה לבין טרור (16 בינואר, [Lawfare](#)).

פברואר:

בית משפט לערעורים בארה"ב אישר פסיקה ששללה הטלת אחריות נזיקית על טוויטר בקשר להתקפה של דאע"ש, בגין אספקת חשבונות טוויטר לארגון

ב-31 בינואר אישר בית משפט לערעורים בארה"ב את החלטת הערכאה הדיונית לפיה אין להטיל על חברת טוויטר אחריות ביחס להתקפת טרור בירדן של ארגון דאע"ש, בגין אספקת חשבונות טוויטר לארגון, המסייעים לפעילותו. בית המשפט לערעורים פסק כי התובעים - משפחות קורבנות התקפת הטרור - לא הוכיחו כי התוכן בטוויטר גרם באופן ישיר לנזק שנגרם במות יקיריהם מההתקפה, בהתאם לדרישת הקשר הסיבתי לצורך הטלת אחריות נזיקית לפי חוק המאבק בטרור האמריקאי (6 בפברואר, [Lawfare](#)).

מרץ:

האיחוד האירופי פרסם המלצות לחברות האינטרנט בדבר הסרת תוכן טרוריסטי ופלילי

ב-1 במרץ [פרסמה](#) הנציבות האירופית אמצעים מומלצים למדינות האיחוד ולחברות רלוונטיות להתמודדות עם תוכן אינטרנטי בלתי חוקי, בטרם היא תכריע באם נדרשת חקיקה בנושא. ההמלצות חלות על סוגי תכנים שונים, כגון תוכן טרוריסטי, הסתה לשנאה ול אלימות, תוכן של ניצול מיני של ילדים ועוד. הנציבות מציינת כי תוכן בלתי חוקי ברשת מערער את אמון הציבור באינטרנט ומזמן איומים ביטחוניים. בין הצעדים המומלצים לגבי תוכן בלתי חוקי: אימוץ כלים פרואקטיביים לזיהוי והסרת תוכן בלתי חוקי, יידוע מיידי על ידי החברות של רשויות אכיפת החוק בדבר תוכן בלתי חוקי שמעלה איום לחיים או לביטחון ועידוד המדינות לקבוע חובה חוקית בהתאם. ההמלצות אף כוללות צעדים ספציפיים לגבי תוכן טרוריסטי, כגון הסרת תוכן כאמור על ידי החברות בתוך שעה מרגע שעודכנו על ידי הרשויות ויצירת הליכים לעיבוד מהיר של פניות בנושא מהרשויות (1 במרץ, [EU](#)).

אפריל:

בית משפט בארה"ב חייב את איראן לשלם פיצויים לנפגעי התקפת הטרור של 11/9

ב-30 באפריל [תורת](#) שופט יחיד בבית משפט פדרלי בניו-יורק ארה"ב כי איראן תפצה בני משפחה של קורבנות שנהרגו בהתקפת הטרור של 11 בספטמבר 2001, בסכום כולל של מיליארדי דולרים. התוצאה התאפשרה לאור חוק חדש משנת 2016, המאפשר למשפחות של קורבנות טרור לתבוע שחקנים מדינתיים בגין מעורבותם בהתקפות טרור. עם זאת, איראן כמובן לא הופיעה לדיון ויש סבירות נמוכה שיתאפשר לגבות את כספי הפיצוי (2 במאי, [The Jerusalem Post](#)).

ספטמבר:

פסיקת שופט פדרלי בארה"ב המחייבת את איראן בפיצויים לקורבנות פיגוע בערב הסעודית ב-1996, שגבה חיי 19 אנשי צבא אמריקאים

הפסיקה ניתנה ב-10 בספטמבר ([הפסיקה](#) ; 10 בספטמבר, [Reuters](#)).

אוקטובר:

חבית הלבן פרסם את האסטרטגיה הלאומית למאבק בטרור (לראשונה מאז 2011)

המסמך פורסם ב-4 באוקטובר ([מסמך האסטרטגיה](#) ; 4 באוקטובר, [The Atlantic](#)).

הוגש הדוח השנתי של דווחית האו"ם לנושא הגנה על זכויות אדם וחירויות במסגרת המאבק בטרור

הדוח הוגש ב-18 באוקטובר ([הדוח](#)); 18 באוקטובר, [UN](#); ראו גם הסבר על הדוח מאת דווחית האו"ם: [פיאונלה ני אאוליין](#), 19 באוקטובר, ([Just Security](#)).

חוק חדש בארה"ב המקל על תביעה אזרחית ומימוש פסקי דין בארה"ב כנגד ישויות זרות בגין מעשי טרור

החוק התקבל ב-3 באוקטובר ([החוק](#)); 3 באוקטובר, [White House](#); הארי גרייבר וסקוט אנדרסון, 25 באוקטובר, ([Lawfare](#)).

נובמבר:

משלחת הסיוע של האו"ם לעיראק והנציב העליון לזכויות אדם של האו"ם פרסמו דוח משותף לפיו נמצאו כ-202 קברי המונים של אלפי קורבנות באזורים שהיו בשליטת דאע"ש בעיראק
הדוח פורסם ב-6 בנובמבר ([הדוח](#)); 7 בנובמבר, [UN OHCHR](#); 14 בנובמבר, ([ASIL](#)).

משפט בינלאומי פלילי

ינואר:

דוח שנתי בנושא פיראטיות

ב-10 בינואר פרסמה הלשכה הימית הבינלאומית (IMB) את הדוח השנתי בנושא פיראטיות, לפיו בשנת 2017 נרשמו 180 אירועי פיראטיות ימית. מדובר במספר הנמוך ביותר מאז שנת 1995. לפי הדוח, בשנת 2017 פיראטים הצליחו לעלות על 136 כלי שיט, אירעו 22 ניסיונות תקיפת כלי שיט, נורה ירי על 16 כל שיט ונחטפו 6 כלי שיט. ב-15 תקריות נפרדות, 91 אנשי צוות נלקחו כבני ערובה וב-13 תקריות שונות נחטפו מכלי השיט שלהם 75 אנשי צוות. בשנה זו נהרגו שלושה אנשי צוות ו-6 נפצעו. המגמות המרכזיות שתועדו בדוח הן: ראשית, המשך הסכנה לכלי שיט באזור מפרץ גינאה, כאשר 10 מאירועי החטיפה אירעו בשטח הימי של ניגריה. שנית, פיראטים סומליים ממשיכים להוות סכנה. שישה פיראטים סומליים נעצרו על ידי הכוח הימי של האיחוד האירופי והועמדו לדין באשמת "ביצוע מעשה פיראטי". שלישית, הדוח ציין כי ישנה הצלחה חלקית בלבד באזור דרום-מזרח אסיה. לצד אכיפה אפקטיבית של הרשויות האנדונזיות, בפיליפינים מספר אירועי הפיראטיות יותר מהכפיל עצמו מהשנה שעברה. רוב האירועים היו בעצימות נמוכה וכנגד כלי שיט העוגנים בנמלים (10 בינואר, [ICC-CCS](#)).

תובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי הודיעה על פתיחת בדיקות מקדמיות של המצב בוונצואלה ושל המצב בפיליפינים

ב-8 בפברואר **הודיעה** תובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי על פתיחת בדיקות מקדמיות לגבי המצב בפיליפינים והמצב בוונצואלה- שתיחן חברות בבית הדין. בנוגע למצב בפיליפינים ייחקרו פשעים שבוצעו לכאורה החל מה-1 ביולי 2016, בהקשר של קמפיין "המלחמה בסמים" של הממשלה. נטען כי אלפי אנשים נרצחו על בסיס מעורבותם הנטענת בשימוש או בסחר בלתי חוקיים בסמים. בעוד שחלק נרצחו ככל הנראה במסגרת עימותים בין כנופיות, דווח כי רבים נרצחו על ידי המשטרה במסגרת פשיטות נגד סמים. בנוגע למצב בוונצואלה ייחקרו פשעים שבוצעו לכאורה מאז אפריל 2017, בהקשר של ההפגנות והתסיסה הפוליטית במדינה. נטען כי כוחות הביטחון השתמשו בכוח מופרז בתגובה להפגנות ועצרו באופן שרירותי אנשי אופוזיציה, שחלקם נחשפו להתעללות במעצר. דווח כי גם קבוצות מפגניים נקטו באלימות קשה שהובילה להרג מספר אנשי כוחות הביטחון. התובעת הדגישה כי האחריות הראשית לחקור ולהעמיד לדין על פשעים בינלאומיים היא של המדינות. עוד הבהירה כי בדיקה מקדמית אינה חקירה ממשית אלא תהליך של בחינת המידע הזמין כדי להחליט אם קיים בסיס סביר להתקדם לפתיחה בחקירה.

ערכאת קדם המשפט של בית הדין הפלילי הבינלאומי הורתה לתובעת בית הדין לספק מידע נוסף במסגרת בקשתה לאישור פתיחה בחקירה באפגניסטן

ב-5 בפברואר **הורת** הרכב קדם המשפט של בית הדין הפלילי הבינלאומי למשרד התובעת של בית הדין לספק מידע נוסף לצורך קבלת החלטתו לגבי אישור פתיחה בחקירה של המצב באפגניסטן. על פי ההרכב, המידע שסיפקה התובעת ביחס למבנה והתנהלות כוחות הביטחון האפגניים והכוחות האמריקאים במסגרת העימות מכסה רק חלקים מסוימים מפרק הזמן לגבי התבקשה פתיחה בחקירה וכן סופק מידע מועט מאוד לגבי פעילות דאע"ש באפגניסטן. ההרכב הורה לספק השלמת מידע בדבר פרקי הזמן החסרים. **קווין וון חלר** גורס כי בקשת התובעת לפתיחה בחקירה עומדת, על פניה, ברוב התנאים הנדרשים לאישור פתיחה בחקירה. להערכתו, ההרכב מבקש עוד מידע לצורך הערכת התנאי בדבר חומרת המעשים (gravity). הוא מבקר זאת, שכן המעשים המפורטים בבקשת התובעת הם בעלי חומרה מספקת לצורך אישור חקירה ומכיוון שההרכב יכול לדרוש מידע נוסף גם במסגרת ההליכים אם נאשם יעלה טענה של חוסר קבילות התיק, לרבות לגבי אי קיום דרישת החומרה (6 בפברואר, **Opinion Juris**).

הנחיות האו"ם לצוות שחוקר את פשעי דאע"ש בעיראק

ב-9 בפברואר פורסם **מסמך הגדרת התפקיד** לצוות שחוקר על ידי מועצת הביטחון במטרה לתמוך במאמצים המדינתיים להטיל אחריות על דאע"ש בגין פשעי מלחמה, פשעים נגד האנושות ורצח עם, שבוצעו בעיראק. הצוות הוקם בעקבות פניית ממשלת עיראק למועצת הביטחון באוגוסט 2017, לאחר שחרור העיר מוסול, בבקשה לסיוע בנושא. החלטת המועצה בעניין עוסקת רק בפשעי דאע"ש ולא בפשעי כוחות ממשלה או קבוצות אחרות במדינה. העיכוב בסיכום ההנחיות נבע מאי

הסכמה בדבר סיוע להליכים מדינתיים שתוצאתם עשויה להיות עונש מוות. עיראק בעלת אחד השיעורים הגבוהים ביותר בעולם בהשתתפות עונש מוות, והעונש מוטל אפילו בגין פשעים שלא כוללים נטילת חיי אדם. לבסוף, נקבע בהנחיות כי איסוף ראיות ייעשה לשם שימוש בהליכים פליליים הוגנים ועצמאיים, התואמים לחוק הבינלאומי החל, שיערכו על ידי בתי משפט מדינתיים מוסמכים, ולכל שימוש אחר אשר ייקבע בהסכם עם ממשלת עיראק בכל מקרה לגופו (19 בפברואר, [Just Security](#)).

ועדה של האו"ם לזכויות אדם בדרום סודן הצביעה על מעל 40 חשודים בביצוע פשעים בינלאומיים המועמדים להישפט בערכאות שנקבעו בהסכם השלום

ב- 23 בפברואר הודיעה ועדה לזכויות אדם בדרום סודן, שמונתה על ידי מועצת זכויות האדם של האו"ם, כי אספה ראיות הקושרות מעל 40 בכירים בצבא לביצוע פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות במסגרת מלחמת האזרחים במדינה. הוועדה הוסמכה, בין היתר, לאסוף ראיות שישמשו בבית הדין ההיברידי המיוחד ובערכאות נוספות שהוסכם עליהם במסגרת הסכם השלום שנחתם ב-2015. לדברי יו"ר הוועדה, ניתן להקים את בית הדין מיד ולהתחיל בהגשת כתבי אישום. הוועדה פרסמה את הדוח הראשון שלה בעניין איסוף הראיות, המתעד מקרים קשים ביותר של אכזריות נגד אזרחים, הכוללים עקירת עיניים, שיסוף גרונות וסירוס; גיוס ילדים למלחמה; אונס ואלימות מינית, גם כלפי גברים; הרס בתים בקנה מידה תעשייתי; ועוד. המצב הביא למשבר פליטים מהחמורים בעולם. הדוח קובע כי האלימות מכוונת נגד אזרחים על בסיס זהותם האתנית. הדוח מציין כי המערכת המשפטית המדינתית אינה מתפקדת ואינה מסוגלת לטפל בפשעים חמורים. בנוסף, ראיות חשובות הולכות ונעלמות- עדים נהרגים, ראיות פיזיות מושמדות ונהרסות מדי יום. בין המלצותיה, הוועדה קוראת לממשלה לסכם בהקדם האפשרי עם האיחוד האפריקאי את הקמת בית הדין ההיברידי (23 בפברואר, [UN](#)).

פסיקת בית המשפט לערעורים של קניה קובעת כי המדינה מחויבת לעצור את נשיא סודן, אל-באשיר, באם יחזור לקניה, לאור צו המעצר של בית הדין הפלילי הבינלאומי

בחודש פברואר קבע בית המשפט לערעורים בקניה כי ממשלת קניה, בכך שהזמינה את נשיא סודן למדינה ולא עצרה אותו, הפרה את חובותיה הבינלאומיות. טים פיש הודג'סון מנתח את פסק הדין ומסביר כי מדינות אפריקאיות רבות מצויות, לתפיסתן, בהתנגשות בין חובתן לעצור את נשיא סודן לפי חוקת בית הדין הפלילי הבינלאומי לבין חובתן לכבד את החסינות הדיפלומטית שלו כראש מדינה. אולם, בית המשפט לערעורים בקניה קבע, בהסתמך על משפטי נירנברג, כי פושעים אינם יכולים להסתתר מאחורי תפקידיהם הרשמיים בכדי להימלט מעונש. עוד ציין בית המשפט כי הפרת נורמות יסודיות מחייבות (*jus cogens*) מהווה ויתור על הזכות לחסינות, ובפרט ביצוע פשעים נגד האנושות מהווה חריג לחסינות. בית המשפט הוסיף כי הזמנת נשיא סודן על ידי הממשלה מפרה את חוקת קניה עצמה. עם זאת, בית המשפט ביטל את צו המעצר הזמני שהוצא נגד נשיא סודן על ידי בית המשפט הגבוה בקניה, שכן החוק המדינתי דורש שצו כזה ייקבע במקרה של דחיפות. המשמעות היא, לפי הודג'סון, שיידרש להוציא צו מעצר כאמור באופן מיידי לפני או במהלך ביקור עתידי של נשיא סודן במדינה (27 בפברואר, [Opinio Juris](#)).

נשיא הפיליפינים הודיע על פרישה מחוקת רומא וקורא לפרישה המונית

ב-16 במרץ הודיע נשיא הפיליפינים למזכ"ל האו"ם על החלטתו לפרוש מחברות בבית הדין הפלילי הבינלאומי. פרישת הפיליפינים באה לאחר שתובעת בית הדין פתחה בבדיקה מקדמית בדבר פשעים שביצעו הנשיא ובכירים בממשלו במסגרת מאבקו למיגור הסמים במדינה, במהלכו נהרגו כ-4,000 פיליפינים על ידי המשטרה. הנשיא אף קרא בנאום שנשא למדינות נוספות לפרוש מחוקת בית הדין. הפרישה תכנס לתוקפה שנה לאחר ההודעה על הפרישה. בתגובה שפרסם בית הדין לפרישה, הובהר כי אין לפרישה כל השפעה על הליכים שכבר מתנהלים, או על עניינים שיישקלו בבית הדין קודם לכניסת הפרישה לתוקף. לבית הדין סמכות על פשעים שבוצעו בתקופה בה המדינה הייתה חברה בבית הדין (16 במרץ, Reuters; 18 במרץ, Reuters; 20 במרץ, ICC).

פסק דינו של בית הדין הפלילי הבינלאומי בערעור של חמישה נאשמים שהורשעו בעבירות שיבוש מהלכי משפט בחקשר תיק במבה

ב-8 במרץ דחתה ערכאת הערעורים של בית הדין הפלילי הבינלאומי את ערעורם של חמשת המורשעים בתיק במבה ואח' על הרשעתם. חמשת הנאשמים הורשעו על ידי בית הדין באוקטובר 2016 בעבירות של שיבוש מהלכי משפט במסגרת ההליך הפלילי כנגד במבה, מפקד מיליציה מקוננו שהורשע בביצוע פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות ברפובליקה המרכז-אפריקאית. לצד דחיית ערעורם על מרבית סעיפי ההרשעה, שלושה מהנאשמים, לרבות במבה, זוכו מהאישום של הצגת ראיות מזויפות או כוזבות. כמו כן, הערכאה קיבלה את ערעור התביעה לגבי גזרי הדין של שלושה נאשמים, לרבות במבה, וקבעה בין היתר כי הערכאה הדיונית ביצעה מספר טעויות בהערכת חומרת העבירות. עניינם של שלושת הנאשמים הוחזר לערכאה הדיונית לקביעת גזרי דין חדשים (8 במרץ, ICC).

שני פסקי דין של בית הדין הפלילי הבינלאומי בעניין פיצויים לקורבנות בתיקים אל-מאדי וקטנגה

ב-8 במרץ פסקה ערכאת הערעורים של בית הדין הפלילי הבינלאומי בשני ערעורים בעניין פיצויים לקורבנות במסגרת שני תיקים- אל-מאדי וקטנגה. בראשון, קבעה הערכאה, בין היתר, כי בית הדין יכול להאציל ל"קרן לקורבנות" (גוף שאינו משפטי) את מלאכת קביעת הזכאות לפיצויים פרטניים (בהתאם לקריטריונים שנקבעו). עם זאת, הקורבנות יוכלו לערער על החלטת הקרן בדבר זכאותם בפני בית הדין. בשני, לצד אמירות לעניין אופן קביעת סכום הפיצוי, דחתה הערכאה את הטענה כי לקורבנות חייב להיות ייצוג משפטי מתמשך ורציף לאורך כל הליך הפיצויים. שון שאן מינג יאו מנתח את פסקי הדין בהיבט של זכות הגישה לערכאות של הקורבנות, ומבקר את העובדה שבשני המקרים נתנו ערכאות הערעור עדיפות ללשון חוקת בית הדין המקנה שיקול דעת פרוצדורלי רחב לבית הדין, על פני התערבות לצורך מתן מענה מלא יותר לזכויות אדם מסוימות (8 במרץ, ICC; 8 במרץ, ICC; 9 באפריל, EJIL: Talk).

ערכאת הערעור של מנגנון האו"ם לבתי דין פליליים בינלאומיים (מנגנון ההמשך ל-ICTY) הפכה חלקית את זיכיון של ווייסלב ששל והרשיעה אותו בפשעים נגד האנושות

ב-11 באפריל **הפכה** חלקית ערכאת הערעור של המנגנון השיורי לבתי דין פליליים בינלאומיים את זיכיון של ווייסלב ששל, נשיא המפלגה הסרבית הרדיקלית שהיה חבר פרלמנט בסרביה בזמן מלחמות הבלקן. ההרכב הרשיע את ששל תחת חלק מסעיפי כתב האישום, בפשעים נגד האנושות של הסתה לגירוש, לרדיפה (עקירה בכפייה) ולמעשים לא אנושיים אחרים (העברה בכפייה) ובפשע נגד האנושות של ביצוע רדיפה (על בסיס הפרת הזכות לביטחון). בפרט, הרכב הערעור מצא שערכאת המשפט טעתה בכך שלא ייחסה לששל אחריות על נאום שנשא בסרביה ב-1992, בו קרא לגירוש של האוכלוסיה שאינה סרבית. כמו כן, הוא קבע כי יש מספיק ראיות לכך שהתקיימה התקפה נרחבת ושיטתית נגד האוכלוסיה האזרחית שאינה סרבית בקרואטיה ובבוסניה והרצגובינה. נגזרו על ששלי 10 שנות מאסר (11 באפריל, [UN MICT](#)).

מפקד מיליציה לשעבר מליבריה שנכנס לארה"ב, נדון למאסר של 30 שנים על בסיס חוקי הגירה בארה"ב

ב-19 באפריל מפקד מיליציה לשעבר מליבריה, מוחמד ג'באטה, שהורשע בתרמית הגירה בגין מסירת מידע שקרי לרשויות ההגירה בארה"ב, נדון ל-30 שנות מאסר. אלכסנדרה אינסינגה מציינת כי מדובר באחד העונשים החמורים ביותר שהוטלו אי פעם על עבירה זו. השופט נימק, כי מתחם הענישה המנחה עבור העבירה, העומד על 15-21 חודשים, הוא פוגעני באופן שערורייתי לאור העדויות שהוצגו. ג'באטה הורשע משום ששיקר לגורמי הגירה על תפקידו כלוחם ומפקד במלחמת האזרחים בליבריה, ומסר להם כי מעולם לא ביצע פשע, למרות שעל פי ראיות ועדויות שנשמעו במשפט ביצע עוולות כגון רצח, עינויים, אונס ועוד. השימוש בחוקי ההגירה ולא בחוקים פליליים העוסקים ישירות בפשעי מלחמה ופשעי אלימות אחרים נובע ממגבלות תחולה שונות שקיימות בחקיקה מהסוג האחרון בארה"ב במקרים כגון זה. בליבריה, עד היום אף אחד לא נשא באחריות על הפרות זכויות אדם בזמן המלחמה (24 באפריל, [Just Security](#)).

ערכאת הערעורים של בית הדין הפלילי הבינלאומי זיכתה את ז'אן-פייר במבה גומבו, לאחר שהורשע על ידי ערכאת המשפט, מביצוע פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות

ב-8 ביוני **זיכתה** ערכאת הערעורים של בית הדין הפלילי הבינלאומי את ז'אן-פייר במבה גומבו מביצוע פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות. במבה הורשע בפשעים אלה על ידי ערכאת המשפט בגין אחריותו כמפקד בעל שליטה אפקטיבית על חיילי "התנועה לשחרור קונגו" (MLC), לפשעי רצח, אונס וביזה שביצעו החיילים ברפובליקה המרכז אפריקאית בין אוקטובר 2002 למרץ 2003. ערכאת הערעור מצאה כי ערכאת המשפט טעתה בשני עניינים מרכזיים: הרשעת במבה במעשים שלא נכללו באישומים שאושרו נגדו, ואופן הערכת השאלה האם במבה נקט בכל האמצעים

הדרושים והסבירים כדי למנוע את ביצוע הפשעים על ידי פקודיו, לדכאם או להעניש בגינם, בהתחשב בכך שהיה מפקד המרוחק מהזירה שבארץ זרה וכי, לטענתו, פנה לרשויות ברפובליקה המרכז אפריקאית בעניין הפשעים (8 ביוני, ICC; 8 ביוני, [תקציר פסק הדין](#)). [בהצהרה שפרסמה תובעת בית הדין בתגובה לזיכוי במבה](#), הביעה דאגתה מן הסטייה שיש בהחלטה זו מהסטנדרט המקובל להתערבות בממצאים עובדתיים של ערכאת המשפט וכן מהפרקטיקה המקובלת בדבר הפירוט הנדרש לצורך הבאת אישומים בתיקים של עוולות נרחבות והמוניות, שתקשה מעתה על העמדה לדין בתיקים כאלה, בפרט של מפקדים המרוחקים מההתרחשות. היא אף ציינה את העובדה שהרשעתו של במבה התקבלה בערכאת המשפט פה אחד, בעוד שבערכאת הערעור שניים משופטי ההרכב החזיקו בדעת מיעוט שהתנגדה לזיכוי ואחד משופטי דעת הרוב אף העדיף לקיים משפט חדש על פני זיכוי (13 ביוני). [אלכס וויטנינג](#) מבקר את פסק הדין על שינוי הכללים, הן לגבי שלב אישור האישומים הקודם למשפט והן לגבי שלב הערעור, בכך שהשינוי מצמצם את כוחו של שלב המשפט, שבו מוצגות הראיות במלואן, באופן שעלול להביא לתוצאות פחות צודקות (14 ביוני, [Just Security](#)). לניתוחים נוספים ראו: [גינפר טראחן](#), המבקרת את סטנדרט ההתערבות שהפעילה ערכאת הערעורים בממצאי ערכאת המשפט (25 ביוני, [Opinio Juris](#)); [אלכסנדר היינץ](#), המציג טיעונים התומכים בפסיקת ערכאת הערעורים (18 ביוני, [Opinio Juris](#)); [ומיילס ג'קסון](#), המתמקד בסוגיית המניע של המפקד בנקיטתו אמצעים למניעת פשעים או ענישתם והשפעתו, ששיחקה תפקיד מרכזי בהחלטת הזיכוי (15 ביוני, [EJIL: Talk](#)).

בתיק נפרד, הורשע במבה על ידי בית הדין בשיבוש הליכי משפט בהקשר לתיק העיקרי. לאחר זיכוי בתיק העיקרי, ב-12 ביוני הורה בית הדין על שחרורו הזמני בתנאים של במבה, עד לדיון בדבר גזר דינו בתיק הנפרד. זאת, בין היתר משום שבמבה ריצה עד כה מעל 80% מהעונש המקסימלי בתיק זה (12 ביוני, ICC).

יולי:

בית הדין הפלילי הבינלאומי יכול להפעיל את סמכותו ביחס לפשע התוקפנות
הפעלת הסמכות נכנסה לתוקף ב-17 ביולי (18 ביולי, [Opinio Juris](#); [Coalition for the ICC](#)).

אוגוסט:

דוח ועדת הבדיקה שהקימה מועצת זכויות האדם של האו"ם בעניין מיאנמר קובע כי יש לחקור ולחעמיד לדין בכירים בצבא מיאנמר בגין פשעים בינלאומיים כולל רצח עם
הדוח פורסם ב-27 באוגוסט ([הדוח](#)); 27 באוגוסט, UN; 27 באוגוסט, [Guardian](#); 27 באוגוסט, [Washington Post](#)).

ערכאת קדם-המשפט של בית הדין הפלילי הבינלאומי קבעה שיש לבית הדין סמכות שיפוט בעניין גירושם (לכאורה) של בני הרוהינגה ממיאנמר, ותובעת בית הדין פתחה בבדיקה מקדמית מלאה

ב-6 בספטמבר החליטה ערכאת קדם-המשפט של בית הדין הפלילי הבינלאומי שלבית הדין יש סמכות שיפוט ביחס לגירוש לכאורה של בני הרוהינגה ממיאנמר לבנגלדש, על אף שמיאנמר אינה חברה בבית הדין. הערכאה קבעה כי בית הדין יכול להפעיל סמכותו אם רכיב מסוים או חלק מפשע שבסמכותו התבצע בשטחה של מדינה חברה. הערכאה מצאה כי רכיב מסוים מפשע הגירוש, הרכיב של חציית גבול, התבצע בשטחה של בנגלדש, שהיא חברה בבית הדין, ולכן יש לבית הדין סמכות ביחס לפשע נגד האנושות של גירוש שבוצע לכאורה נגד בני הרוהינגה. הערכאה הוסיפה כי בית הדין יכול להפעיל סמכותו גם ביחס לכל פשע אחר שבסמכות בית הדין, כגון פשע נגד האנושות של רדיפה או של מעשים לא אנושיים אחרים, אם ימצא שרכיב או חלק ממנו בוצעו בבנגלדש (6 בספטמבר, [ICC](#)). ב-18 בספטמבר הודיעה תובעת בית דין כי לאור החלטה זו של ערכאת קדם-המשפט תיפתח בדיקה מקדמית מלאה של המצב. התובעת הבהירה כי הבדיקה יכולה להקיף מעשים שונים שהביאו לעקירתם ממושבים של בני הרוהינגה, לרבות נישולם מזכויות בסיסיות, הרג, אלימות מינית, היעלמות כפויה, הרס וביזה (18 בספטמבר, [ICC](#)).

מועצת זכויות האדם של האו"ם קיבלה החלטה על הקמת מנגנון לאיסוף ראיות בדבר ביצוע פשעים בינלאומיים חמורים במיאנמר החל מ-2011

ההחלטה התקבלה ב-28 בספטמבר (ההחלטה; 28 בספטמבר, [UN HRC](#)).

נאום היועץ לביטחון לאומי בארה"ב, ג'ון בולטון, על מדיניות ארה"ב ביחס לבית הדין הפלילי הבינלאומי

הנאום נמסר ב-10 בספטמבר (נאום בולטון; 12 בספטמבר, תגובת בית הדין לנאום). כמו כן, ראו התייחסויות וניתוחים בדבר נאום בולטון: דיוויד שפר, 10 בספטמבר, [Just Security](#); אלכס ווייטינג, 10 בספטמבר, [Just Security](#); ג'ון בלינגר, 10 בספטמבר, [Lawfare](#); דיוויד בוסקו, 11 בספטמבר, [Lawfare](#); ג'יין סטרומסט', 14 בספטמבר, [Just Security](#); דאפו אקנדה, 14 בספטמבר, [EJIL: Talk](#); סרגיי וסילייב, 17 בספטמבר, [Just Security](#); מרטי לדרמן, 20 בספטמבר, [Just Security](#); בן בטרס, 24 בספטמבר, [Just Security](#). בנוסף, ראו ריכוז תגובות של מדינות בעולם לנאום: 18 בספטמבר, [Just Security](#).

תובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי החליטה לסגור את הבדיקה מקדמית וקבעה כי אין מקום לפתוח בחקירה פלילית בנוגע למצב בגבון

ההחלטה התקבלה ב-21 בספטמבר (הודעת התובעת; זאת סיכום הבדיקה המקדמית בעניין גבון).

בית הדין הפלילי הבינלאומי נתן את גזר הדין הסופי בתיק של במבה ואח', בעניין שיבוש הליכי משפט, לאחר שהתיק הוחזר מערכאת הערעורים לשם קביעה מחדש של גזר הדין
גזר הדין ניתן ב-17 בספטמבר (החלטת על גזר הדין; 17 בספטמבר, ICC).

נובמבר:

הטריבונל המיוחד של קמבודיה הרשיע שני מנהיגים בכירים לשעבר של הקמר רוז' ברצח עם, פשעים נגד האנושות והפרות חמורות של אמנות ג'נבה

ב-16 בנובמבר, הטריבונל המיוחד של קמבודיה, שהוקם ב-2003 על ידי ממשלת קמבודיה והאו"ם במטרה להעמיד לדין על פשעים חמורים שביצעו בכירי הקמר רוז', הרשיע שני בכירים לשעבר בקמר רוז' בביצוע רצח עם, פשעים נגד האנושות והפרות חמורות של אמנות ג'נבה, על בסיס השתתפותם במיזם פלילי משותף (Joint Criminal Enterprise), בקמבודיה בין 1975 ל-1979, וזן אותם למאסר עולם. בין הפשעים הפרטניים שהורשעו בביצועם: רצח עם של הקבוצה האתנית והגזעית של הווייטנאמים, פשעים נגד האנושות של רצח, שיעבוד, עינויים, רדיפה על בסיס עילות פוליטיות, דתיות וגזעיות, מעשים לא אנושיים אחרים שכוללים העברה כפויה, נישואים בכפייה ואונס. הנאשמים גם הורשעו בסיוע לביצוע פשע נגד האנושות של רצח במחנות עבודה ומרכזים ביטחוניים בגין הרוגים כתוצאה מהתנאים באתרים אלה, לרבות מחסור באוכל, מים וטיפול רפואי וכן עבודה קשה בכפייה. אחד מהנאשמים - Nuon Chea, הורשע גם ברצח עם של הקבוצה האתנית והדתית של הצי'אמים, על בסיס אחריותו כמנהיג. הטריבונל מצא שהוא פעל כדי ימינו של פול פוט והיה בעל תפקיד מרכזי בעיצוב ויישום המדיניות הפלילית והתעמולה של המפלגה הקומוניסטית בקמבודיה דאז (CPK), ששלטה במדינה. ביחס לנאשם השני - Khieu Samphan, הטריבונל קבע שהוא עודד והסית לביצוע המדיניות הפלילית, הפך אותה לחוקית, הנחה ואימן על יישומה. הטריבונל קבע כי המפלגה הקומוניסטית הקימה מחנות עבודה וכפתה על האוכלוסייה לעבוד בתנאים לא אנושיים, וכן שהקימה מרכזים ביטחוניים בהם עונו והוצאו להורג מי שנתפסו כאויבי המשטר, נשותיהם וילדיהם. כמו כן, המפלגה הנהיגה מדיניות נגד וייטנאמים, צ'אמים ובודהיסטים בקמבודיה, שכללה גירוש, הרג המוני ופגיעה בחופש הדת, באנשי דת ובסמלי דת. מדיניות נוספת הייתה של נישואים בכפייה וחייב בקיום יחסי מין והבאת ילדים. יצוין כי שני הנאשמים הורשעו כבר במסגרת הליך קודם ב-2014 בפשעים נגד האנושות בהקשר של העברה כפויה של אוכלוסייה ונידונו למאסר עולם (תקציר פסק הדין באנגלית; הודעת הטריבונל; 30 בנובמבר, ASIL). אלינה בלטה כתבה על תרומתו של פסק הדין כדוגמא להצלחת המאבק להשגת צדק עבור קורבנות, ובהדגשת חשיבות ההשתתפות של אזרחים בהליך, שתרמה לחשיפת פשעים נוספים שהתבצעו, כגון נישואים בכפייה, ולהכרה בנזק שהסבו לקורבנות (20 בנובמבר, Opinio Juris). אנדרו בויל הסביר את הרקע להליך ואת ממצאיו המרכזיים של פסק הדין (19 בנובמבר, Just Security).

שופטי בית הדין הפלילי הבינלאומי אימצו תיקונים לתקנות בית הדין בעניינים פרוצדורליים, שנדרשו בעקבות הפעלת סמכות בית הדין על פשע התוקפנות החל מיולי 2018
התיקונים אומצו ב-12 בנובמבר (15 בנובמבר, ICC).

זכויות אדם

ינואר:

מומחי זכויות אדם של האו"ם גינו את השימוש של ערב הסעודית בחקיקה נגד טרור לרדיפת פעילי זכויות אדם

ב-2 בינואר גינו מומחי זכויות אדם של האו"ם את השימוש של ערב הסעודית בחקיקה ביטחונית וחקיקה נגד טרור כנגד פעילי זכויות אדם. מאז ספטמבר נעצרו בערב הסעודית יותר משישים אנשי דת, עיתונאים, סופרים, אנשי אקדמיה ופעילים חברתיים, על בסיס חוקים כאמור. כעת, המומחים קוראים לשחרור כל העצורים הרלוונטיים ולפיצויים. לדבריהם, ב-2016 נבחרה ערב הסעודית לחברה במועצת זכויות האדם של האו"ם, ולמרות זאת המשיכה לבצע מעצרים שרירותיים ולרדוף פעילי זכויות אדם (2 בינואר, UN). פיאונלה ני אאוליין טוענת כי רדיפות אלו מתאפשרות בעיקר בשל ההגדרות המעורפלות של טרור בחקיקות המדינתיות. לדודה, יש להוקיע שימוש לרעה בחוקים נגד טרור על ידי מדינות כאמצעי לתקיפת ביקורת פנימית מצד החברה האזרחית. היא מדגישה שהשלמה עם כך מחלישה את הביטחון של כלל מדינות העולם (5 בינואר, Just Security).

ארגון Human Rights Watch פרסם הדוח השנתי שלו בדבר זכויות אדם בעולם

ב-18 בינואר פרסם הדוח השנתי של ארגון Human Rights Watch, הסוקר פרקטיקות הנוגעות לזכויות אדם במעל 90 מדינות במהלך שנת 2017. בדוח יש התייחסות להתגברות התופעה של פחד מזרים ואיסלאמופוביה. הדוח מציין את צרפת כדוגמה להצלחת ההתנגדות לפופוליזם של פחד מזרים. בניגוד לכך, באוסטריה ובהולנד מנהיגי מפלגות מרכז-ימין אימצו עמדות של פחד מזרים ובכך הפכו אותן למקובלות בשיח המרכזי. עוד מצוין כי מדיניותו של הנשיא טראמפ בארה"ב עוררה תגובת נגד של תמיכה בהגנה על זכויות אדם מצד ארגונים, משפטנים ואף חברי מפלגתו שלו. מדינות כגון טורקיה, מצרים וסין מצוינות ככאלה שדיכאו מחאה והתנגדות ציבורית ללא התערבות מספקת מצד הקהילה הבינלאומית. לגבי ישראל, הדוח מתמקד בזכויות הפלסטינים. הוא מציין כי ישראל מפעילה מערכת מפלה של הגבלות כלפי הפלסטינים בגדה, בעוד מתנחלים זוכים ליחס מועדף וכי היא ממשיכה להגביל את התנועה אל ומרצועת עזה. מצוינים בפרט חוק ההסדרה, הריסת בתי פלסטינים כחלק מפרקטיקה מפלה המונעת מתן היתרי בנייה, שביתת הרעב של האסירים הפלסטינים, והאירועים סביב הר הבית, במסגרתם מוזכרת גם ההתקפה נגד ישראלים וגם השימוש בכוח על ידי ישראל. לגבי הרשות הפלסטינית וחמאס נכתב כי הם מדכאים ועוצרים באופן שרירותי מתנגדים ומבקרי שלטון וכן נוקטים ביחס פוגעני ובעינויים כלפי עצורים. צוין כי חמאס הוציא אנשים להורג ללא הליך הוגן. לבסוף, צוין כי בין ינואר לנובמבר 2017 כוחות

הביטחון הישראליים הרגו 62 פלסטינים, לרבות 14 ילדים ופלסטינים הרגו לפחות 15 ישראלים (18 בינואר, [HRW](#)).

פברואר:

בית המשפט האינטר-אמריקאי לזכויות אדם פרסם חוות דעת בדבר חובות מדינות תחת האמנה האמריקאית לזכויות האדם בחקשר של נזקים סביבתיים

ב-7 בפברואר פרסם בין המשפט האינטר-אמריקאי לזכויות אדם חוות דעת מיעצת, שניתנה בעקבות בקשה של קולומביה, בדבר מחויבויות המדינות החברות באמנה האמריקאית לזכויות אדם ביחס לפעולות תשתית היוצרות סכנה לנזק סביבתי. הבקשה ניתנה על רקע חששות מפני פרויקטים מתוכננים של ניקרגואה. בית המשפט קבע שהאמנה האמריקאית לזכויות אדם כוללת זכות לחיים בסביבה בריאה, וכי לזכות זו השלכות גם על הזכויות לחיים, לכבוד האדם, לבריאות ועוד. כן הוא קבע כי מכוח האמנה מוטלת חובה על המדינות להימנע מפעולות שעלולות לגרום נזקים סביבתיים חוצי-גבולות, שעשויים להשפיע על זכויות האדם של אנשים שמחוץ לשטח. נקבע שאנשים כאמור שזכויותיהם הופרו ייחשבו כמצויים תחת סמכות השיפוט של המדינה שבשטחה או תחת שליטתה האפקטיבית בוצעו הפעולות. כמו כן, בית המשפט קבע כי על המדינות חובה להימנע מכל פגיעה בלתי חוקית בסביבה באופן שמשפיע על קיום בכבוד, וכן חובות "חיוביות" למנוע סכנה צפויה הנשקפת לקבוצה. בית המשפט אף פירט חובות ספציפיות בחקשר נזקים סביבתיים, מהותיות ופרוצדורליות, הנובעות מהזכות לחיים ולכבוד האדם (26 בפברואר, [EJIL: Talk](#)). מוניהקה פריה-טינטה וסימון מילנס מציינים כי מדובר בפסיקה ראשונה של בית דין לזכויות אדם אשר מתייחסת לדיני איכות הסביבה באופן כולל. מעבר לכך, חשיבותה המרכזית של חוות הדעת היא בהענקת עילת תביעה לאדם נגד מדינה שאינה מדינתו. בית הדין פותח פתח להעלאת תביעות על פגיעה בזכויות אדם בגין נזק סביבתי שנגרם מחוץ לשטח המדינה אם מקורו בפעילות שנעשתה תחת שליטתה האפקטיבית. הם מציינים כי חוות הדעת עשויה להשליך גם על טענות בעניין התחממות גלובלית, המהווה נזק סביבתי חוצה-גבולות, ועל היבטים של אחריות המדינה לפיקוח על תאגידים רב-לאומיים לצורך הגנה על זכויות אדם (26 בפברואר, [EJIL: Talk](#)).

מרץ:

בית המשפט האירופאי לזכויות אדם פסק כי בית המשפט השווייצרי אינו מחויב לדון בתיק נזיקי העוסק בעיניים בתוניסיה

ב-15 במרץ פסק בית המשפט האירופי לזכויות אדם כי בתי המשפט השווייצריים אינם מחויבים לדון בתביעת פיצויים נזיקיים של אזרח תוניסאי, שקיבל מקלט מדיני בשווייץ, כנגד תוניסיה, בטענה שעבר עינויים בהוראת המדינה. בית המשפט לזכויות אדם מצא כי אין כלל מנהגי מחייב בדבר סמכות שיפוט אוניברסלית בתביעות אזרחיות (להבדיל מפליליות) בגין עינויים, שהיה מחייב את בתי המשפט השווייצריים לקבוע כי יש להם סמכות לדון בתביעה. כמו כן, נקבע כי

זכותם של קורבנות לפיצוי, המעוגנת באמנה נגד עינויים, אינה יוצרת כלל במשפט הבינלאומי המחייב מדינות לממש את הזכות גם כאשר העינויים בוצעו במדינה אחרת. על כן, נפסק כי שוויץ לא הפרה את זכות הגישה לערכאות לפי האמנה האירופית לזכויות אדם (19 במרץ, [ASIL](#); 3 באפריל, [EJIL: Talk](#)).

בית המשפט האירופי לזכויות אדם דחה בקשה של אירלנד לבחון מחדש פסק דין מ-1978 בו נקבע כי בריטניה לא ביצעה עינויים

ב-20 במרץ [דחה](#) בית המשפט האירופי לזכויות אדם את בקשת אירלנד לבחון מחדש פסק דין מ-1978 שקבע כי בריטניה נקטה ביחס לא אנושי ומשפיל, אך לא ביצעה עינויים, בעצורים שהיא החזיקה בצפון אירלנד. אירלנד טענה לגיליון של עובדות חדשות לפיהן עד בריטי סיפק עדות מטעה והממשלה הבריטית ניסתה למנוע מבית המשפט מידע הקשור לטכניקות בהן השתמשה כנגד העצורים. בית המשפט לזכויות אדם פסק כי גם אם היה מדובר במידע חדש, לא ניתן לקבוע שלמידע זה הייתה יכולה להיות השפעה מכרעת על תוצאת ההליך המקורי (25 במרץ, [ASIL](#)). מייקל אובויל ויוליה פדינו מדגישים כי אין סמכות לבית המשפט לשנות פסק דין סופי על בסיס דעתו כי מדובר בהחלטה שגויה, אלא רק כאשר התגלה מידע חדש, שאם היה ידוע בזמן מתן פסק הדין היה בעל השפעה מכרעת על בית המשפט. אובויל מבהיר כי אם הנושא היה נדון היום, היה נפסק כי הטכניקות הנדונות עולות כדי עינויים, לאור התפתחות המשפט (6 באפריל, [EJIL: Talk](#); 5 באפריל, [EJIL: Talk](#)).

דווחית האו"ם לעניין זכויות אדם במיאנמר קובעת כי אירועי האלימות כלפי קבוצות אתניות במדינת רקין עולים כדי רצח עם

ב-12 במרץ דיווחה הדווחית המיוחדת של האו"ם לעניין זכויות אדם במיאנמר למועצת זכויות האדם, כי לעמדתה האירועים האלימים המכוונים נגד קבוצות אתניות, בפרט בני הרוהינגה, במדינת רקין עולים כדי רצח עם. במסגרת דוח שהגישה הדווחית למועצה, נקבע כי הפרות זכויות האדם שבוצעו כוללות עקירה כפויה נרחבת של תושבים, שריפת בתים בכוונה להרוג, הרג מכוון וללא הבחנה, לרבות של ילדים, עינויים, אלימות מינית חמורה ועוד. הדווחית קראה לקהילה הבינלאומית לנקוט במאמצים להטלת אחריות בגין הפשעים כאמור על מי שנתנו את הפקודות וביצעו את ההפרות והדגישה שהממשלה עמדה מנגד ואפשרה את ביצוע הפשעים וצריכה לשאת באחריות גם כן (12 במרץ, [UN](#)).

אפריל:

פסק דין של בית המשפט לצדק של האיחוד האירופי בנוגע לזכות לאיחוד משפחות למי שהיגרו למדינה אירופית לבדם כקטינים

ב-12 באפריל [קבע](#) בית המשפט לצדק של האיחוד האירופי כי מי שהגיע כקטין למדינה אירופית לבדו לשם בקשת מקלט, ובמהלך הליך בחינת בקשתו הגיע לגיל 18, שומר על זכותו לאיחוד משפחתו. לפי חקיקת האיחוד האירופי, לפליטים בגיל בוגרות, בניגוד לקטינים, אין זכות לאיחוד

משפחה עם הוריהם, וניתן להגיש בקשה לאיחוד משפחה רק לאחר שהליך קביעת מעמד פליט מסתיים. בית המשפט פסק כי כדי למנוע מצב בו משך הליך קביעת המעמד, שעשוי להיות ארוך, הופך להיות הגורם הקובע לעניין קיום הזכות לאיחוד משפחה (שכן קטינים רבים הופכים לבגירים במהלכו), המועד הקובע לעניין גיל הפליט, לצורך קביעת זכותו לאיחוד משפחה, יהיה מועד הגשת בקשת המקלט (ולא מועד הגשת הבקשה לאיחוד משפחה) (25 באפריל, [Opinio Juris](#)).

פסק דין של בית המשפט לצדק של האיחוד האירופי בנוגע לזכאותו של מי שעבר עינויים במדינת מוצאו למעמד מוגן

ב-24 באפריל [קבע](#) בית המשפט לצדק של האיחוד האירופי כי מי שעונה בעבר במדינת מוצאו וסובל מהשלכות פיזיות ונפשיות מכך, זכאי למעמד מוגן במדינה באיחוד המקנה חיתר תושבות לזמן מוגדר ("הגנה משנית"), אם יש סיכון שיישלל ממנו במכוון טיפול חולם, פיזי ונפשי, אם יחזור למדינתו. לעומת זאת, העובדה שעונה בעבר לבדה, בלא שקיים סיכון לכך בחזרתו, אינה מספיקה לקבלת ההגנה המשנית. בנוסף, גם קיומו של סיכון להתדרדרות חמורה במצבו הבריאותי במדינת מוצאו, בעוד שמונע את גירושו ממדינת האיחוד, אינו מספיק לבדו לקבלת ההגנה המשנית במדינה (24 באפריל, [Court of Justice of the EU](#); 30 באפריל, [ASIL](#)).

מאי:

פסיקות בית המשפט האירופי לזכויות אדם בדבר מעורבות ליטא ורומניה בכליאת חשודים בטרור לאחר התקפות 9/11 בבתי הכלא הסודיים של ה-CIA

ב-31 במאי קבע בית המשפט האירופי לזכויות אדם, בשני פסקי דין, כי [רומניה וליטא](#) הפרו מספר סעיפים באמנה האירופית לזכויות אדם, העוסקים באיסור עינויים, חירות, כבוד וחזכות לסעד, בשל שותפותן בפעולות ה-CIA שהובילו לטיפול בלתי חולם בעצורים בשטחן והימנעותן מחקירה אפקטיבית של תלונות העצורים. לגבי רומניה נפסק גם שהיא סייעה בהעברת העצור המתלונן משטחה על אף סיכון ממשי שייחשף להליך לא הוגן ולעונש מוות. נקבע כי שתי המדינות אירחו בשטחן מתקני מעצר סודיים של ה-CIA, בהם היו עצורים המתלוננים, בידיעה כי הם ייחשפו בהם לטיפול הסותר את האמנה. משכך, נקבע כי המתלוננים היו מצויים תחת סמכות השיפוט של המדינות והן נושאות באחריות להפרות זכויות האדם של המתלוננים. בית המשפט קבע כי על רומניה וליטא לשלם פיצויים למתלוננים בסך מעל 100,000 דולרים (31 במאי, [ECHR](#); 31 במאי, [ECHR](#); 31 במאי, [NY Times](#)). [קתרין קורנמן](#) סוקרת את ההשלכות המדיניות והמשפטיות של הפסיקות, שמצאו כי ישנן ראיות ברורות לקיומם של מתקני המעצר הסודיים של ה-CIA ולכך שהתבצעו בהם עינויים, לרבות על הליכים פוטנציאליים בבית הדין הפלילי הבינלאומי בעקבות המלצת התובעת לפתוח בחקירה בגין פשעים שבוצעו לכאורה על ידי אמריקאים באפגניסטן ובמתקני המעצר הסודיים (1 ביוני, [Just Security](#)).

בית משפט בדנמרק קבע כי על הממשלה הדנית לפצות אזרחים עיראקים שהיו עצורים בעיראק ב-2004 בעקבות מבצע בו השתתפו כוחות דניים

ב-15 ביוני קבע בית משפט בדנמרק כי על הממשלה לפצות אזרחים עיראקים בגין טיפול לא הולם שחוו במהלך מעצרים בעיראק, במסגרת מבצע משותף של בריטניה, עיראק ודנמרק כנגד המורדים בעיראק בנובמבר 2004. במהלך המבצע, מעל 30 מורדים עיראקים נעצרו והוחזקו במתקנים עיראקיים. בית המשפט הדני לא חלק על טענת 18 מהתובעים כי הם חוו יחס לא אנושי ועינויים במהלך מעצרים, אך הוא לא מצא די ראיות לכך שהכוחות הדניים עצמם נקטו ביחס כאמור כלפי העצורים. על אף זאת, בית המשפט הדני קבע כי הרשויות הדניות המעורבות היו צריכות לדעת שקיימת סכנה אמיתית לכך שעצורים במבצע יחשפו ליחס לא אנושי במשמורת העיראקית (לא נקבע כך לגבי עינויים). כמו כן, קבע כי התרומה הדנית למבצע הייתה משמעותית והכוחות העיראקיים כנראה לא היו ממשיכים במבצע לולא העזרה מהצבא הדני. על כן, נפסק כי התובעים העיראקיים זכאים לפיצויים. הוגש ערעור על הפסיקה לבית המשפט העליון הדני (22 ביוני, [Just Security](#)).

קטאר פתחה בחליכים בבית הדין הבינלאומי לצדק נגד איחוד האמירויות הערביות בגין הפרת האמנה לביעור האפליה הגזעית

ב-11 ביוני [פתחה](#) קטאר בחליכים בבית הדין הבינלאומי לצדק (ICJ) נגד איחוד האמירויות הערביות בטענה להפרה חמורה של האמנה לביעור האפליה הגזעית. המהלך הוא על רקע אימוצן של סנקציות חמורות נגד קטאר על ידי סעודיה, איחוד האמירויות, בחריין ומצרים בשנה שעברה. מבין אלו, איחוד האמירויות היא היחידה שלא סייגה את סמכות בית הדין במקרה של סכסוכים הנוגעים ליישום האמנה בעת שאשררה אמנה זו. בפנייתה לבית הדין, קטאר טוענת כי גירושם של אזרחים קטאריים מאיחוד האמירויות הוביל להפרות של זכויות אדם כגון חופש הדעה והביטוי, בריאות, חינוך, קניין ועוד, אך ורק על בסיס אזרחותם, בניגוד לאמנה. קטאר גם מציינת את האמברגו על כניסה ויציאה משטחה האווירי, הקרקעי והימי של המדינה כאמצעי מפלה, וטוענת להסתה לביטויי שנאה וגזענות על ידי איחוד האמירויות ולהעדר סעד משפטי כנגד הפלייה גזעית נגד קטארים, בניגוד לאמנה. [אלכסנדרה הופר](#) מסבירה על פנייתה של קטאר לבית הדין, משווה אותה להליכים דומים שנקטו אוקראינה וגאורגיה כנגד רוסיה תחת האמנה ודנה בסוגיה של שימוש בהליכים מכוח אמנה זו ואמנות דומות לליבון נושאים הנוגעים למעשה לסכסוכים בין מדינות רחבים יותר, אשר לגביהם אין ערכאה רלבנטית (22 ביוני, [EJIL: Talk](#)).

פסיקה של בית הדין האירופי לזכויות אדם בדבר הפרת זכויות קניין על ידי רוסיה בשטחים שבמחלוקת בינה לבין מולדובה

פסק הדין ניתן ב-17 ביולי ([פסק הדין](#); 19 ביולי, [EJIL: Talk](#)).

פסיקה של בית הדין האירופי לזכויות אדם המאשרת חקיקה שוודית בדבר איסוף מידע ומעקב נרחבים (bulk surveillance)
פסק הדין ניתן ב-19 ביוני (פסק הדין; 2 באוגוסט, Just Security).

אוגוסט:

הוועדה האינטר-אמריקאית לזכויות אדם קיבלה שתי החלטות במסגרתן ארה"ב מתבקשת לנקוט בצעדים להבטחת זכויותיהם של הילדים שהופרדו מהוריהם במסגרת מדיניות הממשל ולאיחוד מחדש של כל הילדים עם משפחותיהם
ההחלטות התקבלו ב-16 באוגוסט (20 באוגוסט, OAS-IACHR; 21 באוגוסט, ASIL).

ספטמבר:

בית הדין האירופי לזכויות אדם פסק כי בלגיה הפרה את האמנה האירופית לזכויות אדם בגין הרחקת אישה מאולם בית משפט עקב סירובה להסיר את החגיג'אב שלה
פסק הדין ניתן ב-18 בספטמבר (הודעת בית הדין).

אוקטובר:

ועדת זכויות האדם של האמנה הבינלאומית לזכויות אזרחיות ופוליטיות קבעה שצרפת הפרה את זכויות האדם של שתי נשים בכך שקנסה אותן על לבישת ניקאב (רעלה מוסלמית מסורתית לאישה בעלת פתח צר לעיניים בלבד)

ב-17 באוקטובר פורסמו שתי החלטות של ועדת זכויות האדם של האו"ם המפקחת על יישום האמנה הבינלאומית לזכויות אזרחיות ופוליטיות על ידי המדינות החברות באמנה, לפיהן צרפת הפרה את סעיפי האמנה הנוגעים לחירות לבטא אמונה או דת ולאיסור אפליה על בסיס דת (ועילות נוספות), בכך שהעמידה לדין פלילי והרשיעה שתי נשים על לבישת ניקאב בציבור, על בסיס חוק צרפתי האוסר על לבישת בגד שמיועד להסתרת הפנים במרחב הציבורי. ההחלטות התקבלו לאור שתי תלונות שהגישו הנשים לוועדה בעקבות הרשעתן, אשר נדונו יחדיו. הוועדה קבעה שהאיסור הפלילי הכולל על לבישת ניקאב בציבור פוגע בזכות המתלוננות לבטא את אמונותיהן הדתיות באופן לא מידתי. הוועדה לא השתכנעה כי האיסור היה הכרחי ומידתי משיקולים ביטחוניים, או להשגת המטרה של "חיים משותפים" בחברה, כפי שטענה צרפת. היא הבהירה כי מדינות יכולות לדרוש מאנשים לגלות פרצופם בנסיבות מסוימות לצרכי זיהוי, אך האיסור הכולל חורג ממטרה זו. עוד קבעה הוועדה כי האיסור, במקום להגן על הנשים, יכול להביא לתוצאה הפוכה של כבילתן לבתייהן, פגיעה בגישתן לשירותים ציבוריים ומידורן החברתי. יו"ר הוועדה, יובל שני, הבהיר כי ההחלטות אינן מהוות תמיכה במנהג שרבים מחברי הוועדה, כולל הוא עצמו, תופסים כצורה של דיכוי נשים, אלא מייצגות את עמדת הוועדה כי האיסור הכולל לא גילם איזון ראוי בין אינטרסים ציבוריים וזכויות פרט. בעקבות ההחלטה, על צרפת

לדווח לוועדה תוך 180 ימים על פעולות שנקטה ליישום החלטת הוועדה, לרבות פיצוי שתי המתלוננות וצעדים למניעת הפרות דומות נוספות, כולל על ידי בחינה מחדש של החוק הנדון (23 באוקטובר, [UN OHCHR](#)).

18 מדינות נבחרו על ידי העצרת הכללית של האו"ם לתברות חדשות במועצת זכויות האדם של האו"ם לתקופה של שלוש שנים שתחל בינואר 2019
הבחירות התקיימו ב-12 באוקטובר ([UN](#)); ראו גם: 11 באוקטובר, [The Guardian](#).

הפרלמנט של פינלנד אישר תיקון לחוקת המדינה המאפשר להפר פרטיות וסודיות של תקשורת כאשר הדבר הכרחי לצורך השגת מידע בדבר פעולות שמהוות איום חמור על ביטחון המדינה
התיקון התקבל ב-3 באוקטובר ([Parliament of Finland](#)); 4 באוקטובר, [Jurist](#).

נובמבר:

בית הדין האירופי לזכויות אדם פסק שרוסיה הפרה מספר סעיפים באמנה האירופית לזכויות אדם בסירוב של הרשויות ברוסיה לאשר בקשות לקיומן של הפגנות בנושא זכויות של להט"בים
פסק הדין ניתן ב-27 בנובמבר ([פסק הדין - CASE OF ALEKSEYEV AND OTHERS v. RUSSIA](#); [הודעת בית הדין](#); 30 בנובמבר, [ASIL](#)).

בית הדין האירופי לזכויות אדם פסק כי אוסטריה לא הפרה את חופש הביטוי המעוגן באמנה האירופית לזכויות אדם בכך שהרשיעה אזרחית בעבירת זלזול בדוקטרינות דתיות בשל דברים שאמרה על הנביא מוחמד בסמינר שאורגן על ידי מפלגת הימין באוסטריה
פסק הדין ניתן ב-25 באוקטובר ([פסק הדין - CASE OF E.S. v. AUSTRIA](#); [הודעת בית הדין](#)).
ראו ניתוח וביקורת על פסק הדין: קאן יגינסו וג'ון וויליאמס, 28 בנובמבר, [Just Security](#).

דיני סייבר

פברואר:

ארה"ב ובריטניה ייחסו באופן רשמי את מתקפת הסייבר שהתרחשה ביוני 2017 לרוסיה
ב-15 בפברואר הצטרפה ארה"ב לבריטניה בייחוס רשמי של מתקפת סייבר כלל עולמית שהתרחשה ביוני 2017 לרוסיה. בהודעת הבית הלבן נמסר כי המתקפה גרמה לנזקים בשווי מיליארדי דולרים ברחבי אירופה, אסיה ואמריקה. הבית הלבן איים ב-"השלכות בינלאומיות" למתקפה שהייתה, לטענת הממשל, חלק מהניסיון המתמשך של ממשלת רוסיה לערער את היציבות באוקראינה. עוד נמסר כי המתקפה הייתה נטולת הבחנה. הממשל האמריקאי מסרב למסור אלו צעדים יינקטו נגד רוסיה, אולם הם עשויים לכלול סנקציות נגד בכירים המעורבים במתקפה וכן אמצעים סמויים. הממשל הרוסי מכחיש את מעורבותו במתקפת הסייבר וטוען כי

אין כל בסיס להאשמות. על פי ההערכות, המתקפה, שהחלה באוקראינה, התפשטה בהמשך ל-64 מדינות (15 בפברואר, [NY Times](#)).

מאי:

עמדת בריטניה על משפט בינלאומי וסייבר-בנאומו של היועץ המשפטי הבריטי

ב-23 במאי נשא היועץ המשפטי הבריטי, ג'רמי רייט, נאום בו הצהיר לראשונה על עמדת בריטניה בדבר תפקיד המשפט הבינלאומי במרחב הסייבר. איסה קאסיס מתאר נקודות עיקריות שהעלה רייט בנאומו, ביניהן: חשיבות בהבהרת מדינות את חובותיהן לפי המשפט הבינלאומי בתחום הסייבר, על מנת שלא ייהפך ל"תחום אפור"; מגילת האו"ם ועקרונות המשפט הבינלאומי ההומניטרי חלים במרחב הסייבר; התקפות סייבר בעלות תוצאות של הרס ומוות הדומות לאלה של התקפה חמושה מקימות את הזכות להגנה עצמית תחת מגילת האו"ם; עיקרון אי-ההתערבות בעניינים הפנימיים של מדינה מכוח מגילת האו"ם חל גם על מבצעי סייבר מסוימים; מדינה שהיא קורבן להתקפת סייבר יכולה לנקוט בפעולת תגמול רק כשיש לה ודאות ביחס לזהות האחראי לתקיפה (23 במאי, [Just Security](#)).

ספטמבר:

בית הדין האירופי לזכויות אדם פסק שתכנית המעקב האלקטרוני החמוני של בריטניה הפרה את האמנה האירופית לזכויות אדם

פסק הדין ניתן ב-13 בספטמבר ([פסק הדין](#)); מרקו מילאנוביץ', 17 בספטמבר, [EJIL: Talk](#); סקרלט קים, 27 בספטמבר, [Just Security](#).

חבית הלבן פרסם את אסטרטגיית הסייבר הלאומית של ארה"ב

המסמך פורסם ב-20 בספטמבר ([מסמך האסטרטגיה](#)).

מחלקת ההגנה האמריקאית פרסמה סיכום של דוח אסטרטגיית הסייבר שלה לשנת 2018

הסיכום פורסם ב-19 בספטמבר ([סיכום הדוח](#)).

דצמבר:

מדינות, תאגידים וארגונים הצטרפו להצהרה בדבר עקרונות משותפים בנושא ביטחון סייבר שיזמה צרפת

ההצהרה המוסכמת פורסמה ב-12 בנובמבר ([ההצהרה](#)); ראו גם: הסבר על ההצהרה ומשמעויותיה: אליסון פיטרס, 18 בדצמבר, [Lawfare](#); וכן דיווח הכולל התייחסות לגורמים שהצטרפו ושלא הצטרפו להצהרה: 12 בנובמבר, [Axios](#).

ינואר

טראמפ הודיע כי הוא מוותר על הטלת סנקציות על איראן בהתאם להסכם הגרעין, אך כי זו הפעם האחרונה שיעשה זאת אם לא יתקן ההסכם

ב-12 בינואר ויתר טראמפ על הטלת סנקציות נגד איראן, בהתאם להסכם הגרעין. עם זאת, טראמפ הציב, לראשונה, ארבעה תנאים ברורים להמשך קיום ההסכם: ההסכם ידרוש מאיראן לאפשר בדיקה מיידית באתרים המבוקשים על ידי פקחים בינלאומיים; ההסכם יבטיח שאיראן לא תתקרב להחזקת נשק גרעיני; לתקופת של הוראות אלה לא יהיה מועד פקיעה ובמידה שאיראן לא תקיימן סנקציות אמריקאיות יופעלו אוטומטית; החוק האמריקאי יקבע כי אין להבחין בין טילים ארוכי טווח ותכניות נשק גרעיני, וסנקציות צריכות לחול על פיתוח הטילים של איראן. טראמפ הבהיר כי "זוהי ההזדמנות האחרונה" של הצדדים להסכם להסכים על תיקונו, לאחר שה לא יוותר עוד על הטלת הסנקציות, ואף אם יזהה קודם לכן כי לא ניתן להשיג הסכמה כאמור, ייסוג מיידית מההסכם. גיי דנה סטוסטר מציין כי החידוש היחיד הוא בתנאי הרביעי, אולם הכללתו תביא לסופו של הסכם הגרעין, שכן הנושא עמד במרכז המשא ומתן להשגתו. הצדדים האחרים להסכם ממשיכים להביע התנגדות לשינוי ההסכם (12 בינואר, [White House](#); 16 בינואר, [Lawfare](#)).

ארה"ב הודיעה כי לא תטיל סנקציות נוספות על גורמים העושים עסקים עם תעשיות ההגנה והמודיעין הרוסיות, בהתאם ל"חוק הסנקציות" האמריקאי

ב-29 בינואר דובר מחלקת המדינה האמריקאית הודיע כי הממשל לא יטיל סנקציות נוספות על גורמים העושים עסקים עם תעשיות ההגנה והמודיעין הרוסיות. הסנקציות הוטלו בהתאם ל"חוק הסנקציות" האמריקאי, המעגן תגובות הנדרשות לפעולות מסוימות מצד רוסיה, כגון התערבות בבחירות ופעילות מתמשכת בחצי האי קרים. מייגן ריס מסבירה כי החוק מאפשר לנשיא לדחות את הטלת הסנקציות ככל שהפרט מפחית באופן משמעותי את מספר העסקאות שלו. אולם, באופן מהותי, לדבריה, אף אם ההשקעה בתעשיות האמורות ברוסיה אכן פחתה, רוסיה ממשיכה לעסוק בפעולות שהחוק ביקש למנוע. היא מבקרת את המידע הלא מספק שהעביר הממשל לקונגרס בהתאם לחוק ולטענתה, על הקונגרס לבצע את תפקידו כמפקח על הממשל ולבדוק לעומק את טענת הממשל כי לאור ירידה בעסקאות לא נדרש להטיל סנקציות נוספות. למשל, החוק לא מגדיר מהי הפחתה "באופן משמעותי" המייתרת את המשך הסנקציות (30 בינואר, [Lawfare](#); לניתוח נוסף ראו: רוברט צ'סני, 31 בינואר, [Lawfare](#)).

מועצת הביטחון של האו"ם האריכה את משטר הסנקציות כנגד הרפובליקה המרכז אפריקאית

ב-30 בינואר התקבלה פה אחד החלטה 2399 (2018) של מועצת הביטחון, המאריכה את משטר הסנקציות כנגד הרפובליקה המרכז אפריקאית עד לינואר 2019. משטר הסנקציות כולל חרם על נשק, איסור נסיעות והקפאת נכסים וחל על פרטים וגופים. ההחלטה אומצה מכוח פרק 7 למגילת האו"ם ולפיה איסור הנסיעה והקפאת הנכסים יחולו על יחידים ועל ישויות שיוגדרו על ידי ועדת

הסנקציות כמי שפועלים או תומכים במעשים המערערים את השלום, היציבות או הביטחון של הרפובליקה המרכז אפריקאית. ההחלטה מבהירה כי החרם על הנשק לא יחול על נשק המיועד לשימוש כוח האו"ם הפועל במדינה, או לשימוש כוחות האיחוד האירופי, כוחות צרפתיים וכוחות מדינות אחרות המספקים אימונים במדינה (30 בינואר, [UN](#)).

פברואר

מועצת הביטחון של האו"ם אימצה החלטה המחדשת את הסנקציות על תימן

ב-26 בפברואר אימצה מועצת הביטחון של האו"ם את [החלטה 2402 \(2018\)](#), המחדשת את הסנקציות כנגד מי שמסכנים את השלום והביטחון בתימן. ההחלטה האריכה את איסור הנסיעה והקפאת הנכסים, שהוטלו לראשונה במסגרת החלטה בשנת 2014, עד לפברואר 2019 ואישרה מחדש את החרם על נשק, שנקבע בהחלטה מ-2015, כנגד מספר פרטים. כמו כן, ההחלטה האריכה עד מרץ 2019 את המנדט של פאנל המומחים שהוקם לצורך סיוע ביישום ההחלטות בדבר הסנקציות. במקביל, דחתה המועצה, בעקבות וטו שהטילה רוסיה, הצעת החלטה שכללה גם התייחסות להפרה של איראן את החרם על הנשק, בכך שנמצאו טילים איראניים בשימוש של מורדים חות'יים בתימן (26 בפברואר, [UN](#); 26 בפברואר, [NY Times](#)).

מרץ:

דוח פאנל המומחים של האו"ם החוקר הפרות סנקציות שהוטלו על צפון קוריאה

ב-16 במרץ פרסם פאנל מומחים של האו"ם [דוח](#) המפרט כיצד עוקפת צפון קוריאה את הסנקציות הבינלאומיות שנועדו לבלום את תכנית הנשק הגרעיני של הממשלה. הדוח מציג עד כמה רחבה תופעת המסחר האסור עם המדינה, המערבת מדינות רבות, כגון בולגריה, סין, גרמניה, הודו, מיאנמר, פולין, רוסיה, סינגפור, טנזניה ואוגנדה. לפי הדוח, צפון קוריאה הרוויחה כמעט 200 מיליון דולרים בין ינואר לספטמבר 2017 מייצוא של סחורות אסורות לפי החלטות מועצת הביטחון, למדינות חברות האו"ם. המדינה עושה זאת תוך שימוש במניפולציות שונות, שמסתירות את מקורן האמיתי של הסחורות. כמו כן, צפון קוריאה מוכרת נשק וחומרים קשורים לסוריה ומיאנמר (16 במרץ, [NY Times](#)).

אפריל:

משרד האוצר האמריקאי הכריז על סנקציות כלכליות נגד רוסיה

ב-6 באפריל [הכריז](#) משרד האוצר האמריקאי על הטלת סנקציות על מגוון גופים רוסיים, ביניהם 7 אוליגרכים רוסיים ו-12 חברות בשליטתם, 17 בכירים בממשלה, וחברה רוסית בבעלות המדינה לסחר בנשק וחברת הבת שלה – בנק רוסי. מדובר בסנקציות כבדות אשר מכוונות בעיקר נגד אנשים המקורבים לפוטיין. כלל הנכסים בבעלות האנשים והישויות מושאי הסנקציות, שנמצאים תחת סמכות שיפוט אמריקאית, מוקפאים ואמריקאים מנועים מלעשות עמם עסקים. כמו כן,

אזרחים לא אמריקאים חשופים לסנקציות אם יסייעו בידועין לעסקאות משמעותיות בשם מושאי הסנקציות. שר האוצר נימק את הסנקציות בפעילות הזדונית של רוסיה ברחבי העולם, כולל כיבושה המתמשך של קרים והסתה לאלים באוקראינה, אספקת ציוד ונשק לממשל אסד בסוריה, ניסיונות חתירה תחת דמוקרטיה מערבית ופעילות סייבר זדונית (12 באפריל, [Lawfare](#)).

האיחוד האירופי האריך את תוקף הסנקציות על איראן המוטלות בגין הפרות זכויות אדם

ב-12 באפריל [האריכה](#) המועצה של האיחוד האירופי את הסנקציות נגד איראן בגין הפרות של זכויות אדם בשנה נוספת. הסנקציות כוללות איסור כניסה והקפאת נכסים של 82 פרטים ורשות אחת וחרם על ייצוא לאיראן של ציוד שעשוי לשמש לדיכוי ושל ציוד למעקב אחר אמצעי תקשורת. מדובר בסנקציות שהוטלו לראשונה ב-2011 והן מובחנות מסנקציות שקשורות לגרעין, שהוסרו מאיראן עם החתימה על הסכם הגרעין (13 באפריל, [ASIL](#)).

מאי:

סנקציות חדשות של משרד האוצר האמריקאי על גורמים ברשת המימון של חיזבאללה באיראן

ב-17 במאי הטיל משרד האוצר האמריקאי סנקציות חדשות על שני אנשים וחמש חברות בגין הקשר שלהם למימון של חיזבאללה. הסנקציות כוללות חסימת כל רכוש של גורמים אלה הנמצא בארה"ב או המצוי בשליטת אזרחים אמריקאים. כמו כן, נאסר ככלל לבצע עסקאות הנוגעות לרכוש של גורמים אלה על ידי אזרחים אמריקאים או בארה"ב. צוין כי הסנקציות מוטלות לאחר החלטתו של הנשיא טראמפ לפרוש מהסכם הגרעין ומקדמות מתן מענה לכלל הפעולות הזדוניות של איראן, לרבות פעולות חיזבאללה (17 במאי, [US DOT](#)).

משרד האוצר האמריקאי הטיל סנקציות על חמישה איראנים בגין אספקת סיוע בטילים בליסטיים לחותיים בתימן

ב-22 במאי הטיל משרד האוצר האמריקאי סנקציות על חמישה איראנים אשר סיפקו לחותיים בתימן תמיכה ומומחיות טכנית, הקשורה לטילים בליסטיים, והעבירו להם נשקים. פעולותיהם של מושאי הסנקציות אפשרו לחותיים לשגר טילים לעבר ערים סעודיות ותשתיות נפט, שיבשו את המאמצים לספק סיוע הומניטרי בתימן ואיימו על חופש השיט בנתיבים מרכזיים. שר האוצר האמריקאי הצהיר כי ארה"ב לא תאפשר תמיכה איראנית במורדים החותיים התוקפים את סעודיה, שותפתה הקרובה. עוד נכתב כי בהמשך להצהרת טראמפ על פרישה מהסכם הגרעין, ארה"ב פועלת בכדי לנטרל את התוקפנות האזורית הנרחבת של איראן (22 במאי, [US DOT](#)).

איראן פתחה בהליכים נגד ארה"ב בבית הדין הבינלאומי לצדק בגין החזרת הסנקציות בעניין הגרעין

ב-16 ביולי **פתחה** איראן בהליכים נגד ארה"ב בבית הדין הבינלאומי לצדק בטענה שהפרה את אמנת הידידות, היחסים הכלכליים והזכויות הקונסולריות מ-1955 בין המדינות, בכך ששבה והטילה סנקציות שהוסרו בשל החתימה על הסכם הגרעין. איראן מבקשת מבית הדין להורות לארה"ב לבטל את הסנקציות וכן לפצות את איראן בגין הפרת מחויבותיה הבינלאומיות. לצד זאת, הגישה איראן גם **בקשה** לפסיקת סעדים זמניים, לרבות השעיית הסנקציות. איראן טוענת כי הסיבות שסיפקה ארה"ב להחזרת הסנקציות חסרות שחר, שכן אושר כי איראן לא הפרה את הסכם הגרעין. לטענתה, לאור הנזק המשמעותי לכלכלתה מהסנקציות, השבתן מהווה הפרה של מספר סעיפים באמנה מ-1955, כגון: יחס הוגן לאזרחים ולחברות של המדינות ורכושם, איסור על הגבלת העברה של כספים משטחי המדינות או אליהן, וחופש מסחר בין שטחי המדינות. מחלקת המדינה האמריקאית מסרה בתגובה כי התביעה של איראן חסרת בסיס וכי בכוונתה להגן על ארה"ב בפני בית הדין (17 ביולי, **ICJ**; 17 ביולי, **NY Times**). **אלנה צ'צ'קו** מסבירה כי ארה"ב פרשה מהסמכות המחייבת של בית הדין בשנת 1986, ולכן איראן השתמשה באמנה מ-1955, שיש בה סעיף המעניק לבית הדין סמכות שיפוט בסכסוכים בין המדינות בדבר פירוש ויישום האמנה. לפי צ'צ'קו, הצעד האיראני מעלה את השאלה האם תחת המשפט הבינלאומי אמנה יכולה להיות בלתי ישימה לאור שינויים דרמטיים בנסיבות וביחסי הצדדים מאז חתימתה. האמנה מ-1955 התבססה על קיומם של יחסי ידידות ושלוש בין המדינות, לכן ניתן לטעון שהיא אינה ישימה עוד. מאידך, היא מפרטת מדוע טיעון כזה לא בהכרח יתקבל בבית הדין, בין היתר משום שהדין הבינלאומי ביחס לאמנות מצביע על כך שהאפשרות של ביטול אמנה בשל שינוי יסודי בנסיבות היא חריגה ביותר. הכותבת אף מציינת כי כבר היו מספר הליכים קודמים בין המדינות בפני בית הדין, בהם הסתמכו על אמנה זו מאז ניתוק היחסים בין המדינות ב-1979 (26 ביולי, **Lawfare**).

אוגוסט:

הממשל האמריקאי שב והטיל מחדש על איראן סנקציות רבות שהוסרו בשל הסכם הגרעין
הצו המנהלי ניתן ב-6 באוגוסט (**הצו המנהלי**; 6 באוגוסט, **The White House**; 6 באוגוסט, **NY Times**).

הממשל האמריקאי הטיל סנקציות על שני שרים בממשלת טורקיה בשל מעצרו של כומר אמריקאי על ידי הממשל הטורקי
הסנקציות הוטלו ב-1 באוגוסט (**הודעת משרד האוצר האמריקאי**; 1 באוגוסט, **NY Times**).
לניתוח ביקורתי בעניין השימוש הנוכחי בסנקציות, ראו: **רוב ברשינסקי**, 6 באוגוסט, **Just Security**.

ספטמבר:

הנשיא טראמפ הוציא צו מנהלי בדבר הטלת סנקציות במקרה של התערבות זרה בבחירות בארה"ב

הצו המנהלי ניתן ב-12 בספטמבר ([הצו המנהלי](#)); אד שטיין, 19 בספטמבר, [Lawfare](#); מייקן ריס, 19 ([Lawfare](#)).

אוקטובר:

בית הדין הבינלאומי לצדק הורה על סעדים זמניים לבקשת איראן במסגרת החליף שפתחה נגד ארה"ב בגין החזרת הסנקציות בעניין הגרעין

צו בית הדין ניתן ב-3 באוקטובר ([הצו](#)); 3 באוקטובר, [ICJ](#); ראו גם: לורנס חיל-קות'ורן, 3 באוקטובר, [EJIL: Talk](#); אלנה צ'צ'קו, 4 באוקטובר, ([Lawfare](#)).

בהמשך להחלטת בית הדין הבינלאומי לצדק בבקשת איראן לסעדים זמניים, הודיע מזכיר המדינה האמריקאי, מייק פומפאו, על פרישת ארה"ב מאמנת הידידות, היחסים הכלכליים והזכויות הקונסולריות בין ארה"ב לאיראן מ-1955

ההודעה ניתנה ב-3 באוקטובר (3 באוקטובר, [NY Times](#); 3 באוקטובר, [Washington Post](#); ראו גם התייחסות לפרישה מהאמנה (וכן מהפרוטוקול הנלווה לאמנת וינה): ג'ון בלינג'ר, 5 באוקטובר, ([Lawfare](#)).

נובמבר:

הממשל האמריקאי השלים את הטלתן מחדש של כל הסנקציות על איראן, שהוסרו בעבר בשל החתימה על הסכם הגרעין

הטלת הסנקציות הושלמה ב-5 בנובמבר ([הודעת משרד האוצר האמריקאי](#); [הודעת מחלקת המדינה האמריקאית](#)); 5 בנובמבר, [BBC](#); 9 בנובמבר, ([Lawfare](#)).

מועצת הביטחון של האו"ם, בהחלטה מכוח פרק 7 למגילת האו"ם, הסירה את הסנקציות שהוטלו על אריתריאה, שכללו אמברגו על נשק, איסורי נסיעה, חקפאת נכסים ועוד, ובמקביל חידשה את הסנקציות על סומליה השכנה

ההחלטה אומצה ב-14 בנובמבר ([ההחלטה](#)); 14 בנובמבר, [UN](#); 30 בנובמבר, ([ASIL](#)).

פברואר:**סקירת מצב הגרעין של משרד ההגנה האמריקאי**

ב-2 בפברואר פרסם משרד ההגנה האמריקאי **סקירת מצב** באשר למדיניות, אסטרטגיה ויכולות הגרעין של ארה"ב למשך חמש עד עשר השנים הקרובות. ראשית, הסקירה קוראת להרחבת ארסנל הנשק הגרעיני בעל העוצמה הפחותה יותר, וזאת על מנת לשמר הרתעה אמינה כנגד אויבים שמניחים שארה"ב לא תרצה לעשות שימוש בנשק גרעיני "כבד" נגדם, מחשש לנזק אגבי. שנית, הסקירה מצהירה כי ארה"ב עשויה לעשות שימוש בנשק גרעיני גם בתגובה להתקפות משמעותיות שאינן גרעיניות על ארה"ב או בני בריתה. שלישית, הסקירה קוראת לפיתוח חדש של טיל המשוגר מהים וחמוש בגרעין, אשר יוסיף גמישות לאופציות התגובה של ארה"ב ועשוי לשמש כתמריץ לרוסיה לנהל משא ומתן על הפחתת הנשק הגרעיני הלא-אסטרטגי שלה. רביעית, הסקירה קובעת שארה"ב לא מתכוונת לאשרר את האמנה בדבר איסור כולל על ניסויי גרעין (אמנה שאושררה על ידי רוסיה), אך מבהירה שארה"ב לא תבצע ניסויי גרעין אלא אם הם יהיו הכרחיים ליעילות ארסנל הגרעין שלה. מדובר במדיניות לפיה ארה"ב לא תאשרר את האמנה לפני ששאר המדינות בעלות הגרעין יאשררו אותה. בנוסף, הסקירה דוחה את האמנה בדבר איסור על נשק גרעיני, בטענה שדרישותיה אינן מציאותיות (9 בפברואר, [Lawfare](#)).

אפריל:**ממשל טראמפ פרסם שני מסמכי מדיניות חדשים בעניין ייצוא נשק**

ב-19 באפריל פרסם ממשל טראמפ **מסמך** בדבר מדיניות ייצוא הנשק הקונבנציונלי של ארה"ב וכן **מסמך** בדבר מדיניות ייצוא מל"טים. שני המסמכים מדגימים שינוי בגישת ארה"ב לייצוא נשק, בשימת דגש רב יותר על הכלכלה ותעשיית הביטחון האמריקאית על פני תפיסת ייצוא נשק ככלי לקידום מטרות של מדיניות חוץ וביטחון לאומי. לפי **רייצ'ל סטול**, ניכר שממשל טראמפ מעוניין למכור יותר מערכות נשק וביתר מהירות. היא מבקרת את המדיניות החדשה בכך שסחר בנשק אינו דומה למסחר רגיל, והתמקדות ביתרונות כלכליים בטווח הקרוב מתעלמת מהשלכות ביטחוניות ודיפלומטיות בטווח רחוק יותר. לצד זאת, היא מציינת לחיוב כי לראשונה כוללת המדיניות האמריקאית בנושא התייחסות להפחתת הסיכון לנזק אזורי שעשוי לנבוע מייצוא נשק (30 באפריל, [Just Security](#)).

עמדות ארה"ב ובריטניה לגבי מערכות נשק אוטונומיות

בין ה-9 ל-13 באפריל נערכה פגישה שנייה של מומחים, נציגי מדינות שונות, בנושא מערכות נשק קטלני אוטונומי. הצהרות ומסמכים שמסרה ארה"ב במסגרת שתי הפגישות שנערכו, ומדיניות שפרסמה לאחרונה בריטניה, מבהירים את עמדת המדינות בנושא. עמדת ארה"ב היא כי מוקדם לאסור מערכות כאלה, שכן יש להן יתרונות הומניטריים וצבאיים אפשריים. היא מדגימה כיצד פיתוח נכון של מערכות אלה יכול לתרום ליישום של דיני הלחימה, בפרט עקרונות של הבחנה

ומידתיות, ולקדם הגנה על אזרחים במהלך לחימה. ארה"ב גם מספקת מסגרת להטלת אחריות על מדינות ועל פרטים בהקשר של שימוש במערכות נשק אוטונומיות. בריטניה נקטה בהגדרה מצומצמת של מערכות נשק אוטונומיות, המקשה על הבנת עמדתה ביחס לשימוש בנשקים אוטונומיים פחות מתוחכמים שמצויים בשלבי פיתוח מתקדמים. בריטניה הצהירה כי אין בכוונתה לפתח מערכות נשק אוטונומיות על בסיס ההגדרה המצומצמת (13 באפריל, [Lawfare](#)).

מאי:

הממשל האמריקאי הודיע על פרישה מהסכם הגרעין עם איראן

ב-8 במאי [הודיע](#) נשיא ארה"ב דונאלד טראמפ כי ארה"ב פורשת מהסכם הגרעין האיראני, לאחר כישלון מאמצי השותפות האירופאיות למנוע זאת. בהודעתו, הסביר הנשיא טראמפ כי ההסכם לא מתמודד עם איום הטילים הבליסטיים של איראן או התנהלותה האזורית הזדונית ושפקיעת המגבלות המוטלות על איראן, שנקבעה לשנת 2030, פותחת דלת לפצצה גרעינית בעתיד. בהתאם, [הורה](#) הנשיא להטיל מחדש על איראן את הסנקציות הנוקשות שהוסרו בעקבות ההסכם, לרבות סנקציות על חברות זרות שעושות עסקים עם איראן. בהודעה משותפת של צרפת, גרמניה ובריטניה, שנשארו מחויבות להסכם, הובהר כי החלטת מועצת הביטחון התומכת בהסכם הגרעין מהווה מסגרת משפטית בינלאומית מחייבת לסיום המחלוקת. עם זאת, יש ספק בדבר יכולתן להותיר את ההסכם על כנו לאור החלטת סנקציות אמריקאיות על חברות זרות, כאמור. נשיא איראן אמר שההסכם יכול לשרוד אם השותפות האחרות יתנגדו למהלכי טראמפ, אך הזהיר שאם יקרוס, איראן תחזור להעשיר אורניום ברמה תעשייתית (8 במאי, [NY Times](#); 9 במאי, [The Guardian](#)). [אלנה צ'צ'יקו](#) סקרה את המשמעויות המשפטיות של פרישת ארה"ב, בהיבט של הטלת סנקציות בילטרליות, בהיבט של הבאת ההסכם לסיום, ובהיבט של הליכים אפשריים במועצת הביטחון (8 במאי, [Lawfare](#)). [גיי דנה סטוסטר](#) כתב על השלכות מדיניות ואסטרטגיות, לרבות על ישראל (11 במאי, [Lawfare](#)).

אוקטובר:

הנשיא טראמפ הודיע על כוונת ארה"ב לפרוש מהאמנה לפירוק נשק גרעיני לטווח בינוני שנחתמה בין ארה"ב לברית המועצות ב-1987

ההודעה ניתנה ב-20 באוקטובר (19 באוקטובר, [NY Times](#); 22 באוקטובר, [Washington Post](#)). ראו גם רקע וניתוח משפטי: [הילארי הורד ואלנה צ'צ'יקו](#), 25 באוקטובר, [Lawfare](#); וכן ניתוח השלכות הצעד: [שמעון שטיין ואמילי לנדאו](#), 18 בנובמבר, [INSS](#).

דצמבר:

מזכיר המדינה האמריקאי מייק פומפאו הכריז כי ארה"ב מצאה שרוסיה מפרה מהותית את ההסכם בדבר פירוק נשק גרעיני לטווח בינוני, וכי ארה"ב תשהה את מחויבויותיה מכוח ההסכם בתוך 60 ימים, אם רוסיה לא תחזור לציות מלא
ההכרזה ניתנה ב-4 בדצמבר ([US DOS](#)); ראו הסבר על ההכרזה ומשמעויותיה עבור עתיד ההסכם: [סקוט אנדרסון](#), 13 בדצמבר, ([Lawfare](#)).

דיני הגירה

ינואר:

בנגלדש ומיאנמר הגיעו לסיכום בדבר החזרת פליטים בני הרוהינגה למיאנמר תוך שנתיים
ב-16 בינואר הגיעו בנגלדש ומיאנמר לסיכום בדבר החזרת מאות אלפי הפליטים מבני הרוהינגה המוסלמים, שברחו ממיאנמר לבנגלדש בעקבות פעולות הצבא המיאנמרי, תוך שנתיים. לפי הצהרותיהן של המדינות יוקמו בשטחה של בנגלדש מחנות מעבר, משם ישלחו בני הרוהינגה למרכזי קליטה במיאנמר. העימות פרץ לאחר שהתקפות מצד מורדים רוהינגים על מוצבי הצבא עוררו תגובה צבאית קשה שהאוי"ם הגדיר כטיהור אתני של בני הרוהינגה, שכלל מעשי אונס של נשות רוהינגה על ידי כוחות הביטחון המיאנמרים. סוכנויות האו"ם וקבוצות זכויות אדם הביעו את חששם מכך שההסכם נחתם ללא מעורבות סוכנות הפליטים של האו"ם, מה שמקשה להבטיח שהחזרת הפליטים תעמוד בסטנדרטים בינלאומיים ומכך שהוא אינו מתייחס לתנאים שיובטחו לבני הרוהינגה בחזרתם. ארגונים אלו הדגישו כי יש לוודא שהחזרה של הפליטים לא תהיה בכפייה, שהיא תהא בטוחה ותאפשר חזרתם לבתיהם וכי יובטחו להם זכויות יסוד כגון אזרחות (מיאנמר לא מכירה במיעוט בני הרוהינגה כאזרחיה) וחופש תנועה. העסקה כפי שנחתמה אינה כוללת הבטחת תנאים אלו ולא הובהר אם בני הרוהינגה יורשו לחזור לבתיהם או שמא יוכרחו לגור במחנות במיאנמר (16 בינואר, [Reuters](#); 17 בינואר, [The Guardian](#)).

פברואר:

המשרד לביטחון פנים בארה"ב האריך בשנה וחצי את ההגנה על 7,000 אזרחים סורים שנמצאים בארה"ב

ב-31 בינואר הודיעה השרה לביטחון הפנים של ארה"ב כי הארכת מעמד ההגנה הזמני לאזרחי סוריה נדרשת לפי חוק ההגירה והאזרחות האמריקאי, ועל כן הוא יוארך למשך 18 חודשים נוספים. השרה קבעה כי התנאים להחלת המעמד הזמני ממשיכים להתקיים בסוריה, נוכח העימות המזוין המתמשך והמצב החריג במדינה. במסגרת המעמד המוגן, יוכלו כ-7,000 פליטים מסוריה להישאר בארה"ב ולהמשיך להחזיק בהיתרי עבודה. אחד מתנאי הסף לקבלת המעמד

הוא מגורים רציפים בארה"ב החל מה-1 באוגוסט 2016 ונוכחות פיזית רציפה החל מה-1 באוקטובר 2016 (31 בינואר, [US DHS](#)).

בית המשפט העליון בארה"ב הפך פסיקה של ערכאת הערעורים וקבע כי מהגרים שנעצרו אינם זכאים לשימועים תקופתיים לבחינת שחרורם בערבות

ב-27 בפברואר [פסק](#) בית המשפט העליון בארה"ב כי רשויות ההגירה יכולות להחזיק במעצר מהגרים, לרבות בעלי מעמד קבע ומבקשי מקלט, ללא עריכת שימועים תקופתיים לבחינת שחרורם בערבות. בית המשפט פסק כי הרשויות בארה"ב מורשות לעצור מהגרים למשך ההליך בו הן קובעות האם הם מורשים להישאר במדינה (שיכול לארוך שנים), וכי חוקי ההגירה עצמם אינם כוללים אפשרות של שימוע לשחרור בערבות. בכך הפך בית המשפט העליון את פסיקת בית המשפט לערעורים שקבעה כי מהגרים עצורים יהיו זכאים לשימוע כאמור כל שישה חודשים, כל עוד אינם נחשבים בסיכון לבריחה או כמהווים סכנה לביטחון הלאומי. התובע העיקרי בתיק הוא מהגר בעל מעמד תושב קבע, שהורשע בפלילים בגין החזקת חומר אסור ונהיגה פרועה ברכב גנוב, ואשר עצור על ידי רשויות ההגירה במשך שלוש שנים ללא שימוע לבחינת שחרורו בערבות. הפסיקה עוררה מחלוקת קשה בין שופטי דעת הרוב לשופטי דעת המיעוט בבית המשפט, שגרסו כי ניתן לקרוא את חוקי ההגירה כדורשים שימועים כאמור במקרים של מעצר ארוך, מבלי לסתור את לשון החוקים או את תכליתם. בית המשפט החזיר את התיק לבית המשפט לערעורים, לצורך דיון בשאלה האם חוקת ארה"ב מחייבת עריכת שימועים כאמור, בכפוף להכרעתו בדבר שאלות פרוצדורליות מקדמיות (27 בפברואר, [The Hill](#); 27 בפברואר, [NY Times](#)).

מרץ:

דוח הדווח המיוחד של האו"ם לנושא עינויים קובע כי פרקטיקות מסוימות שנוקטות מדינות למניעת הגירה עולות כדי עינויים או טיפול מזיק

ב-1 במרץ קבע הדווח המיוחד של האו"ם לנושא עינויים כי פרקטיקות מסוימות שנוקטות מדינות למניעת הגירה עולות כדי עינויים או טיפול מזיק. על פי הדווח, מעצר שאינו מוגבל בזמן של אנשים בשל היותם מהגרים מהווה שלילה שרירותית של חירות. מעצר כאמור עשוי לעלות כדי עינויים, במיוחד כאשר משמש במכוון למטרת הרתעה, הפחדה וענישה של מהגרים, או לאילוץ אנשים למשך בקשות מקלט, להסכים לחזור למולדתם, או לספק מידע. [דוח](#) הדווח כולל המלצות למדינות, ומזהיר כי מעורבותם של פרטים בהטמעת מדיניות ופרקטיקות החושפות מהגרים לעינויים, עשויה להיחשב כלקיחת חלק בביצוע פשעי מלחמה או פשעים נגד האנושות (1 במרץ, [UN](#)). [איתמר מן](#), ויולטה מורנו-לקס ועומר שץ מתייחסים למעורבות מדינות אירופאיות בפרקטיקות המתוארות בדוח ובפשעים המבוצעים נגד מהגרים בלוב, כחלק ממדיניות מניעת ההגירה שלהן. הם טוענים כי חקירת המצב בלוב על ידי בית הדין הפלילי הבינלאומי צריכה לכלול גם גורמים אירופאים ולא רק שחקנים לוביים, ובכך לטפל באופי המבני והשיטתי של היחס למהגרים בלוב (29 במרץ, [EJIL: Talk](#)).

האו"ם ובנגלדש הסכימו על מסגרת לחזרה מרצון של פליטים בני רוהינגה למיאנמר

ב-13 באפריל הסכימו נציבות הפליטים של האו"ם וממשלת בנגלדש על מסגרת לחזרה מרצון של פליטים בני רוהינגה למיאנמר, כאשר התנאים שם יאפשרו זאת, שמבטיחה עמידה בסטנדרטים בינלאומיים. מאז אוגוסט האחרון מאות אלפי בני רוהינגה ברחו מהאלימות במיאנמר וחיפשו מקלט בבנגלדש. טרם הושג הסכם משולש בין נציבות האו"ם לפליטים, בנגלדש ומיאנמר והנציבות ממשיכה בדיונים עם ממשלת מיאנמר בעניין. לפי הנציבות, כיום התנאים במיאנמר אינם מאפשרים חזרה בטוחה, יציבה ובכבוד, ועל מיאנמר האחריות ליצור אותם, כאשר מעבר לתשתיות ולוגיסטיקה, יש להסדיר את מעמדם החוקי ואזרחותם של הפליטים בני הרוהינגה, את ביטחונם ואת יכולתם ליהנות מזכויות בסיסיות (13 באפריל, [UNHCR](#)).

בית המשפט העליון בארה"ב ביטל את צו המניעה שהוצא נגד הצו של הנשיא טראמפ האוסר על כניסת אזרחי מספר מדינות מוסלמיות לארה"ב

ב-26 ביוני [ביטל](#) בית המשפט העליון בארה"ב, ברוב של חמישה שופטים כנגד ארבעה, את צו המניעה המקדמי שהוצא נגד הצו של הנשיא טראמפ בסוגיית איסור כניסת מהגרים ממספר מדינות מוסלמיות אל שטחי ארה"ב. בכך, הפך בית המשפט העליון את פסיקת הערכאות הנמוכות, שאישרו הוצאתו של צו מניעה מקדמי שאסר על יישום האיסור שהוציא הנשיא עד להכרעה סופית בתביעה שהוגשה נגד האיסור. בית המשפט העליון קבע כי האיסור במתכונתו העדכנית (שהוא הגרסה השלישית, לאחר ששני הצווים הקודמים נתקלו בקשיים משפטיים משמעותיים) אינו חורג מסמכות הנשיא תחת חוק ההגירה והאזרחות האמריקאי וכי הוא אינו מפר את הפסקה העוסקת בניטרליות דתית בתיקון הראשון של חוקת ארה"ב. על כן, נקבע שהתובעים לא הראו שיש סיכוי סביר שיזכו בתביעה, על בסיס הטענות המהותיות לגופה, כלומר לא עמדו בסטנדרט הדרוש להוצאת צו מניעה מקדמי כנגד האיסור. חלק משופטי דעת המיעוט גרסו כי המתבונן הסביר יכול להסיק שהאיסור הוצא משיקולים אנטי-מוסלמיים (26 ביוני, [Lawfare](#)).

מדיניות טראמפ כלפי מהגרים והפרדת הילדים מהוריהם בראי המשפט הבינלאומי

ב-20 ביוני, בעקבות ההתנגדות שעוררה מדיניות האכיפה הפלילית של ממשל טראמפ כנגד מהגרים, לרבות מבקשי מקלט, ובפרט היבט הפרדה של ילדים ממשפחתם וכליאתם, הוציא הנשיא טראמפ [צו](#) המסדיר את מדיניות ההגירה, ובאופן ספציפי יותר את נושא הפרדת המשפחות. על פי הצו, משפחות שנכנסו לארה"ב באופן לא חוקי יילקחו למשמורת המדינה, אך ככלל לא יופרדו ויועברו למתקנים המתאימים למשפחות, בהמתנה להליכים המשפטיים. כמו כן, הצו דורש את הצבת התיקים הנוגעים למשפחות עצורות בראש סדר העדיפויות של המערכת המשפטית. **מג סאטרת'ווייט ורבקה רידל** טוענות כי המדיניות, גם לפי הצו החדש, אינה חוקית

על פי הדין הבינלאומי המחייב את ארה"ב: ראשית, אמנת הפליטים אוסרת להתייחס אל מבקשי מקלט כאל פושעים. ארה"ב אינה מאפשרת למבקשי מקלט להציג את בקשותיהם למקלט באופן סביר, ואף מפעילה לחץ לוותר על זכותם לבקש מקלט באמצעות איום במעצר וכלים נוספים; שנית, כליאתם של ילדים, גם עם הוריהם, עשויה לגרום לפגיעה קשה בילדים. האמנה לזכויות הילד מאפשרת את כליאתם רק כמוצא אחרון ולזמן הקצר ביותר האפשרי (21 ביוני, [Just Security](#)).

מזכר הבנות נחתם בין האו"ם ומיאנמר בנוגע לשיבת פליטי הרוהינגה למיאנמר

ב-6 ביוני נחתם מזכר הבנות בין סוכנויות או"ם וממשלת מיאנמר, באשר ליצירת תנאים שיאפשרו את חזרתם מרצון ובאופן בטוח של פליטי הרוהינגה מבנגלדש למיאנמר ואת שילובם מחדש במדינה. מאז אוגוסט 2017, מאות אלפי בני רוהינגה – ברובם מוסלמים, המהווים מיעוט במיאנמר – נמלטו מרדיפה ואלימות בארצם, אל עבר המדינה השכנה בנגלדש. נציג האו"ם הבהיר כי שני התנאים החשובים ביותר לחזרה בטוחה ומרצון של הפליטים הם מתן אזרחות והזכויות הנלוות לה (שכן כיום בני הרוהינגה לא נהנים ממעמד של אזרחים במיאנמר) והפסקת האלימות. בין היתר, מזכר ההבנות יאפשר לסוכנויות האו"ם גישה למקומות מהם נמלטו הפליטים, על מנת שיוכלו לבדוק את התנאים בשטח ולחזק את מסוגלות הרשויות לתמוך בחזרת הפליטים (6 ביוני, [UN](#)).

אוגוסט:

בית הדין האירופי לצדק פסק כי פלסטיני המחזיק בסטטוס פליט מאונר"א לא יכול לקבל סטטוס של פליט באיחוד האירופי כל זמן שהוא מקבל הגנה אפקטיבית או סיוע מאונר"א וקבע את התנאים לפיהם יוכל פלסטיני בסטטוס האמור לקבל מקלט או הגנה משנית באיחוד האירופי
פסק הדין ניתן ב-25 ביולי ([פסק הדין](#); 25 ביולי, [CJEU](#); 30 באוגוסט, [ASIL](#)).

נובמבר:

הכרזה נשיאותית של הנשיא טראמפ בדבר הגירה נרחבת דרך הגבול הדרומי של ארה"ב וכללי המשרד לביטחון הפנים האמריקאי ליישומן, אשר מונעים קבלת מקלט בארה"ב למי שנכנס אליה מהגבול הדרומי שלא דרך נמלי הכניסה הרשמיים
ההכרזה ניתנה ב-9 בנובמבר ([ההכרזה](#); [כללי המשרד לביטחון הפנים](#); ראו גם לגבי צו מניעה זמני שהוציא בית משפט אמריקאי על יישום הכללים: [פיטר מרגוליס](#), 21 בנובמבר, [Lawfare](#); וניתוח ההכרזה על רקע מדיניות ההגירה הכוללת של ארה"ב: [קת'רין הוקינס](#), 20 בנובמבר, [Just Security](#)).

הנשיא טראמפ אישר פריסת חיילים ושימוש בכוח צבאי, לרבות כוח קטלני, ככל שנדרש, בנמלי הכניסה לארה"ב לצורך הגנה על פקחי הגבולות בארה"ב ופעילותם
האישור ניתן ב-20 בנובמבר (מזכר האישור). ראו גם ניתוח חוקיות החלטת הנשיא טראמפ בדיון האמריקאי: וויליאם בנקס, 26 בנובמבר, (Just Security).

דצמבר:

מנהיגים ונציגי 164 מדינות אימצו את ההסכם הגלובלי בדבר הגירה (Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration) - ההסכם אינו מחייב משפטית אך יוצר מסגרת מנחה לשיתוף פעולה גלובלי בנושא הכוללת התחייבויות של מדינות ההסכם אומץ ב-10 בדצמבר (ההסכם); 10 בדצמבר, UN; 11 בדצמבר, ASIL. ראו גם על אישור ההסכם על ידי עזרת האו"ם (ישראל וארה"ב בין חמש המדינות שהצביעו נגד): 19 בדצמבר, (UN).

התפתחויות מדיניות ודיפלומטיות

ינואר

הפרקליט הראשי של בית הדין לצדק של האיחוד האירופי פרסם חוות דעת בחלק בדבר מערב סהרה, העוסקת בשאלות של הגדרה עצמית וכיבוש
ב-10 בינואר פרסם הפרקליט הראשי (Advocate General) של בית הדין לצדק של האיחוד האירופי חוות דעת במסגרת החלק בדבר מערב סהרה. הפרקליט הראשי קבע שהסכם הדין בין האיחוד האירופי למרוקו אינו תקף שכן הוא מפר את זכותם של תושבי מערב סהרה להגדרה עצמית. זאת, בכך שההסכם מוחל על הטריטוריה והמים של מערב סהרה, על בסיס החלטה של מרוקו באופן חד צדדי את ריבונותה על מערב סהרה. הוא ממשיך ומבהיר כי אף אם עריכת ההסכם עם מרוקו, כשלעצמה, אינה מהווה הפרה של הזכות להגדרה עצמית על ידי האיחוד האירופי, היא מהווה הפרה של חובת האיחוד שלא להכיר במצב בלתי חוקי הנובע מהפרת זכותם של אנשי מערב סהרה להגדרה עצמית ושלא לספק סיוע לשימורו של מצב זה. לצד זאת, הפרקליט הכיר בחוות דעתו בכך שמערב סהרה כבושה על ידי מרוקו וקבע כי בסמכותה, ככוח כובש, להתקשר בהסכמים בינלאומיים שיחולו על השטח הכבוש, אולם גרס כי ההסכם, על פי ניסוחו, נחתם על ידי האיחוד עם מרוקו כריבונית בשטח מערב סהרה ולא ככובשת השטח. הפרקליט הראשי אף קבע, כי על פי דיני הכיבוש ניצול משאבי הטבע במערב סהרה, לרבות דיג בשטחה הימי, חייב להיות לטובת האוכלוסייה המקומית ואילו ההסכם אינו כולל כל הוראה שתבטיח עמידה בדרישה זו (ראו גם: מרקו מילנוביץ, 11 בינואר, (EJIL: Talk)).

הפרלמנט האוקראיני העביר חוק המגדיר את השטחים שבשליטת מורדים בתמיכת רוסיה ככבושים ומאפשר פעילות צבאית להחזרתם לשליטת אוקראינה

ב-18 בינואר העביר הפרלמנט האוקראיני חוק להשבת השליטה בשטחים הנתונים לשליטת מורדים הנתמכים על ידי רוסיה. החוק מגדיר שטחים אלה כ"כבושים זמניים" על ידי מדינה תוקפנית- רוסיה, ותומך בהשבת השטחים לשליטת אוקראינה גם על ידי כוח צבאי, אם הדבר יהיה הכרחי. משפטנים הזהירו כי החוק למעשה מסכל את הסכם השלום של מינסק מ-2015 שנועד להביא לסיום הסכסוך במזרח אוקראינה, במסגרתו סיפחה רוסיה את חצי האי קרים ב-2014 (18 בינואר, [NY Daily News](#)).

פסק דין של בית הדין הבינלאומי לצדק במחלוקת לעניין הגבולות בין קוסטה ריקה לניקרגואה

ב-2 בפברואר [קבע](#) בית הדין הבינלאומי לצדק את קו הגבול הימי בין קוסטה ריקה לניקרגואה, הן בים הקריבי והן באוקיינוס השקט, וכן את הגבול היבשתי במקטע נוסף בין המדינות. בית המשפט מצא שלקוסטה ריקה הריבונות על השטח שבמחלוקת- החלק הצפוני של האי פורטילוס, לרבות החוף שלו, ולמעט חלק מסוים בו, שבריבונות ניקרגואה. על כן, נקבע שניקרגואה הפרה את ריבונותה של קוסטה ריקה בהקמת מחנה צבאי על שטח ושעליה להסיר את המחנה הצבאי ([ICJ](#); 2 בפברואר, [ASIL](#)).

פברואר:

פסק דין של בית הדין הבינלאומי לצדק בנוגע לפיצוי בגין נזקים סביבתיים שגרמה ניקרגואה לקוסטה ריקה

ב-2 בפברואר מסר בית הדין הבינלאומי לצדק את [פסק דינו](#) בנוגע לפיצוי בגין נזקים סביבתיים שנגרמו לקוסטה ריקה בשל פעולות בלתי חוקיות של ניקרגואה. ב-2015 פסק בית הדין כי ניקרגואה מחויבת לפצות את קוסטה ריקה, בגין הנזק שנגרם מפעולות שביצעה ניקרגואה בשטח, שנפסק כי הוא בריבונות קוסטה ריקה, לרבות חפירת צינורות באדמה והקמת נוכחות צבאית בשטח. בפסק דינו הנוכחי באשר לפיצוי, קבע בית הדין כי נזק סביבתי, וכן הנזק או האובדן שנגרם בעקבותיו ליכולתה של הסביבה לספק טובין ושירותים, הם ברי-פיצוי לפי המשפט הבינלאומי. גובה הפיצויים נקבע על ידי חישוב עלות שחזור הסביבה שניזוקה, בצירוף ערך הנזק או האובדן של הטובין והשירותים של הסביבה עד לשיקומה. נפסק כי ניקרגואה תפצה את קוסטה ריקה בסכום של 378,890 דולרים (סכום המהווה כ-5% בלבד מתביעתה של קוסטה ריקה) ([ICJ](#)). [דיאן דסיארטו](#) מציינת כי בית הדין הדגיש כי נזקים סביבתיים יכולים להיגרם ממספר גורמים במקביל ולכן עליו לקבוע האם קיים קשר סיבתי מספיק בין הפעולה הבלתי חוקית לבין הנזק. היא מבקרת את אופן הערכת הנזקים הסביבתיים על ידי בית הדין, בין היתר בכך שלא נעזר במומחים ולא התייחס לתשתית המדעית הקיימת היום בדבר הערכת נזקים סביבתיים בטווח הקצר ובטווח הארוך של תופעות סביבתיות מורכבות (14 בפברואר, [EJIL](#): [Talk](#)).

הגבלות וסנקציות על המשטר בדרום סודן נוכח האלימות המתמשכת במדינה

ב-2 בפברואר הכריזה מחלקת המדינה האמריקאית על הגבלות על ייצוא נשק וציוד ביטחוני לדרום סודן, במחאה על האלימות ומלחמת האזרחים המתמשכת במדינה. בתגובה לכך, דרום סודן החזירה את שגרירתה מארה"ב. לאחר מכן, האיחוד האירופי הטיל סנקציות על שלושה בכירים ובכירים לשעבר במדינה, החשודים בביצוע הפרות חמורות של זכויות אדם ודיני המלחמה. גם האיחוד האפריקאי הביע נכונות להטיל סנקציות על האחראים לאלימות המתמשכת בדרום סודן. ג'ון הורש מנתח את סיכויי השפעת הסנקציות על השגת שלום במדינה. הוא מציין כי דרום סודן נתמכת על ידי מדינות אפריקאיות שכנות, שמסייעות לה באספקת נשק ומתנגדות לסנקציות, וכן על ידי סין ורוסיה, שיכולות לחסום צעדי אכיפה במועצת הביטחון, ולכן השפעת הסנקציות על סיום המלחמה מוטלת בספק. הורש מציין שעד כה נכשלו הניסיונות להשיג שלום במדינה ושהיא מצויה במשבר הומניטארי חריף (28 בפברואר, [Just Security](#)).

מאי:

הולנד ואוסטרליה קבעו כי רוסיה נושאת באחריות להפלת טיסת MH17 של מלזיה ארליינס ב-

2014

ב-25 במאי קבעו באופן רשמי ממשלות [הולנד](#) ו[אוסטרליה](#) כי רוסיה נושאת באחריות לירי הטיל שהפיל את טיסת MH17 של מלזיה ארליינס מעל אוקראינה ב-2014. זאת, בהתבסס על מסקנות צוות החקירה המשותף שהוקם לבדיקת האירוע. המדינות הודיעו כי בכוונתן לפעול להטלת אחריות רשמית על רוסיה, תחת דיני אחריות מדינה במשפט הבינלאומי. כצעד ראשון, המדינות יבקשו לפתוח בשיחות עם רוסיה למציאת פתרון שיספק צדק עבור הסבל והאובדן שנגרם מהפלת המטוס, שהביאה למותם של 298 אנשים. צוין כי צעד אפשרי בהמשך הוא הבאת המקרה בפני ארגון או בית דין בינלאומי (25 במאי, [EJIL: Talk](#)).

יוני:

הצהרה משותפת של טראמפ וקים ג'ונג און לאחר מפגש הפסגה בסינגפור

ב-12 ביוני קיימו לראשונה נשיא ארה"ב דונלד טראמפ ושלטי צפון קוריאה קים ג'ונג און מפגש ביניהם, בסינגפור וכן פרסמו הצהרה משותפת בדבר המפגש. לפי ההצהרה, הנשיא טראמפ התחייב לספק ערבויות ביטחוניות לצפון קוריאה והשלטי קים ג'ונג און אשר את מחויבותו להשלים את ההתפרקות מגרעין. ההצהרה כללה ארבע נקודות שעניינן מחויבות שתי המדינות לייסוד יחסים ביניהן, נקיטה במאמצים משותפים לבניית משטר של שלום יציב בחצי האי הקוריאני, התחייבות צפון קוריאה לעבוד לקראת התפרקות מוחלטת מגרעין והתחייבות שתי המדינות להחזיר גופותיהם ושרידיהם של שבויי מלחמה ונעדרים, כולל החזרה מיידית של אלו שכבר זוהו. המנהיגים התחייבו ליישם את האמור בהצהרה וכן להמשיך במשא ומתן (12 ביוני, [The White House](#)).

שינוי שם מקדוניה בכדי לפתור סכסוך ארוך עם יוון

ב-12 ביוני הודיעו מקדוניה ויוון כי מקדוניה הסכימה לשנות את שמה ל"רפובליקה של צפון מקדוניה" על מנת לפתור סכסוך ארוך שנים עם יוון, ובתמורה יוון התחייבה לוותר על התנגדותה לצירוף מקדוניה לאיחוד האירופי ולנאט"ו. הסכסוך נובע מכך שיוון ראתה בשימוש בשם מקדוניה כמרמז על שאיפות טריטוריאליות ביחס לאזור בצפון יוון בעל שם זהה. ההסכם הוא תוצאה של משא ומתן רב שנים בין שתי המדינות בתיווך האו"ם. על פי ההסכם, השם החדש, אשר יוצר הבחנה ברורה בין המחוז היווני לבין מקדוניה השכנה, ישמש את מקדוניה הן בתוך המדינה והן באופן בינלאומי וכן היא תשנה את חוקתה בהתאם. ראש ממשלת יוון הוסיף כי ההסכם גם קובע שמקדוניה לא תוכל לטעון לכל קשר לציוויליזציה היוונית הקדומה של מקדוניה. לצד זאת, ההסכם עדיין לא חסין מביטול שכן הוא צריך להיות מאושר במשאל עם במקדוניה ועל ידי הפרלמנטים של שתי המדינות (12 ביוני, [NY Times](#)). **אנה ונטוראטו** כותבת על הרקע ההיסטורי של הסכסוך בין המדינות וכן על הנקודות העיקריות בהסכם שהושג, הנוגעות בנושאים כגון לאומיות ושפה, סמלים, היחס להיסטוריה, חינוך וספרי הלימוד ויישוב סכסוכים (18 ביוני, [EJIL: Talk](#)).

חקיקה נרחבת בתחום הביטחון הלאומי באוסטרליה

ב-28 ביוני אישרה אוסטרליה חקיקה נרחבת בתחום הביטחון הלאומי, שנועדה להתמודד עם פרקטיקות עכשוויות של ריגול והתערבות זדונית זרה. החקיקה מוסיפה 38 עבירות פליליות חדשות ומרחיבה הגדרות בעבירות קיימות כגון עבירת הריגול. בין היתר, החקיקה אוסרת על התערבות זרה בפוליטיקה, מקשיחה את הענישה על הדלפת מידע מסווג ומגדירה פגיעה ביחסים הכלכליים של אוסטרליה עם מדינה אחרת כעבירה פלילית (28 ביוני, [NY Times](#)).

יולי:

הכרזה על שלום וסיום הסכסוך בין אריתריאה לאתיופיה

ההכרזה המשותפת ניתנה ב-9 ביולי (**ההכרזה**; 9 ביולי, [NY Times](#)).

האיחוד האירופי פתח בהליכי הפרה נגד פולין לאור החקיקה הפולנית בעניין בית המשפט העליון במדינה

ההליכים נפתחו ב-2 ביולי (**הודעת האיחוד האירופי**).

בית הדין הבינלאומי לצדק פסק סעדים זמניים לבקשת קטאר נגד איחוד האמירויות הערביות

ההחלטה ניתנה ב-23 ביולי (**ההחלטה**; 23 ביולי, [ICJ](#)).

ספטמבר:

הנציבות האירופית הפנתה את פולין לבית הדין האירופי לצדק, וכן ביקשה סעדים זמניים, בגין החקיקה הפולנית בדבר בית המשפט העליון, המפרה לטענתה את עיקרון העצמאות השיפוטית
ההפניה בוצעה ב-24 בספטמבר (24 בספטמבר, [European Commission](#)).

אוקטובר:

בית הדין האירופי לצדק הקפיא את יישום החוק הפולני שכפה את פרישתם של שלוש משופטי בית המשפט העליון הפולני, ודרש את החזרתם של מי שכבר הוצאו לפרישה מכוחו

ב-19 באוקטובר הורתה סגנית הנשיא של בית הדין האירופי לצדק לפולין להשעות את הוראות החוק הפולני המורידות את גיל הפרישה של שופטי בית המשפט העליון ל-65 ומביאות לסילוקם של כמעט שלוש מהשופטים בבית המשפט העליון, ולהחזיר לתפקידם את השופטים שכבר סולקו מכוח החוק. מדובר בסעד זמני עד לקבלת החלטה אחרת במסגרת התביעה שיזמה הנציבות האירופית בעניין החוק ב-2 באוקטובר. הנציבות טוענת כי פולין הפרה את דיני האיחוד האירופי הנוגעים לעצמאות שיפוטית. החוק גם מאפשר לנשיא פולין להאריך את כהונת השופטים מעבר לגיל 65 על פי שיקול דעתו (ולאחר הגשת בקשה על ידי השופט) ולהחליט באופן עצמאי על הגדלת מספר שופטי בית המשפט העליון. שיקול דעתו אינו כפוף לקריטריונים כלשהם או לביקורת שיפוטית. סגנית נשיא בית הדין נימקה את מתן הסעד הזמני, בין היתר, בכך שיישום החוק כבר הביא לשינוי נרחב בהרכב בית המשפט העליון הפולני ואם המהלך לא ייבלם עד ההכרעה בתיק, יש חשש שהחלטותיו יתקבלו ללא הבטחות הקשורות לזכות הבסיסית של כל אדם לבית משפט עצמאי, תוך גרימת נזק חמור ובלתי הפיך. מאידך, אם תידחה לבסוף טענת הנציבות, תוצאת החלטת הסעד הזמני היא רק דחיית יישום הוראות החוק (22 באוקטובר, [ASIL](#); 19 באוקטובר, [Court of Justice of the European Union](#)). מליסה חופר מציינת כי ההחלטה אינה ניתנת לערעור וכי אם פולין מבקשת להישאר חברה באיחוד האירופי, היא תהיה חייבת לציית לה. היא מבהירה כי ההחלטה, על אף שמהווה צעד חיובי, אינה עוסקת באופן הפוליטי שבו ימונו שופטים מעתה והלאה בהתאם להליך החדש וכן אינה מונעת מממשלת פולין ליישם צעדי מדיניות מדאיגים אחרים כגון: יצירת גוף שמוסמך לדון ולהחליט מחדש בכל החלטה שיפוטית שניתנה החל מאוקטובר 1997; שימוש במבחני נאמנות למינוי בעלי תפקידים מקצועיים בצבא, במודיעין ועוד; והשתלטות על התקשורת העצמאית (בהתאם להכרזת מפלגת השלטון) (25 באוקטובר, [Just Security](#)).

בית הדין הבינלאומי לצדק פסק בתיק של בוליביה נגד צ'ילה, כי צ'ילה אינה מחויבת לנחל משא ומתן עם בוליביה בכדי להגיע להסכם על מתן גישה ריבונית לבוליביה לאוקיינוס השקט
פסק הדין ניתן ב-1 באוקטובר ([פסק הדין](#); 1 באוקטובר, [ICJ](#); 5 באוקטובר, [ASIL](#)).

נובמבר:

מועצת הביטחון האריכה את המנדט של כוח הביטחון הזמני של האו"ם באביי- אזור המצוי במחלוקת בין סודן ודרום סודן- עד מאי 2019
ההחלטה אומצה ב-15 בנובמבר (15 בנובמבר, [UN](#) ; 30 בנובמבר, [ASIL](#)).

דצמבר:

בית הדין לצדק של האיחוד האירופי קיבל את בקשת הנציבות האירופית לסעד זמני והורה לפולין להשעות מיידית את יישום החקיקה בדבר הנמכת גיל הפרישה של שופטי בית המשפט העליון (עד למתן פסק דין בחליף שפתחה הנציבות בנושא)
צו בית הדין ניתן ב-17 בדצמבר (הודעת בית הדין; 22 בדצמבר, [ASIL](#)).

ממשל טראמפ

ינואר:

ממשל טראמפ הוסיף את פקיסטן לרשימה מיוחדת של מדינות המעורבות בהפרות חמורות של חופש דת וכן הודיע כי הסיוע הביטחוני של ארה"ב למדינה יושעה

ב-4 בינואר הודיעה ארה"ב שהיא תשעה את רוב הסיוע הביטחוני שלה לפקיסטן, במטרה להכריח את פקיסטן להפסיק לספק מקלט לפעילי הטאליבן ורשת הטרור חקאני. גורמים רשמיים הודו כי להשעיית הסיוע, אשר כבר קדמה לה החלטה על הקפאת 255 מיליון דולר שהיו אמורים לעבור לפקיסטן, ישנה השפעה סמלית בעיקר, אך זו עלולה לדרדר משמעותית את היחסים בין המדינות ולאיים על שיתוף הפעולה הקיים ביניהן במודיעין, בגרעין ובמלחמה באפגניסטן (4 בינואר, [The Washington Post](#)). כמו כן, באותו יום, הוסיפה מחלקת המדינה האמריקאית את פקיסטן ל"רשימת מעקב מיוחדת" של מדינות המעורבות בהפרות חמורות של חופש דת או לא מגנות מפני הפרות כאמור. כיום ישנן עשר מדינות המוגדרות כמפרות חמורות במיוחד של חופש דת בהתאם לחקיקה האמריקאית, המחייבת את הנשיא להטיל סנקציות כלפיהן: בורמה, סין, אריתריאה, איראן, צפון קוריאה, סודן, ערב הסעודית, טג'יקיסטן, טורקמניסטן ואוזבקיסטן. הארי גרייבר מציין כי בפועל ההפעלה של סנקציות נגד המדינות הקבועות ברשימה היא מוגבלת ושהממשלים נוהגים להשתמש בחריג של "האינטרסים הלאומיים" או במנגנון שמאפשר להסתמך על סנקציות קיימות, בתור מימוש הסנקציות שבחוק. פקיסטן לא הוכללה ברשימה זו, אולם נרשמה ב"רשימת מעקב מיוחדת" שנוצרה עבור מדינות שלא נמצאות ברף החמור יותר המחייב סנקציות לפי החקיקה האמריקאית. ההימצאות ברשימה זו מסמיכה את הנשיא לבחור מבין קשת של פעולות כלפי פקיסטן, שחלקן בעלות אופי של סנקציות. פקיסטן היא כיום המדינה היחידה ברשימה זו (10 בינואר, [Lawfare](#)).

מחלקת ההגנה האמריקאית פרסמה סיכום לא מסווג של אסטרטגיית ההגנה הלאומית של

ארה"ב

ב-19 בינואר מחלקת ההגנה האמריקאית פרסמה סיכום לא מסווג של אסטרטגיית ההגנה הלאומית של ארה"ב, המפרטת את החזון וסדרי העדיפויות של מחלקת ההגנה, את האתגרים הביטחוניים של ארה"ב ואת השימוש בכוח צבאי נוכח האתגרים הללו. המסמך הנוכחי מבהיר כי טרור אינו עוד הדאגה העיקרית בתחום הביטחון הלאומי, אלא תחרות אסטרטגית בין מדינות. עוד מבהיר המסמך את חשיבותן של בריתות בין מדינות ומציין כי המטרה הכללית היא לשמר את השפעתה של ארה"ב ולהבטיח את מאזני הכוחות המשמרים את הסדר הבינלאומי החופשי והפתוח. המסמך מציין את המדינות המתחרות בארה"ב ומאיימות עליה, בראשן רוסיה וסין, ומתייחס לאיומים נוספים מצד מדינות כגון צפון קוריאה ואיראן (22 בינואר, FP). לטענת בנג'מין האס ומארק נוויט בולטים בהיעדרם מהמסמך שני נושאים: הראשון, שינוי אקלים- נושא שנעדר גם ממסמך אסטרטגיית הביטחון הלאומי שפרסם לאחרונה ממשל טראמפ, בשונה מממשלים קודמים אשר התייחסו להשלכות הביטחוניות שיש לגורם זה. השני, השימוש של הצבא בכוחות למבצעים מיוחדים, הפרושים במדינות רבות ברחבי העולם, אשר ממשיך ומתרחב ואשר לטענת הכותבים אין לציבור, ולעיתים לנבחרי בקונגרס, די מידע לגביו (24 בינואר, Just Security).

משפט בינלאומי כללי

אוקטובר:

הדוח השנתי של הוועדה למשפט בינלאומי של האו"ם

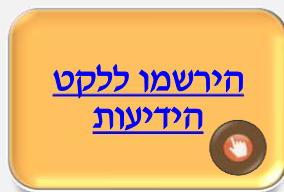
הדוח נדון באו"ם ב-31-22 באוקטובר (הדוח; שון מרפי, 29 באוקטובר, Just Security).

רצח העיתונאי הסעודי בקונסוליה של ערב הסעודית בטורקיה וחתגובות אליו- משמעויות במשפט

הבינלאומי

האירוע התרחש בתחילת אוקטובר (סטיבן רטנר, 22 באוקטובר, Lawfare; סקוט אנדרסון, 15 באוקטובר, Lawfare).

לקט הידיעות "משפט וביטחון לאומי" מתפרסם אחת לחודש. [צפו בלקטי הידיעות החודשיים](#).

*אם נתקלתם בבעיה בהרשמה, ניתן להירשם על ידי שליחת שם מלא וכתובת דוא"ל ל- lawans@inss.org.il

ניתן למצוא אותנו :

© 2016 כל הזכויות שמורות

התכנית למשפט וביטחון לאומי, INSS